

Rekordni Okusi!

Uvodnik

Jurij Paljk

Papež moralna avtoriteta

Ni pretirano, če zapišemo, da je v ponedeljek sklenjeno apostolsko potovanje svetega očeta Frančiška na Kubo in v Združene države Amerike zgodovinsko, pa čeprav tudi sami neradi rabimo tako zahtevne pridevnike. Zgodovinsko potovanje iz več razlogov, eden pomembnejših je gotovo ta, da je šlo za sklepno dejanje svetega očeta ob dolgoletnih prizadevanjih Svetega sedeža za otoplitev in sedanjo normalizacijo odnosov med Kubo in ZDA, za katerega ima po petdesetletnih prizadevanjih gotovo največ zaslug Sveti sedež, papež Frančišek pa je kot človek, ki prihaja iz Južne Amerike, sam veliko pripomogel k temu. Kot prvi neevropski papež, ki pa ima družinske korenine v Evropi, je s tem potovanjem posegel v globalno, svetovno reševanje problemov in težav vsega sveta. S svojim stalnim opozarjanjem, da smo priče "tretji svetovni vojni po kosih", kot papež Frančišek imenuje sedanja vojna žarišča po svetu, s svojim stalnim opozarjanjem na krizo z begunci svetovnih razsežnosti, na okoljevarstvene probleme, na zahtevo po vladavini prava povsod po svetu, predvsem pa z zavzemanjem za malega, na rob potisnjenega človeka, reveža, bolnega, ostarelega, osamljenega, za vsakega človeka!, je papež v ZDA ponovno pokazal, da je danes največja moralna avtoriteta na svetu. Istočasno je tudi sam odločno zanikal, da bi hotel na kakršen koli način postati kaka "rock zvezda", saj svoje poslanstvo daje v roke Kristusu, Čigar evangelij živi in oznanja.

/ str. 2

POGOVOR Martin Maver, organizacijski tajnik ZSSDI

Ne samo o športu, ampak tudi o celotni manjšini

Združenje slovenskih športnih društev v Italiji je v sodelovanju s Slorijem pripravilo raziskavo, ki jo je izdalo v publikaciji z naslovom **Šola, družina in zunajšolske dejavnosti**. Podnaslov je že sam na sebi zgovoren in natančno opredeli vsebino knjige: gre namreč za **Raziskavo o jezиковnem sestavu in splošni angažiranosti mladih, ki obiskujejo šole s slovenskim učnim jezikom v tržaški in goriški pokrajini ter večstopenjsko šolo s slovensko-italijanskim dvojezičnim poukom v Špetru**. Knjigo so predstavili v sredo, 23. septembra, v Gregorčičevi dvorani v Trstu. Navzočnost gostov je potrdila zanimanje za tematiko, predvsem pa za vsebino študije, izsledki katere bodo imeli velik pomen za prihodnje načrtovanje športne in vsestranske politike v naši narodni skupnosti. Poleg obeh deželnih svetnikov Igorja Gabrovca in Stefana Ukmarja so bili namreč med drugim prisotni tudi Rudi Merljak z Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, konzulka RS v Trstu Eliška Kersnič Žnavec in predstojnik urada za slovenske šole pri deželnem šolskem uradu

Foto IG

Igor Giacomini. Gostje so prisluhnili uvodnim besedam predsednika ZSSDI, Ivana Peterlina (z njim bomo prihodnji teden imeli pogovor o tem) in ravnatelja Slorija Devana Jagodica, spoznali so tudi analizo raziskave, ki jo je podal glavni nosilec projekta Martin Maver. Njega smo povabili k intervjuju, da bi ga vprašali za podrobnosti študije.

/ str. 11
IG

POGOVOR Franka Žgavec

"Bogata in raznolika je naša ponudba!"

Prof. Franko Žgavec na Goriškem in širše v našem okolju poznamo kot glasbenico in pa seveda kot dolgoletno predsednico slovenskega Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. Premalo pa bi bilo, če bi rekli, da je prof. Franka Žgavec samo to, saj je že dolga leta na vodilnih mestih v slovenski sredini v Gorici tako na družbenem kot na kulturnem področju, poznano pa tudi njeno nesebično razdajanje pri Katoliškem tiskovnem društvu, še posebej v Katoliški knjigarni. Na pogovor smo jo povabili pred novo sezono našega kulturnega hrama v Gorici.

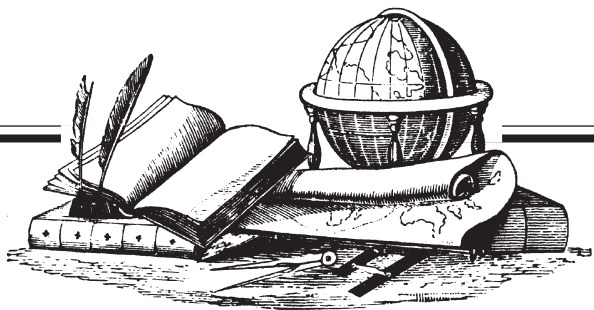
Tik pred začetkom nove sezone smo, pa čeprav pri Kulturnem centru Lojze Bratuž (odslej KCLB) vsako leto po kratkem poletnem premoru začnemo s fotografsko razstavo goriških mojstrov že konec avgusta, prav sedaj pa gostite veliko razstavo goriškega slikarja Andreja Kosiča. Povejte nam kaj več o dosedanjem delu.

Po zelo kratkem počitniškem premoru smo odprli kulturno sezono KCLB konec avgusta s fotografsko razstavo šestih fotoklubov Goriške, letos že se-

demnajstič. Fotografi so pripravili posnetke pod naslovom **Žemlja, skala in pesek naše dežele**. Ob šestih klubih je vedno v gosteh tudi Fotoklub iz Nove Gorice. Sredi septembra pa smo postavili razstavo **Trpeča metamorfoza goriškega slikarja Andreja Kosiča**. Ta izredno zanimiva razstava je na ogled do 7. oktobra. V torek, 22. septembra, pa smo imeli prvi letošnji koncert.

/ str. 3
Jurij Paljk

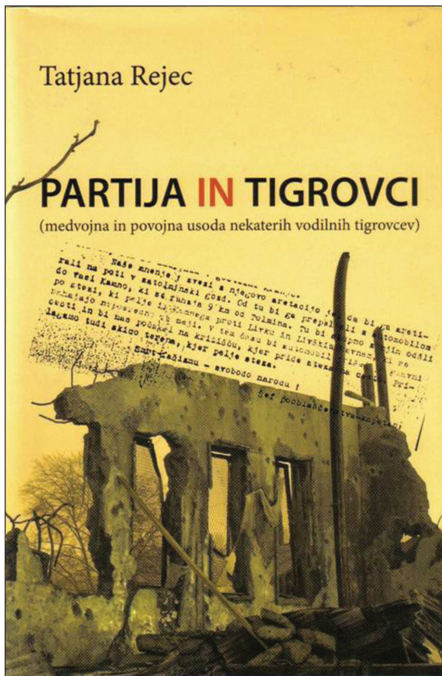
“Privezan na verigo, da ne bi spet kam podivjal po svoje”

O “lastninjenju” Tigra z drugačnega zornega kota

Nekatere ocene, da naj bi šlo v nedavni javni razpravi okrog Tigra za poskus njegovega ideološkega lastninjenja, so me spodbudile k temu, da še drugače osvetlim to problematiko. Znano je, da so bili vsi poskusi preživelih tigrovcev v prejšnjem režimu, da bi se Tigr rehabilitiral in se konstituiral kot samostojna veteranska organizacija, surovo zavrnjeni s strani partije. Na zloglasni seji CK ZKS, 13. junija 1958, ko je bil Tigr ponovno opljuvan kot nazadnjaška teroristična organizacija in vohunska ekspozitura imperalističnega zahoda, je bilo celo rečeno, da stoji za pobudo o njegovi rehabilitaciji “angleška obveščevalna služba”. Tako je bil Tigr pol stoletja dobesedno v lasti partije, kot v neki kletki, ter je ona določala, kdo in kaj je ter kaj sme in česa ne. Z ustanovitvijo društva TIGR sredi 90. let, ki se ni omejilo zgolj na odkrivanje junaške tigrovske zgodbe pod fašizmom, ampak je pod taktirko svojih ustanoviteljev (Karlo Kocjančič, Ciril Pelicon, Nadja Maganja, Evstahij Pregelj idr.), kljub pritiskom partije in borčevske organizacije, začelo pogumno kopati tudi po zamolčani bridki usodi tigrovcev med vojno in po njej, pa se je Tigr očitno naveličal partijske kletke, iz nje ušel in se pridružil ustanoviteljem društva, ki so sprožili pravo “tigrovsko pomlad”. Vendar, ko je preživelih tigrovcev, 92-letni Anton Rutar, zvedel, da je v društvo stopila množica nekdanih komunistov, je v svoji zli slutnji vzkiplal, rekoč: “A sedaj bodo pa TIGR rehabilitirali udbovci, tisti, ki so nas dolga leta po vojni zapirali, zapisovali v naše kartoteke, kaj govorimo, s kom se družimo, kam zahajamo, nas metali iz služb in premeščali ... in nam bodo sedaj zaradi slabe vesti postavljali spomenike ... Kot da bi Stalin odkril spomenik žrtvam svojih čistk v Sibiriji ...” (gl. zbornik Karlo Kocjančič, življenje in delo, Mladika, Trst, 2008). Vrgel jim je v obraz celo hudo obsodbo o “moralnih pokvekah”, ki pa lahko velja le za tiste komuniste, ki so sodelovali pri mrcvarjenju tigrovcev ali pa so za to vedeli in niso ničesar ukrenili, ne pa za tiste, ki se jim ni sanja-

lo, kaj jim partijsko vodstvo paka za hrbtom. Mimogrede naj namreč pripomnim, da najdemo v knjigi dr. Tatjane Rejec *Partija in Tigrovc*, (Slovenska matica, Ljubljana, 2006), ob prepričljivih dejstvih o medvojni zahrbtni likvidaciji nekaterih vodilnih tigrovcev, tudi podatke o seznamih tigrovcev, ki jih je po vojni Udba “obdelovala” in naj bi jih bilo samo na

ru za proglasitev 13. maja za deloven državni praznik, to je dneva prvega oboroženega spopada tigrovcev s fašisti na Mali gori, ki se je končal s smrtjo vojaškega vodje Tigra Danila Zele-; predlog za proglasitev Danila Zele- za narodnega heroja in za postavitev njegovega spomenika v parku pred stavbo predsedstva Republike idr. Gibanje je povabilo k sodelovanju tudi vodstvo društva, ki pa je to odklonilo, med drugim tudi z bojaznijo, da bi lahko “zgodb

Goriškem in Ilirskobistriškem okrog sto. Rutarjeva zla slutnja se je začela uresničevati, ko so prvi trije imenovani ustanovitelji društva sredi prejšnjega desetletja skoraj istočasno tragično preminili in je društvo skozi leta prešlo v roke novih gospodarjev, s povsem drugačno usmeritvijo. Kajti vse več znakov je kazalo, da se vanj počasi naseljuje nekdane enoumje. Vse manj je bilo javnih nastopov in izdanih knjig, ki bi vznemirjale javnost z odkrivanjem bridke usode tigrovcev pod partijo. Društveno glasilo v zadnjem času ni izhajalo več. Društvena spletna stran naj bi po nekaterih izjavah tudi za nekaj časa mrknila. In v tej situaciji je nenadoma vzniknilo v Ljubljani Gibanje 13. maj, ki je dalo in tudi že delno uresničilo številne hvalevredne pobude za javno afirmacijo Tigra in primorskega protifašističnega odporništva nasploh, kot npr: organizacija posveta o Tigru v Državnem svetu; televizijska soočanja in razprave v pisnih medijih ter na spletnih straneh; predlog Državnemu zbo-

S 1. strani

Papež ...

Danes je sveti oče Francišek moralna avtoriteta sveta, ki govori globalno, vsemu svetu, išče prijatelje in nagovarja k spravi, je človek združevanja in dejavnega zavzemanja za pravičnejši, boljši svet. V ZDA je vse pozval, naj se ne bojijo

novosti in novega, in prav to je največ, kar s seboj prinaša papež Francišek: prenoviti najprej same sebe, Cerkev in ves svet. Krščanstvo ni ideologija, kulturni sistem, ampak življenje, ki sledi nauku Jezusa Kristusa, nam sporoča papež!

Milan Gregorič

SloMaK - Slovenska manjšinska koordinacija

Odslej želi imeti več besede

Slovenska manjšinska koordinacija SLOMAK, ki jo vodi Rudi Pavšič, si je zadala bogat srednjeročni program aktivnosti v prepričanju, da ni dobro, da tako pomembna povezovalna organizacija vseh krovnih organizacij Slovencev iz Italije, Avstrije, Madžarske in Hrvaške stoji na stranskem tiru dogajanja in da je slovenske institucije ne upoštevajo. Ravno tako bo treba spet navezati stike s Svetom Evrope in s samim Evropskim parlamentom. To so sklenili na seji Slomaka, ki je potekala prejšnji četrtek na sedežu Svetovnega slovenskega kongresa v Ljubljani.

Na srečanju so ugotovili, da se večja določena razdalja med zamejstvi in osrednjo Slovenijo ter da je premalo stikov na institu-

cionalni ravni. To pa vodi v postopno izgubljanje potrebne subjektivnosti manjšinskih organizacij, ki nimajo dovolj priloženosti, da bi se na vladni in parlamentarni ravni pogovarjale o strateških izbirah v odnosih med RS in manjšinami. Menili so, da je tudi predolgo mirovanje Slomaka prispevalo k povečanju te razdalje in da jo je treba na kakšen način zmanjšati. Tudi javnost je malo seznanjena z manjšinskimi problematikami ali pa prihajajo v ospredje le nekatera vprašanja, ne pa kompleksnost in bogatost vsakodnevnega manjšinskega življenja. Zastopniki krovnih organizacij so bili mnenja, da je treba poiskati take rešitve, ki bodo zajezile nižanje prispevkov s strani Republike Slovenije, ki jih je v zad-

njih 7-8 letih zmanjšala že za 40%. Slomak mora prevzeti vlogo protagonista in povezovalca osrednjih manjšinskih organizacij, kot je to veljalo pred leti, ko je postala prva sogovornica vseh državnih institucij in drugih sredin civilne družbe. V naslednjih mesecih, tako so se zmenili v Ljubljani, bodo dali pobudo za vrsto srečanj z vsemi institucionalnimi predstavniki v Sloveniji in s parlamentarnimi strankami ter bodo organizirali vrsto dogodkov, da bi javnost seznanili z nekaterimi tematikami, ki se neposredno tičejo manjšine in same Slovenije. Tudi na evropski ravni načrtujejo aktivnosti, ki naj bi se sklenile z obiskom evropskih institucij v Bruslju in v Strasbourg.

Ne ravno razveseljiv podatek

Slovenija lani izvozila za polovico več lesa

Slovenija, ki se po lanskem žledolomu letos spopada z obsežnim pojavom podlubnikov, je lani izvozila 2,38 milijona kubičnih metrov okroglega lesa oz. za 53,9 % več kot leto prej, medtem ko se je uvoz zmanjšal za 20,6 odstotka na 455.448 kubičnih metrov. V strukturi celotnega izvoza je lani prevladoval izvoz hlodov za žago in furnir s 47-odstotnim deležem, delež izvoza lesa za celulozo in drugega okroglega industrijskega lesa je bil 35-odstoten, delež izvoza lesa za kurjavo pa je bil 18-odstoten. V primerjavi z letom 2013 se je povečal predvsem izvoz hlodov za žago in furnir, za 59,5 %, ter lesa za celulozo in drugega okroglega industrijskega lesa, za 70,4 odstotka. Večji kot leto prej je bil tudi izvoz lesa za kurjavo,

za 19,5 odstotka. V strukturi celotnega uvoza pa je prevladoval les za celulozo in drug okrogli industrijski les, in sicer s 46-odst-

nim deležem, delež uvoza lesa za kurjavo je bil 37-odstoten, delež uvoza hlodov za žago in furnir pa je bil 17-odstoten. Zaradi žledoloma so se letos

močno razširili tudi podlubniki. Na Zavodu za gozdove Slovenije so za STA ta mesec pojasnili, da so za posek označili že približno 1,3 milijona kubičnih metrov dreves, ki so jih napadli lubadarji, kar je rekord. Količina napadene- ga lesa, ki ga bo treba posekati, bo po njihovih ocenah do konca leta dosegla do dva milijona kubičnih metrov. Na kmetijskem ministrstvu je pred kratkim potekal sestanek, na katerem so govorili o ponudbi za odkup večje količine slovenskega lesa, ki je prišla iz Avstrije. Na ministrstvu so za STA pojasnili, da je bil to prvi sestanek, na katerem so izmenjali osnovne informacije. Avstrijski ponudnik je predstavnikom slovenskih podjetij predstavil svoje pogoje za odkup lesa in namero po dolgoročnem sodelovanju.

Povejmo na glas

Gradnja zidov človeku prirojena?

Ob sedanji begunski krizi so marsikje zrasli zidovi, ki naj zaustavijo prihajajoče množice in jih odvrnejo drugam. Gre za takšne ali drugačne ovire na mejah med državami, navadno opremljene z bodečo žico ali drugimi kovinskimi ostrinami, kar velja za Madžarsko. Lahko pa tudi za močno vojaško zastraženost, ki se je zgodila v Bolgariji, a v vseh primerih je v rabi beseda zidovi. Zidovi, ki so usmerjeni proti drugim, nezaželenim in se nepopustljivo sklicujejo na varnost tistih, ki so znotraj njih. Vsekakor gre za pojav, ki odpira vprašanje o človekovi naravi, namreč kako je mogoče, da je takšna samozavarovalna dejavnost tako pogosta - kot da se ne bi zavedala spornosti lastnih dejanj. Gotovo sta nam še vedno v spominu berlinski zid in olajšanje, ko je bil podr, toda od tedaj je bilo zgrajenih okrog 8000 (!) kilometrov novih zidov, osemkrat tisoč kilometrov torej. Vedno je razlog želja po zaježevanju večjih človeških tokov, ki si želijo iz svoje države v drugo. Zidovi so zrasli na meji med Indijo in Bangladešem, med Združenimi državami Amerike in Mehiko, med Španijo in Marokom, med Grčijo in Turčijo, med Turčijo in Bolgarijo. Skrajen dosežek gradnje zidov pa nedvomno predstavlja Izrael, ki ima praktično vse svoje meje opremljene z močnimi omejevalnimi ovirami. 240 kilometrov dolga pregrada na meji z Egiptom, ograja na meji s Sirijo, ki se nadaljuje na zasedeno območje Golanske planote in Zahodnega brega, poleg tega pa je v načrtu gradnja 30

kilometrov dolge mreže na meji z Jordanijo, kar naj bi se uresničilo v kratkem. In vse to očitno izhaja iz človeške narave, ki težko prenaša drugačnost drugega človeka, njegovo drugačno narodnost, vero, civilizacijo, državnost, drugačno politično prepričanje. Če gremo namreč še globlje, so neke vrste zidovi značilni tudi za naša bližnja okolja, pri čemer imamo v mislih ograje in žive meje med sosedmi. Slej ko prej je tu na delu želja, da z nikomer ne bi imeli več kot toliko opravka. Iz tega je zrasla zahteva in pravica do t. i. zasebnosti, ki nam nekako daje prav v prepričanju, da potrebujemo mir in čim manj nelagodja, pri čemer predstavlja nelagodje bližnji človek. Vse skupaj je pravzaprav osupljivo in žalostno, saj se potem ta mala zmožnost prenašati sočloveka razširi na kolektivno razsežnost in že so tu zastražene meje. Gradnji zidov pa je tako rekoč popolnoma nasprotna gradnja mostov. Mostov v zasebnem okolju vse tja do dialoga ali vsaj poskusa dialoga z drugimi narodi, državami, političnimi prepričanji, verami, civilizacijami. Gradnja mostov želi preseči osamljenost, strah pred drugimi, se želi tem drugim približati in graditi sožitje, mir in skupno dobro. Če bi tovrstna gradnja prevladala, bi bili rešeni vsi največji problemi človeka na zasebni in svetovni ravni. Ta cilj je uresničljiv, seveda pa ne smemo pozabiti, da vse izvira iz nas in da naša preobrazba ni lahko izvedljiva, čeprav je odrešilna.

Janez Povše

POGOVOR Mara Černic

Naše področje, ljudi in identiteto je treba zaščititi!

Z Maro Černic, podpredsednico goriške pokrajinske uprave in vidno politično osebnostjo v vrstah Slovenske skupnosti, smo se najprej pogovorili o novem razpisu za odstranjevanje azbesta, pa še o vlogi pokrajine, ki se počasi ukinja, o medobčinskih unijah, beguncih in drugih aktualnih temah.

Začnimo z zadnjim razpisom!

Pokrajina je 21. septembra objavila razpis za fizične osebe, ki želijo odstraniti azbest. Najdejo ga na portalu www.provincia.gorizia.it pod geslom Razpisi (Bandi). Uprava bo prispevala 50% celotnega stroška, vsekakor do maksimalnega zneska 1.500 evrov. Če ima npr. kdo strošek 3.000 evrov, bo dobil največ 1.500 evrov; če ima 2.000 evrov, pa dobi 50% tega zneska. Gre za nepovratna sredstva, za katera lahko zaprosijo posamezniki, ki izpolnijo obrazec in ga oddajo na pokrajini **najkasneje do konca oktobra 2015**. Poverjeno podjetje naj se takoj loti dela, saj je treba vložiti pokrajini fakturo najkasneje do konca novembra. Sredstva se lahko uporabijo za saniranje kritin; azbest se je v preteklosti uporabljal tudi za izolacijo, zato ga je še mogoče najti v kaminih ali različnih cevih. Če kdo naredi delo sam in ima doma azbest, lahko pokrajina poskrbi, da ga odpeljejo. Kot strošek se lahko predstavijo tudi analize materiala.

Upravičeni so posamezniki, fizične osebe, lastniki hiše ali stanovanja v bloku za lastne ali skupne površine; v tem primeru so v bloku vsi lastniki upravičeni do prispevka in skupaj konkurirajo za sanacijo skupnih prostorov, naj bo to streha, garaža, klet ipd. Upravičenci so lahko tudi najemniki, pomembno pa je, da imajo dovoljenje gospodarja. Upravičene so tudi javne ustanove, ne pa društva ali zasebne ustanove. Razpis je vreden 62 tisoč evrov, še nekaj malega je ostalo od prejšnjega razpisa.

To je že četrti razpis...

Do danes smo za saniranje azbesta dali posameznikom na razpolago 365 tisoč evrov, še 150 tisoč pa javnim ustanova, občinam itd. V našem zakonodajnem obdobju smo torej dodelili v ta namen nad 500 tisoč evrov. Ljudje so se vedno dobro odzvali, naš prispevek jim je v pomembno spodbudo. Do danes smo v pokrajini tako odstranili 240.947 kg azbesta, kar pomeni 14.020 kvadratnih metrov. Tega je še največ v občinah Gorica in Tržič, pa tudi v Ronkah in Štaranu. Azbest se ne sme več uporabljati od leta 1992, vendar zakon ne sili zasebnikov ali podjetij, naj sanirajo; zato smo se odločili za razpis, s katerim spodbujamo ljudi. Pokrajina je zelo angažirana tudi na področju zdravstva in v velikih procesih npr. proti družbi Fincantieri. Stojimo torej na dveh frontah: okoljski in socialni.

Kje pa so odlagališča za azbest? Azbest je poseben odpadki. V naši deželi ga sprejema eno samo odlagališče, ki je v kraju Porcia (PN). Drugače ga je treba odvažati v Veneto ali Avstrijo. Podjetja, ki odstranjujejo azbest, morajo imeti posebno registracijo na Trgovinski zbornici; tega ne more delati kdor koli.

Kako pa je v Sloveniji?

Kraj, kjer se je na slovenski strani

največ uporabljal azbest, je Anhovo. Tudi Slovenija gre vedno bolj v smer sanacije. Ta pa je v sosednji državi drugače urejena. V Italiji so sindikati zelo močni, v Sloveniji je očitno drugače, bolnikom zaradi azbestoze ne plačujejo odškodnin.

Obrnimo stran: kakšna je usoda naše pokrajine?

Reforma krajevnih uprav predvideva, da bo pokrajina obstajala do novembra 2016. Maja bodo občinske volitve, novembra pa naj bi bile volitve za novi pokrajinski svet, ki ga bodo sestavljali občinski svetniki in župani občin v pokrajini.

Kaj pa kompetence?

Zakon jih preureja. Pokrajina bo še naprej skrbela za okolje in pokrajinske ceste. Deželi smo že predali sektor, ki zadeva zaposlovanje, delo, socialo; na deželo počasi "odhaja" kultura, nato pojde urad motorizacije. Višje šole, za katere smo bili odgovorni, bodo šle na občino.

/ str. 12
DD

KULTURNI CENTER
LOJZE BRATUŽ
ZDRUŽENJE CERKVENIH
PEVSKIH ZBOROV

KONCERTNA SEZONA 2015-2016

22. septembra 2015, ob 20.30 - KCLB

KOMORNI ORKESTER
SLOVENSKE FILHARMONIJE

Veronika Breclj, violina

Barbara Jernejčič Fürst, mezzosopran

Na sporedu: L. Lebič, U. Krek, W.A. Mozart
V okviru Mednarodnega Festivala sodobne glasbe
Kogojevi dnevi 2015

21. decembra 2015, ob 20.30 - KCLB

BOŽIČNI KONCERT

Simfonični orkester NOVA - Nova Gorica in gostje
dirigent **Simon Perčič**

28. februarja 2016, ob 20.30 - KCLB

CVETJE V JESENI

Slovenski muzikal

19. marca 2016, ob 20.30 - GORIŠKA STOLNICA

J.S. BACH - PASIJON PO JANEZU

Zbor in orkester Akademije za glasbo - Ljubljana
dirigent **Marko Vatovec**

aprila 2016 - KCLB

G.B. PERGOLES - LA SERVA PADRONA

Mojca Milič, sopran
Giuliano Pelicon, bas

Informacije:

Kulturni center Lojze Bratuž
Drevored 20. septembra 85 - 34170 Gorica (Italija)
Tel. +39 0481 531445 ali info@centerbratuz.org
www.centerbratuz.org

S 1. strani

Bogata in raznolika ...

Te dni boste predstavili novo kulturno sezono. Pojdiva lepo po vrsti: najprej nam predstavite gledališko delovanje in ponudbo za otroke.

Letos smo pripravili 19. sezono Goriškega vrtljaka, in sicer abonma Mali in Veliki polžek, ki je namenjen vsem otrokom, ki obiskujejo vrtce in osnovne šole s slovenskim učnim jezikom. Spored, ki ga je pripravila naša Tamara Kosič v sodelovanju s Slovenskim narodnim gledališčem iz Nove Gorice, se bo začel sredi meseca oktobra. Gre za osem gledaliških predstav s dvema jutranjima ponovitvama. Abonma bo obiskovalo nad 800 otrok.

Druga kulturna panoga, ki jo redno gojite, je razstavna dejavnost. Kaj nam boste letos pripravili?

V letošnji sezoni bo tretja razstava postavljena sredi oktobra ob podelitvi državne literarne nagrade "Franz Kafka". Novembra bomo predstavili priznanega slovenskega umetnika Andreja Jemca. To razstavo smo pripravili v sodelovanju z Galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči. Ob tem je izšel ličen katalog. V načrtu pa so še skupinske likovne, dokumentarne pa tudi mednarodne razstave vse tja do konca julija 2016 z zanimivimi vsebinami in gosti.

Tretja veja prireditve v KCLB so koncerti; lahko nam predstavite letošnjo glasbeno ponudbo?

Koncertno sezono že vrsto let pripravljamo v sodelovanju z Zdrženjem cerkvenih pevskih zborov. V sklopu Festivala Kogojevi dnevi smo prvi koncert imeli 22. septembra v veliki dvorani; gostoval je Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije s solistkama, mezzosopranom Barbaro Jernejčič Fürst, in mlado domačo violinistko iz Šempetra, ki študira v Berlinu, Veroniko Breclj. V novembru bomo glasbeni večer posvetili legendi narodne zabavne glasbe Slavku Avseniku. Pripravljamo tudi božični koncert z zanimivimi gosti, konec februarja bo v naši dvorani slovenska uspešnica - musical Cvetje v jeseni, v predvelikonočnem času pa bo v goriški stolnici Bachov Pasion po Janezu. Za mesec april pa pripravljamo v naši produkciji postavitev Pergolesijevega dela "La serva padrona".

Zadnje čase se vse bolj uveljavljate kot središče živih srečanj, ki bi jih težko označili kot predavanja, saj so Srečanja pod lipami več kot to. Predstavite nam načrte teh srečanj v prihodnje.

Srečanja pod lipami, ki jih prirejamo v sodelovanju s Krožkom za družbenopolitična vprašanja Anton Gregorčič so zaradi zanimivih, vsestranskih in raznolikih tematik, pa tudi izjemnih gostov, ki jih vabimo v našo sredino, odprta tribuna, kjer pogovor poteka sproščeno in zanimivo. Imamo že pripravljen bogat seznam gostov do konca leta, med temi bodo med nami Jože Šušmelj, ljubljanski nadškof Zore in drugi.

Kulturni center Lojze Bratuž je kulturno središče, ki nudi svoje prostore in usluge tudi italijanskim in furlanskim prijateljem. Nekaj besed o tem.

Lastnik stavbe je Katoliško tiskovno društvo, Kulturni center pa poleg svojega dela in produkcije koordinira in usklajuje gostovanja. Skratka, kdor zaprosi za prostore, ustanova ali pozamezniki, je v Kulturnem centru dobrodošel in dobi vse, kar potrebuje. Po temeljiti obnovi Katoliškega doma smo od leta 1996 v naši dvorani imeli v gosteh nešteto slovenskih, italijanskih in furlanskih ustanov, šol in društev. Vsako leto izdajamo bilten s popisom vseh prireditve, ki so se zvrstile v naši dvorani. Letošnji bilten je ravnokar prišel iz tiskarne. V Kulturnem centru Lojze Bratuž, ki gostuje tudi vrsto svetovno znanih glasbenih tekmovanj, pa imamo tudi lepo priložnost se srečati s številnimi imenitnimi gosti, na katere smo ponosni. Vsa ta leta smo spoznali veliko kulturnikov s celega sveta, ki so postali naši prijatelji. Naj omenim Luko Sulič, ki sedaj igra v svetovno znanem duu (Two Cellos); v našem Centru je nekajkrat tekmoval, nastopal in bil nagrajen na tekmovanju za violiniste Marcosig.

S Kulturnim domom v Gorici zgledno sodelujete, kot sodelujete z vsemi pomembnimi ustanovami iz našega goriškega področja na obeh straneh državne meje. Nam lahko poveste kaj več o tem?

Ker se ukvarjamo s kulturo, mislim, da je naša prva dolžnost biti zgledni v vsem, kar počenjamo, zato je tudi vsestransko in odprto sodelovanje Kulturnega centra Lojze Bratuž vsakdanja uveljavljena praksa.

V teh časih, ki jih označuje predvsem gospodarsko-finančna kriza, se zdi, da postaja kultura vse bolj pastorka. Povejte nam, kako shajate s tako kulturno hišo z izjemno skromnimi sredstvi!

Zrasla sem v časih, ko ni bilo nikjer ničesar, vzgojili

so nas tako, da smo se ukvarjali s kulturo, ne da bi zato pričakovali kakega plačila. Takega neplačanega dela, hvala Bogu, je v naši sredini še veliko. Naša naloga pa je danes poskrbeti za jutri, da bodo znanjci, ki nas bodo nadomestili, imeli dovolj za zagotovljeno delovno mesto.

Če se vrneva k čezmejnemu sodelovanju, kot smo ga nekoč imenovali, vsi opažamo, da se je morda preveliko začetno navdušenje ob odpravi pregrad na državnih mejah kar nekam izgubilo, kot so se porazgubili tudi nekateri naši ljudje. Vaš komentar.

Čezmejno sodelovanje z raznimi ustanovami sega globoko v zgodovino našega kulturnega dela in se živo in raznoliko ohranja tudi v zadnjem dvajsetletju, ko ni več mej. Današnja družba in okolje se zelo hitro spreminjata, zato se tudi naše delo mora stalno prilagajati novim težnjam in izzivom. V zadnjih letih pa ugotavljamo, da so posamezniki tisti, ki tkejo in bogatijo čezmejna sodelovanja in prijateljstva, radi pojejo v naših zborih, igrajo v gleda-

liških skupinah, obiskujejo glasbeno šolo, obiskujejo naše prireditve; pa tudi obratno, kar nekaj nas je, ki že vrsto let sodelujemo na slovenski strani, in to počenjamo z velikim veseljem.

KCLB ni bil samo kulturni hram, ampak je bil v preteklosti tudi producentna hiša, saj ste priredili vrsto odmevnih operet, koncertov, glasbenih in drugih dogodkov, ki so bili presežki, kakršnih je danes zelo malo. Kako bo s tem v prihodnje?

Kar mi je izredno pri srcu, je prav skrb za domače kulturne ustvarjalce in poustvarjalce, zato se vedno zavzemam, da jih v vseh možnih oblikah podpiramo, spodbujamo in jim omogočamo, da pokažejo svoje sposobnosti in talente. Med nami imamo takih talentov kar veliko, samo odkriti jih je treba. Letos smo na tiskovni konferenci predstavili dve tiskani zbirki priredb slovenskih božičnih pesmi za mešani zbor in orkester ter za otroški zbor in orkester, ki smo jih kot Kulturni center naročili mlajšim glasbenikom iz našega prostora, in to za naše koncerte. Ljudske pesmi, zbrane v projektu Ljudsko izročilo v besedi in glasbi, so bile letos objavljene v novi zbirki ljudskih pesmi. Spomladi smo na oder postavili pristrčno glasbeno igro Pogled, moj dragi Figaro, ki je nastala v sodelovanju Kulturnega centra in glasbene šole Emil Komel. To predstavbo bomo ponovili v soboto, 3. oktobra, ob 20.30. Spomladi 2016 pripravljamo novo uprizoritev z našimi glasbeniki in gledališčniki. Večje postavitve, kot so operete, pa prirejamo ob pomembnih obletnicah v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete in z vanjo včlanjenimi društvi. To so res podvigi, ki zahtevajo veliko skrb in dela, a obenem nas napolnijo z novo energijo in novim elanom.

Mladi se nam nekako umikajo, pa vendar smo v KCLB priča dogodkom, ki privabijo množice mladih. Katere bi vi izpostavili?

Mladi imajo v današnji družbi veliko vsestranskih izzivov, se pa tudi radi družijo, nastopajo in sodelujejo. Krasni so primeri in uspehi Dekliške vokalne skupine Bodeča Neža, Mladinskega zbora Emil Komel in gledališke skupine O'Klapa.

Ob koncu pogovora vas prosimo še za povabilo našim bralkam in bralcem v vašo kulturno hišo! Bogata in raznolika je naša ponudba, za vsakega nekaj.

Pridite v Kulturni center Lojze Bratuž, veseli Vas bomo!

Hvala za pogovor!

Škofjeloški pasijon 2015

Manj gledalcev, a pozitiven izid

Letošnje uprizoritve Škofjeloškega pasijona si je ogledalo 23.000 ljudi, kar je manj od pričakovanih. Z nižjimi prihodki od vstopnin se je povečal prispevek občine, rezultat pa je bil pozitiven, je razvidno iz končnega poročila, ki so ga na seji obravnavali škofjeloški svetniki.

Ljudje, ki so si od 21. marca do 12. aprila ogledali uprizoritve Škofjeloškega pasijona, so bili tako z uprizoritvijo kot tudi s celovito izkušnjo obiska Škofje Loke zelo zadovoljni, o čemer pričajo mnoge pohvale, poudarja vodja projekta Milan Mohorič Peternej. Takšen rezultat pripisuje predvsem delu več kot 1000 prostovoljcev, ki so sodelovali pri uprizoritvi, organizaciji in promociji.

V preteklih uprizoritvah v letih 1999, 2000 in 2009 si je Škofjeloški pasijon skupaj ogledalo 77.000 ljudi, z letošnjo uprizoritvijo in 23.000 gledalci pa je skupno število gledalcev presešlo 100.000. Prihodek od prodaje vstopnic je letos znašal 230.000 evrov in je bil za 40.000 evrov nižji kot leta 2009 in za 70.000 evrov nižji od načrtovanega.

Pri tem ekipa ugotavlja, da je

bil načrt prihodkov in obiskarnosti vseh predstav glede na razpoložljiva sredstva za promocijo preveč optimističen. Osem predstav si je namreč ogledalo kar 9000 ljudi manj, kot so pričakovali, in 1000 ljudi manj kot leta 2009.

Skupni prihodki letošnje uprizoritve so znašali skoraj pol milijona evrov. Od tega je

145.000 evrov prispevala občina, ki je po plačilu 200.000 evrov za uprizoritev leta 2009 tokrat za pasijon prvotno sicer planirala le 17.000 evrov proračunskih sredstev. Višji kot leta 2009 so bili prispevki donatorjev in sponzorjev, ki so dodali skoraj 85.000 evrov, ter ministrstva za kulturo v višini 40.000 evrov. Stroški uprizoritve so znašali 470.000 evrov in so bili za

40.000 evrov višji od načrtovanih, a nižji od zadnje uprizoritve leta 2009, ko so presegli 510.000 evrov. Stroške so presegli zaradi plačila storitev policije, požarne straže in nekaterih strokovnih sodelavcev. Kljub temu je bil izid projekta pozitiven, v višini 22.000 evrov, podobno kot leta 2009. Projekt je Škofji Loki prinesel nekatere dodane vrednosti. Zasnova je bila nova romarska pot - Romanje po Romualdovi poti od Štandreža do Škofje Loke in pripravljen dokumentarec. Občina namerava v prihodnje postaviti tudi stalno zbirko o Škofjeloškem pasijonu na Loškem gradu in vzpostaviti predstavitevno pasijonsko sobo na Mestnem trgu.

“Na splošno lahko, glede na komentarje večine, rečemo, da so uprizoritve Škofjeloškega pasijona 2015 odlično uspele in lahko z optimizmom zremo v leto 2021, ko bo na vrsti peta uprizoritev Škofjeloškega pasijona”, poudarja ekipa projekta, a dodaja, da ob tako ob-

sežnem projektu obstajajo tudi možnosti za izboljšave. Pri naslednji uprizoritvi bi se tako lahko z boljšo označitvijo območja priveditve izognili odstranjevanju parkiranih vozil. Potrebno pa bi bilo najti tudi boljšo rešitev za zajem voska, ki z bakel kaplja na javne površine in ki bi jih bilo treba takoj po predstavi očistiti, na kar je opozoril tudi škofjeloški župan Miha Ješe.

stna prebivalcem posameznih držav. Vidi se, da se iste skupine, ki so

organizirale državni udar in kaos v teh afriških državah, sedaj ukvarjajo z logistiko in s podporo beguncem. To dejstvo nam dnevno sporočajo mediji.

- Če je afriški begunski val ustvarjen načrtno – glavina beguncev so muslimani, kaj to pomeni?

Iz vsega tega se vidi, da je v ozadju organiziran načrt ustvariti v Evropi muslimanski kalifat. Ne obsojamo beguncev, oni so žrtve zvodnikov. Vsekakor pa je zapazen, pa tudi viden daljnosežen načrt širjenja islama. Človek ima pravico do svoje veroizpovedi. To drži. Tudi misijonarjenje je dovoljeno na naraven način. Tu pa se je pojavil neki drug problem – načrtna migracija z načrtno populacijo, ob načrtnem cilju! Od tod dalje pa se lahko ponovno zastavljajo nova vprašanja, ki niso

Afriška avtosinhronizacija

Prepovedano razmišljanje!?

Papež je pozval vse župnije v Evropi, naj sprejmejo po eno begunsko družino. Odlična zamisel! Samo ob pomisleku. Naša župnija z lahkoto nasiti eno begunsko družino, tudi streho ji lahko nudimo. Vendar: “Koliko časa? Kdo bo potem zanj poskrbel? Količino so starši sposobni za kakršno koli delo? Bi mati šla dve uri dnevno čistiti stanovanje? Kdo ji bo zaupal, če je ne pozna? Bi bil oče pripravljen poprijeti

v državah zmedo. To je povzročilo trpljenje veliki večini prebivalcev. Glavni vzrok za begunsko krizo so ustvarili mediji, pa tudi določeni ljudje, ki so predvidevali velike zasluge. Ustvarili so javno mnenje: “Tu je slabo, tu ni demokracije, človekove pravice so teptane ... Čeprav je, recimo, Libija imela žvljenjski standard, pa tudi socialne pravice, podobno kot nekatere evropske države. V libijski družbi je bilo ustvarjeno določeno nega-

tivno mnenje, nastopila je relativno skupina izurjenih ljudi in ustvarila avtosinhronizacijo.

To je proces, ki se ustvari na podlagi kritične mase ljudi – množičnega nezadovoljstva. Avtosinhronizacija se velikokrat izvaja na nogometni tekmi. Med gledalce se porazdeli v malih skupinah šest do deset ljudi, ki začnejo ploskati, vzklikati in podzavestno povzročijo ploskanje, kričanje, vpitje istočasno na celem stadionu. Da se v nekem narodu lahko izvede avtosinhronizacija, zahtuje od 5 do 7 % celotnega prebivalstva.

- Begunski val iz Afrike je bil ustvarjen umetno, vendar z informacijsko podlago, ki je bila la-

za delo, ki bi mu ga dali”? K vsemu temu je še cel kup vprašajev. - Za namestitev imamo prazne kasarne, na Krasu jih je kar nekaj. Kaj pa potem? Bodo tudi ti prodajali od vrat do vrat “škovace”, kot trkajo na naša vrata dnevno tisti, ki so v naši državi dobili azil? ... Ob vsem tem si zastavimo nekaj vprašanj:

- Od kod prihajajo begunci?

Iz arabskega sveta, Bližnjega vzhoda in Severne Afrike, Pakistana, Afganistana, pa tudi iz podsaharske Afrike.

- Zakaj prav sedaj bežijo?

Analitiki poudarjajo, da so že pred 15 leti velesile v teh državah ustvarile kaos. Svoje gospodarske, geopolitične probleme so reševali na račun drugih. Ko gre za osebne interese pa popusti morala.

- Kaj pa Evropa?

Evropa je v glavnem sledila politiki ZDA. Invazija v Iraku ni prinesla nobene demokracije, ampak samo kaos in morijo. V teh državah noben politik ne nosi odgovornosti za svoje odločitve. Vse revolucije t. i. Arabske pomladi so imele samo en namen - ustvariti

Cerkveni in družbeni antislovlar (4)

Č kot ČLOVEK

Tokratni zapis bo bolj verske narave od prejšnjih, saj bom razpravljal o poudarjanju Jezusove človeške narave, torej bomo razpravljali o Jezusu kot človeku, o čemer se je govorilo pred kratkim tudi v našem tedniku, prav k temu pa se bomo vrnili. Ko sem se pripravljaj na ta zapis, sem zasledil razmišljanje znanega katoliškega pisca Vittoria Messori, ki je zadnje čase padel precej v nemilost pri mnogih italijanskih bralcih, a gre vendarle za pronicljivega avtorja, ki pogosto zadene “žeblico na glavičco” pri obravnavanju “cerkvenih” tematik, včasih pa se seveda z njegovimi trditvami ne moremo strinjati. Treba pa je reči, da jih vselej dobro argumentira, kar je tudi prav, da se razvije lahko potem kulturna in argumentirana debata, ne pa neki žolčni komentarji. Messori tako navaja francoskega misleca Jeana Guittona, ki je bil tesen osebni prijatelj blaženega papeža Pavla VI. Razmišljajmo ob njegovih besedah: “Vsakokrat, ko so pretirano in neuravnovešeno poudarjali človeško razsežnost Jezusa, so otežili verovanje preprostih ljudi”. Pretirano poudarjanje Jezusove človeške narave je močno zmotilo tudi samega Guittona, ko je gledal neki film. Za francoskega misleca namreč kristjane njihov instinkt ali verski čut, kot mu rečemo (po latinsko sensus fidei), žene najprej k temu, da razumejo, da je Jezus Bog, šele potem pa lahko razumejo, da je ta Bog postal človek. Torej, če ponovimo – Jezus najprej Bog in potem človek. Kot pravi Messori, je namreč napad na našo vero praktično vedno šel po istem kopitu, od Celza in Renana, pa vse do naših dni, da so Jezusa predvsem predstavljali ljudem kot človeka, četudi izjemnega človeka, ki je bil kasneje po božanstven s strani ljudi – bodisi zato, ker so se zmotili, ali tudi zato, ker so želeli preslepiti druge. Še vedno nam tako mnogi očitajo, da je naša vera izmišljotina apostolov in prvih učencev, ker Jezus sam naj ne bi bil tak. To še podkrepijo s citati iz evangelija, kjer seveda skrbno pazijo, katere citate predložijo in katere zavrnejo, ker ne spadajo v njihovo shemo. Po Guitt-

tonu je zato napačna pastoralna naših dni, ki zlasti poudarja Jezusa kot “prijatelja”, “brata”, “tovariša”, četudi ne zanika njegove Božje narave, vendar le-te ne stavi na prvo mesto. Verovanje je tako težje, četudi so nameni dobri, ker se tako ne spoštuje tista naravna ali “instinktivna” dinamika verovanja. Pa ne, da bi zavračali dejstvo, da je ta Bog resnično postal človek, ne le dozdevno, kot so to trdili krivo-

verci “docketisti”, a brez tistega “Božjega” poudarka zadeva postane precej težja za našo pamet. Če namreč začnemo pri Jezusu in njegovih Božjih lastnostih, pa le-te sprejmemo, potem ni težko sprejeti niti prevzetja z njegove strani naše človeške narave, kar duhovniki vselej obeležujemo pri sveti maši, ko vinu primešamo nekaj malega vode: “Po skrivnosti te vode in vina naj bomo deležni Božje narave Kristusa, ki je postal deležen naše človeške narave”. Ni težko sprejeti potem, da je Jezus lahko delal čudovita znamenja in čudeže, da je potrjeval seveda svojo Božjo, ne pa človeško naravo. Toliko se poudarja Jezus kot ubog, poražen, služabnik, križan, celo kot begunec, kot je bilo moč slišati pogosto. V redu, to je zgodovinska oseba Jezusa iz Palestine, govorimo torej o njegovem okrog tri leta trajajočem javnem življenju, kjer mislimo zraven še tista tri desetletja skritega življenja, a to je Jezus pred vstajenjem in vnebohodom. Kot pravi Messori: “To je Jezus od včeraj. Toda Jezus od danes, tisti, ki ga vera izpoveduje navzočega v evharistiji, ki ga moli in časti, tisti, ki ga mora Cerkev oznanjati in zanj pričevati – ali ne gre za proslavljenega Kristusa, tistega, ki se je za večno, v vsej svoji mogočnosti, povzpela na Očetovo desnico?

Seveda tri desetletja na zemlji niso bila nobena iluzija, nepomembno obdobje. Pa vendar se sprašujem, ali nam je dovoljeno pozabiti na slavo Sina, druge osebe Svete Trojice, pred Betlehemom, po njem, Nazaretu in Jeruzalemu”? Sam opažam, kako otroci veliko lažje razumejo, da nekemu, ki je tako mogočen, ki je celo vsemogočen, ni težko postati tisti mali okrogli košček nekvašenega kruha. Ni torej težko, da je sveta hostija Jezus sam, da je resnično navzoč, da prebiva med nami. Če je tako, potem drži Pavlova trditev, da se “v Jezusovem imenu pripogne vsako koleno”, ker te res sili kaj na kolena

pri svetem bogoslužju in izven njega, ko tega Jezusa počastimo s poklekom. Sicer pa se zbiramo kot skupnost “mi se imamo radi” in je zadeva bolj socialne in sociološke narave. Kako tudi sprejemati ves Kristusov nauk iz evangelija, če je pomembna zlasti njegova človeškost ali celo človečnost? Nujno ne-

kaj vzamemo in drugo zavrnemo. Da ne govorimo o sprejemanju v veri Cerkve in še kaj. Obstaja velika nevarnost, da se ustavimo le pri Jezusu kot človeku, če tako gledamo na stvari. Avtor “Zgodbi iz Narnije” Clive Staples Lewis, ki ni bil katoličan, da ne bo pomote, bil pa je tesen prijatelj katoličana Tolkiena, pravi, da si s takim Jezusom, ki bi bil zgolj človek, nimamo kaj dosti pomagati. “Človek, ki je bil zgolj človek in je govoril reči, kakršne je govoril Jezus, ne bi bil velik moralni učitelj”. Bil bi nor ali “peklen-ski hudič”, za psihiatrično kliniko ali neskončno hudoben, glede na nemogoče zahteve njegovega nauka. Po Lewisu mora vsak od nas sam izbrati in se odločiti, ali je Jezus Kristus bil in še vedno je Božji Sin ali pa je norec ali hudoben. Na izbiro nam je dal samo to, ali je ali ni Božji Sin, in nič drugega. Po Pascalu, velikem francoskem znanstveniku in mislecu, hkrati tudi spreobrnjencu v katolištvo, nam v primeru, da Jezusa ne priznamo za Gospoda, za Božjega Sina in Odrčenika, preostane le še nič. Ostaneta torej obup in nihilizem. Kdo ve, morda pa je ta napačna pastoralna, ki smo jo omenili, tudi pripomogla k temu, da je okrog nas toliko obupa, nihilizma, naveličanosti, apatičnosti in še česa.

Andrej Vončina

GLEDATI SKOZI POGLED (2)

Primož Krečič

POGLED ZAUPANJA

Abraham je oče naše vere, ker je spoznal, da Bog ni v kipih, krajih in naravi, ampak se razodeva v srcu, da je osebno bitje, ki nagovarja človeka. Bog ga je poklical in blagoslovil njegovo zaupanje. Obljubil mu je številno potomstvo, vendar se to dolgo ni zgodilo. Potem, ko je v starosti dobil sina Izaka in ta mu je postal največja radost v življenju, ga je Bog preizkusil, če je še on na prvem mestu in mu res povsem zaupa. Naročil je, naj vzame dečka in ga žrtvuje kot žgalno daritev.

Abrahamu se je vse podrla. Najprej se je moral odpovedati svoji domovini in preteklosti, sedaj se je moral odpovedati še prihodnosti, kaj bo z njegovo družino, s čredami, z obljubljenim blagoslovom? Zakaj mu je sploh Bog podaril sina, če ga mora žrtvovati? Toda poslušal je Boga, ki je edini vir življenja. Z žalostnim srcem sta se z Izakom odpravila na pot. Abraham je vzel drva in jih naložil dečku, ta pa ga je vprašal, kje je jagnje za daritev. Abraham mu je odgovoril, da si bo Bog sam izbral to jagnje. Ko so prišli na določen kraj, je Abraham želel izpolniti Božje naročilo, vendar je Gospodov angel ustavil njegovo roko in mu povedal, naj pustil dečka pri življenju. Bog je videl njegovo zaupanje,

da je bil pripravljen zanj vse žrtvovati. Ker je v bistvu sin umrl v njegovi žrtvi, ga je ponovno obudil v življenje. V veri priznavamo, da je Bog prvi darovalec in izvir življenja, on vodi zgodovino. Ljubimo, ker nas je on ljubil prvi. Zato se zanesemo nanj in verujemo, da nas bo uslišal, če ga bomo prosili v njegovem Duhu. Med prošnjo in odgovorom je čas vere. Seveda pa je treba ta odnos prečistiti, da si ne bi mislili, da nam kaj pripada samo po sebi ali da si lahko kaj prisvojimo. Vse je dar. Ne moremo se sami dokopati do prvega darovalca. Prevelik je in mi smo grešni. Zato se je ob polnosti časov pojavilo tisto Jagnje, o katerem je govoril Abraham. On ga še ni poznal, nanj pa je pokazal Janez Krstnik, ko je uvidel, da bo šel Mesija po poti trpljenja in žrtve. Za Janezom so to prepoznali prvi učenci in mu zaupali. Kristus je Božje Jagnje, ker je z ljubečo pokorščino Očetu stopil v naš greh, v smrt in grob. Očetova ljubezen ga je obudila v novo, poveljano življenje, iz katerega nam prinaša moč za podarjanje in odpiranje pot v nebesa. Novi rodovi učencev zaupamo temu daru in z njim stopamo v nova darovanja. Ta odprtost in zaupanje prehajata v odnose in na vse ravni življenja. Živimo od zaupanja.

Ambrož Kodolja

GORICA P. Peter Lavrih na srečanju pod lipami

V Sveti deželi je vedno lepo!

Pater Peter Lavrih, slovenski frančiškan, ki že več kot 25 let redno spremlja v Sveto deželo številne slovenske romarje, je bil 24. septembra gost drugega jesenskega srečanja pod lipami v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. Večer je bil vključen v t. i. Socialni teden, niz 45 dogodkov, ki ga po 25 krajih Slovenije od 24. septembra do 3. oktobra prireja Socialna akademija in o katerem je uvodoma spregovoril Igor Podbersič. Poslanico letošnjega tedna, ki poteka pod geslom *V iskanju dialoga*, pa je v imenu prireditelja, Krožka Anton Gregorčič, prebral časninar Julijan Čavdek.

S p. Lavrihom, ki je "vedno nasmejan in dobre volje", se je pogovarjal zgodovinar Renato Podbersič, ki je med drugim odličan poznavalec judovske zgodovine in svetopisemskih krajev, saj jih tudi on pogosto obiskuje oz. po njih vodi slovenske skupine. Kot "iskriv sogovornik" in "človek, ki odlično pozna razmere v slovenski Cerkvi", je p. Peter v matici poznan kot voditelj ljudskih misijonov, še zlasti pa kot slovenski komisar za Sv. deželo, kjer je bil že 140-krat. "Rad potuje z vlaki, je pa tudi zagnan kolesar", je dejal Podbersič.

Sveto deželo v celoti predstavlja pet oz. šest držav na Bližnjem

vzhodu, je dejal p. Lavrih. Kot komisar že več kot 25 let skrbi za osveščanje o svetih krajih v svoji domovini in vodi romanja. "Drugi del te službe je skrb za darove za pomoč Sveti deželi, ki iz svojih korenin ne more preživeti". Pavel VI. je kot prvi papež za sv. Petrom šel v svete kraje, središče krščanstva, in določil, naj se po vsem krščanskem svetu zbira novčič za svete kraje, da bodo preživeli.

V katoliške šole, ki jih v raznih krajih Izraela vodijo frančiškani, hodijo tako kristjani kot muslimani. Katoliške šole na palestinskem ozemlju so revnejše. Presenetljiv je podatek, da je kristjanov 2% prebivalstva in število še upada. Betlehem je bil včasih popolnoma krščanski, danes je tam kristjanov ja ali ne tretjina. Muslimani močno pritiskajo, po drugi strani je med kristjani vedno večja težnja po boljšem življenju. Ljudje se izseljujejo v ZDA, Avstralijo in drugam. "Če najdemo priložnost, iščejo kruha drugje", pa čeprav je frančiškanska kustodija Svete dežele skoraj neko veliko podjetje, ki ima na plačilni listi več kot štiri tisoč delavcev. Krščanske družine v Izraelu oz. Palestini "so še vedno na ravni klana", držijo skupaj. V Izraelu, deželi priseljencev, živi danes več kot milijon Judov; veliko jih je tudi ruskega rodu. Frančiškanski habit (redovna obleka) "je ključ, ki odpira vsa

vrata". Tu pa tam "te kakšen Jud pljune, a to moraš vzeti za dobro, saj to prenašaš zaradi Kristusa". Ko spremlja romarje, se mu vsi klanjajo; ko pa je sam, ga niti ne pozdravijo. Tako se je p. Peter naučil razlikovati duhove in ljudi.

P. Lavrih ima zelo jasne pojme glede političnega dogajanja, o tem, kakšno vlogo je igrala oz. igra Rusija ali pa ZDA. "Kjer so sesuli totalitarne režime, od Iraka do Libije, je slabše, stanje se gotovo ni izboljšalo". O deželah Evfrata in Tigrisa, ki so pod udarom Islamske države, je poudaril, da je kljub vsemu pomembno podpreti Asada, da bo zdržal. Dokler bo zahod podpiral teroriste, bodo ljudje bežali in prihajali v Evropo kot begunci. Prihodnost je v tem, da se spet vzpostavi red; samo tako se bodo begunci, ki danes živijo v Libanonu in Jordaniji, vrnili takoj domov. Predsednik evropske komisije Juncker govori o milijonih ljudi, ki bodo prišli v Evropo, ker jih Evropa rabi, če se hoče še razvijati. "Toda Juncker je pozabil, da je inkulturacija proces, ki se pri nekaterih ne bo prijel. Zato tu ni prihodnosti... Če bo šlo tako naprej, lahko samo govorimo o kalifatu Evrope. Mi bomo izgubili, oni bodo pa prevladali. Kar ni uspelo pred Dunajem pred

400 leti, bo uspelo zdaj, in to brez orožja". To niso begunci, ki jih potolažiš s kosom kruha in kozarcem vode, ampak begunci z budgetom 5 tisoč dolarjev, ki mečejo kruh na tla in kupujejo karte za Dunaj...

Je varno potovati v Sv. deželo, je vprašal Podbersič. "To je najbolj varna država na svetu", je odvrnil pater. "Puške varujejo! Kontrole so za to, da ljudje varno preživijo... V Izraelu mi ni še nihče ukradel dolarja, v Rimu že celo denarnico". Zakaj naj bi šli kristjani v Sv. deželo? "Ker je tam naš Odrešenik bil rojen, umrl, od mrtvih vstal in nas odrešil. Po cerkveni zapovedi bi morali poromati v Sveto deželo!" Romanje, kot ga organizira komisarjat, mora "ujeti" celotno cerkveno leto, od adventa, Božiča, treh kraljev, posta, trpljenja, vstajenja, binkošti, pa še Rešnje telo itd., torej vse stebre liturgičnega leta. "Vse to 'obdelamo', doživimo, praznu-

foto ddp

Renato Podbersič in p. Peter Lavrih

jemo" v 7-8 dneh.

Tako romanje je naporno, "če samo doma sedi in niti malo ne migaš". Za Sveto deželo je "vsak čas svet in lep: decembra ni snega, pozimi je sonce. Fe-

bruarja sta dež in sneg, si kakor doma. Marca in aprila vse cveti. Julija je 40 stopinj, pa preživiš, ker je vročina suha. Tam je vedno lepo". Kar se tiče cene, je pater dejal, da je bilo treba dati pred leti za Sveto deželo štiri do pet plač, bilo je zelo drago. "Zdaj je to možno za tisoč evrov". Zelo je "relativno, koliko je to drago ali poceni". Na neposreden, slikovit in mestoma humoren način je p. Peter tudi prek anekdot povedal še marsikaj zanimivega o zapletenih razmerah na zapletenem ozemlju, prepletenem z vojnama, mešanico etnij, jezikov in kultur, pa tudi željo po miru in sožitju. / DD

Nadškof Redaelli v Štandrežu

Z evangelistom Luko v sveto leto usmiljenja

foto ddp

V dvorani doma Anton Gregorčič v Štandrežu je bilo 25. septembra zvečer srečanje, posvečeno novemu pastirskemu pismu goriškega nadškofa in slovenskim vernikom, ki spadajo pod štandredsko dekanijo. Navzoči so lahko prejeli pismo (pravzaprav nad 130 strani debelo knjižico) z naslovom *Kdo je kristjan*. V prisotnosti dekana Karla Bolčina so o njem in na sploh o novem pastoralnem letu v škofiji spregovorili msgr. Arnaldo Greco, nadškof Carlo Roberto Maria Redaelli (*na mali sliki*) in goriški stolni župnik Sinuhe Marotta.

"Cerkve, ki ohranja 'okus evangelija', sprejema", je dejal msgr. Greco. Geslo svetega leta usmiljenja, ki se bo začelo na praznik Brezmadežne, 8. decembra 2015, končalo pa s koncem cerkvenega leta, na praznik Kristusa kralja, 20. novembra 2016, se glasi *Usmiljeni kot Oče*. Zato smo vabljeni, da v tem letu razmišljamo "o dejanjih telesnega in duhovnega usmiljenja". V goriški škofiji bodo tri sveta vrata: vrata goriške stolnice, oglejske bazilike in barbarskega svetišča; na otoku imajo posebno nalogo: sprejemati vernike v drugih jezikih, tudi v slovenščini. T. i. oaze usmiljenja, ki naj se od januarja dalje ustanovijo v vsaki dekaniji, pa so prostori, kamor lahko stopi kdor koli in najde nekoga (duhovnika, redovnika ali pripravljenega laika), s katerim se lahko pogovori, je še povedal msgr. Arnaldo. Dne 2. februarja 2016 bo v Krmini jubilej posvečenega življenja, 23. aprila v Trzinu jubilej, posvečen delavcem. Dne 26. marca bo romanje v Padovo, v cerkev sv. Justine, kjer je po-

kopan ev. Luka, septembra ali oktobra 2016 pa še romanje v Rim.

"V 35 letih duhovniške službe mi je bilo pogosto naslovljeno vprašanje 'kdo je kristjan', čeprav ne vedno z istimi besedami", je dejal nadškof Carlo. Letošnje pastirsko pismo na neki način odgovarja na to vprašanje. Sloni namreč na Lukovem evangeliju. Luka, po poklicu zdravnik, je opisal Jezusovo življenje, dejanja, smrt in vstajenje na osnovi skrbnega raziskovanja. "Ni predstavil abstraktnih resnic, temveč osebo, Jezusa". Tako se lahko prepričamo o zanesljivosti nauk, ki smo jih prejeli, lahko izsledimo pristen način, kako biti kristjani. Odlomke iz evangelija spremljajo kratke spremne besede, ki so lahko v oporo pri branju in molitvi. Nadškof torej predlaga vernikom in skupnostim svoje pismo kot osebno molitev. "Lahko vemo, kdo je Cerkve, samo če vemo, kdo je Jezus, kdo je kristjan". Pismo ne daje pastoralnih smernic, ampak ponuja Lukov evangelij (znan tudi kot "evangelij usmiljenja") kot plodna tla, na katerih naj v letu usmiljenja raste naše krščansko življenje.

Nekaj konkretnih navodil, kako lahko posamezniki (oz. manjše ali večje skupine) skupaj berejo in molijo po nadškofovem pastirskem pismu, je nato ponudil g. Sinuhe Marotta. "Kdor bere evangelij, se obogati", je še dejal nadškof. "Ni treba biti specialisti. Evangelij je za vse..., je šola za življenje, ki nam pomaga biti vedno bolj podobni Gospodu Jezusu". / DD

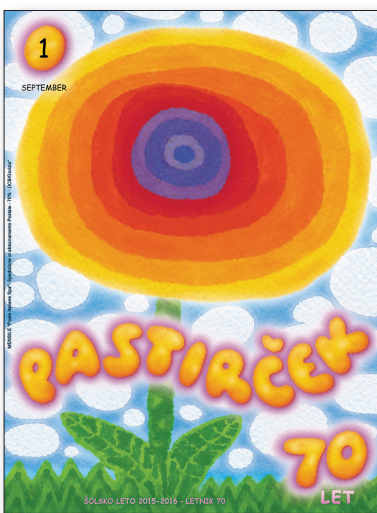

Prva številka Pastirčka v jubilejnem 70. letniku Pogumno na pot "učenosti"!

Vse, kar je lepo, prehitro mine. Tako so se ob zadnjih vzdihljajih letošnjega vročega poletja, polnega sonca in nebesne modrine, razblinili brezskrbni počitniški dnevi in šolarji so si že pošteno zavihali rokave, da bo novo šolsko leto potekalo čim bolj uspešno in da si bodo med učnimi urami pridobili kar največ znanja, ki je nujno potrebno za vsesplošno rast in seveda bistrenje duha na zmeraj bolj zahtevni življenjski poti. Po teh strmih, večkrat napornih vzponih, ki vodijo do novih spoznanj, pa bo tudi letos male učenec veselo spremljal Pastirček. V letošnjem letu praznuje visok jubilej: 70 let neprekinjenega izhajanja! S prispevki različnih piscev v vezani in nevezani besedi, s kratkočasnimi in razvedrilnimi zankami in dopolnjevanjami vedri mlada lica in širi jezikovna, literarna, naravoslovna, zemljepisna, glasbena ... obzorja. Pri tem pa ostaja zmeraj mlad in dovzeten za potrebe in skrbi malih vedoželjnejšev. Revijo, kot znano, izdaja Zadruška Goriška Mohorjeva, ki ima sedež na Travniku 25 v Gorici, tudi ob podpori Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu. V njegovem uredniškem odboru so urednik Marijan Markez, ki vselej skrbi za raznolikost vsebin in tudi za to, da se Pastirček pravočasno pojavlja med otroki, Danila Komjanc, Olga Tavčar, Barbara Rustja, Ana Rupil, Walter Grudina in Paola Bertolini Grudina. Tiska ga goriška Grafica Goriziana. Tudi letos, ob tej okrogli obletnici, je prvo številko ponudil našim šolarjem brezplačno v upanju, da bodo otroci postali njegovi zvesti bralci in naročniki. Ob zelo pomembnem Pastirčkovem mejniku bodo mali in veliki bralci lahko spoznavali njegovo prehojeno pot in vse, ki so ga do sedaj sooblikovali s pesmom ali s čopičem v rokah, iz poglobljenih zapisov dolgoletne, zelo zveste sodelavke revije, Marize Perat. V prvem zapisu pod naslovom *70 let Pastirčka* je opozorila na to, da je revija prvič stopila med goriške in tržaške šolarje aprila 1. 1946, ko se je po vojni vihri slovenska beseda spet lahko svobodno oglašala v naših krajih. Zamisel za otroško glasilo je dal duhov-

nik dr. Kazimir Humar, velik kulturni zagnanec, da bi otrokom nudilo krščansko vzgojo izven šolskega okolja in vzbudilo ljubezen do materinega jezika. Prvi ilustrator je bil prof. Vilko Čekuta. Naslovno stran 1. št. je naslikal danes znan goriški slikar Andrej Kosič. Urednik je tedaj v uvodu napisal med drugim: "Starši! Vsi bi radi imeli svoje otroke dobre, poštene in delavne. Katehetje vam hočejo pri tem delu pomagati tudi doma z dobrim tiskom. Priročite svojim otrokom branje, ki jih bo plemenitilo in navajalo h krepostnemu življenju". Te želje so še zmeraj vodilo Pastirčka, ki skuša, v sozvočju z današnjim časom, biti čim bolj privlačen in iskrov, spodbuden in poln zaupanja v lepo in dobro. Prav te njegove lastnosti se kažejo v prikupno razgibanem stripu Walterja Grudine, ki obsega dve strani septembrske številke, na naslovnici katere je velika roža v mavričnih barvah, zmagovalka Pastirčkovega natečaja za naslovno stran. Narisala jo je Valentina Tomadoni, lanske petošolka OŠ A. Gradnik Števerjan.

Na Pastirčkovo uredništvo je letos prispelo ogromno risbic - kar 1.248! - šolarjev iz vseh zamejskih šol, pa tudi risarjev iz Slovenije in tujine. Otroci so se res zavzeli za njegovo 70-letnico! Drugo nagrado sta prejeli Giulia Canciani, 2. r. OŠ Špeter, in Sara Rui, 3. r. OŠ Zgonik; tretjo nagrado pa Nicolo Covra, 1. r. OŠ Domjo, in Milena Gergolet, 3. r. OŠ Doberdob. Njihove risbe že ponosno razkazuje Pastirček na 25. strani 1. št., med Pastirčkovo pošto pa je še 48 čudovitih risbic, na katerih prevladujejo živalice in rožice. Pastirčkovemu rojstnemu

se, npr. dve družabni igri, *Tipni pari* in *Splezajmo na goro*; navodila za njihovo izdelavo daje Tatjana Ban. Bistre glavice bodo zlahka razvozlele uganke in druge razvedrilne volzičke, za svetopisemsko križanko in vprašanja o tej temi pa se bo treba malce bolj potruditi. Kaj pa Packo? Tudi on vztraja na Pastirčkovih straneh in se tokrat predstavlja kot "ešperto za slovenščino"! Predznost pa taka!!! Dragi učenci, srečno v novem šolskem letu, s Pastirčkom v roki in z radostjo v srcu!

Iva Koršič

Kratke

Krvodajalci v Ronkah: 30-letnica pobratenja

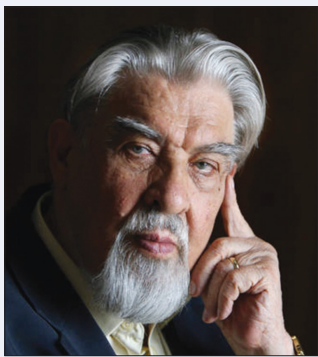
Dne 25. septembra je bila v Ronkah obnovljena listina o pobratenju med mestno sekcijo prostovoljnih krvodajalcev iz Ronk in novogoriškim združenjem Rdečega križa Slovenije. Pakt pobratenja

- podpisan je bil pred 30 leti - je nastal na pobudo pravih pionirjev sodelovanja. Takratna podpisnika listine sta bila Štefanija Komelj za Novo Gorico in Pietro Pasqualetto za Ronke, ki pa žal nista več med nami. Naveza med Ronkami in Novo Gorico se je porodila leta 1985, ko sta prostovoljce in državi še ločevala družbenopolitična in ideološka meja in seveda drugačen jezik. Toda z vztrajnostjo so premostili te ovire in slovesna prireditve je bila namenjena prav potrditvi te prijateljske naveze. Kot je poudarila predsednica RK N. Gorica, Vislava Ušaj, sta si organizaciji pomagali ne samo pri darovanju krvi, ampak ob naravnih nesrečah, kot npr. pri potresu in drugih številnih humanitarnih akcijah, predvsem ob navalu beguncev iz nekdanje Jugoslavije. Program se je začel na mestnem pokopališču, kjer so položili venec k spomeniku, posvečenemu pokojnim krvodajalcem. Istočasno so obiskali grob nepozabnega predsednika Pasqualetta, čigar ime nosi ronška sekcija. Svečanost se je nato nadaljevala v občinski palači, kjer je bila ob prisotnosti predstavnikov obeh občin uradna slovesnost ob ponovnem podpisu zaveze; prav taka slovesnost je že bila julija v Novi Gorici. Tudi tokrat sta bila podpisnika sedanja predsednika društev, Enzo Zuin in Vislava Ušaj. Srečanje je vodil Karlo Mucci, predsednik ronške sekcije Darovalcev organov, ki je bil obenem "priložnostni" prevajalec. V imenu MO Nova Gorica je prinesel pozdrave mag. Tomaž Horvat, za občino Ronke pa odbornik Enrico Masara. Sledil je družabni trenutek s krepitvijo obojestranskih odnosov. Naj še poudarimo, da ima Zveza prostovoljnih krvodajalcev iz Ronk (ADVS) približno 500 članov, od katerih jih je 350 aktivnih, ostali so v glavnem presegli 65 let ali ne morejo več darovati.

Ciril Zlobec v Kulturnem domu Gorica

Ob 90-letnici Cirila Zlobca prireja Kulturni dom v Gorici, v sodelovanju s SKGZ in ZSKD, z Glasbeno matico iz Gorice, s Forumom za Gorico in z mestno knjižnico BSI, posebno Srečanje z avtorji, na katerem bo častni gost slovenski pesnik in pisatelj. Rodil se je 4. julija 1925 v Ponikvah na Krasu; rojstna vas je do danes ostala ena osrednjih tem njegovega pesništva. Prve pesmi je Zlobec objavil v partizanskem tisku, prvo zbirko Pesmi štirih (1953), skupaj s Kovičem, Menartom in Pavčkom, sledile so zbirke Ljubezen, Najina oaza, Vračanja na Kras, Kras, Pesmi, Mojih sedemdeset itd. Zlobec je avtor tudi dveh romanov ter petih knjig esejev in publicistik. Veliko tudi prevaja, zlasti iz italijanščine in srbohrvaščine. Osemnajst njegovih knjig je prevedenih v tuje jezike. Za svoje literarno delo je prejel več domačih in tujih literarnih nagrad, med njimi Prešernovo, Župančičevo in Kajuhovo nagrado. Dobil je tudi več domačih in tujih državnih priznanj, npr. zlatega znaka svobode in naslova komendnik Republike Italije. Srečanje v Kulturnem domu v Gorici bo **v četrtek, 1. oktobra 2015, ob 18. uri**. Pesnika bo predstavila prof. Nadja Marinčič iz Gorice. Srečanje sodi v okvir projekta "Bunker 15-18", ki ga prireja goriški Kulturni dom v sodelovanju z Deželo FJK.

Na Srečanju pod lipami Zdravko Likar

Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek za družbena vprašanja Anton Gregorčič vabita na novo Srečanje pod lipami, ki bo **v četrtek, 1. oktobra 2015**. Gost večera bo načelnik tolminske upravne enote in predsednik Fundacije Poti miru Zdravko Likar, ki bo spregovoril o odnosih med Slovenijo in Slovenci v FJK. Večer bo vodil časnikar Julijan Čavdek. Dogodek bo v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž s pričetkom **ob 20. uri**. Dogodek je vključen v Socialni teden, ki letos poteka od 24. septembra do 3. oktobra. Socialni teden vsako leto organizira Socialna akademija iz Ljubljane, ki skrbi za izobraževanje, raziskovanje in kulturo s ciljem, da se ustvari prostor oblikovanja mladih in odraslih na poti njihovega udejstvovanja v civilni družbi na temelju vrednot človekovega dostojanstva, solidarnosti, subsidiarnosti, pravičnosti in skupnega dobrega. Program, področnosti in informacije je mogoče dobiti na spletnih straneh www.socialna-akademija.si in www.socialniteden.si.

Iz beležke nadškofa msgr. Redaellija

Goriški nadškof bo v soboto, **3. oktobra**, ob 18. uri v cerkvi v Štandrežu podelil zakrament sv. birme. V nedeljo, **4. oktobra**, bo ob 18.30 pri kapucinih v Gorici vodil somaševanje v čast sv. Frančišku Asiškemu.

Izreden uspeh rekordnih Okusov na meji 2015

Enogastronomski praznik naj postane festival!

Okusi na meji niso več zgolj praznik, ampak pravi enogastronomski festival. To je v ponedeljek dejal goriški župan Ettore Romoli, ko je potegnil črto pod 12. izvedbo mednarodne prireditve, posvečene okusom, tradicijam in tipičnih proizvodov več kot 30 svetovnih držav, ki je potekala od 24. do 27. septembra in je v Gorico privabila nad 500 tisoč obiskovalcev! Dokončno jo nameravajo spremeniti v festival enogastronomije in kultur ob meji tudi tako, da bodo okrepili različne spremljevalne pobude, so dejali ponosni mestni upravitelji.

Nekaj številok

Podatki so za organizatorje (občina Gorica v sodelovanju z deželno FJK, Turizmo FVG, Trgovinsko zbornico in Fundacijo Carigo) res navdušujoči. Prijav je bilo 760, sprejeli so jih 368. Tako so uredili 19 "vasi" po 16 ulicah in 6 trgih. Varnost so zagotavljale sile javnega reda, zraven pa je bilo tudi 160 prostovoljcev in nad 30 mladih pomočnikov. Posebnih vlakov, ki so - po zaslugi Dežele FJK in Trenitalia - povežali Gorico z Vidmom, Trstom in Tržičem, je bilo kar 42; nanje je stopilo 17 tisoč oseb. Več kot 6 tisoč km pa so prevozili avtobusi pokrajinskega prevoznega podjetja APT, ki so peljali goste od zunanjih parkirišč do mestnega središča. Poseben uspeh so zabeležili v t. i. Salonu okusa na trgu sv. Antona, kjer je potekalo kar 17 različnih dogodkov, na katerih je sodelovalo okrog 4 tisoč udeležencev in več kot 70 gostov (najvidnejša sta bila televizijska voditeljica Benedetta Parodi in televizijski "šef" Carlo Cracco, ki sta prišla predstaviti svoji zadnji kulinarični uspešnici). Na gradu so sešteli več kot 3.500 gostov: tudi to je za Gorice nekaj izjemnega. Tipičnih madžarskih peciv ("kurtoš") so prodali 43 tisoč, pleskavic 39 tisoč, 9 tisoč porcij baziliskega mesa, 13 tisoč nizozemskih "mini-crepes", 7 tisoč porcij avstrijskih njokov, nad 4 tisoč litrov piva, poldrugo tono rib itd.

Uradno odprtje

Poseben ton prireditvi je letos dalo njeno uradno odprtje v četrtek, 24. septembra, ob 17. uri na trgu sv. Antona (preimenovali so ga v "trg okusov"), kjer se je zbralo res veliko ljudi. Po priložnostnih pozdravnih besedah predstavnikov deželne, pokrajinske in občinske uprave (pozdrav šestih sodelujočih občin iz Slovenije je prinesel župan Šempetra-Vrtojbe) ter drugih uglednih gostov sta trak prerezali slovenska šampionka Tina Maze, glavna gostja dogodka, in televizijska napovedovalka Benedetta Parodi. Slovenska zvezdnica je množico pozdravila v italijanščini in slovenščini ter poudarila, da je Gorica "izjemno mesto izjemnih priložnosti". Tina Maze je imela na "trgu okusov" veliko leseno in zelo dobro obiskano "zrezkarnico" z ime-

Tina Maze in Benedetta Parodi reže trak

nom *Team to aMaze House*; med številnimi oboževalci, ki so se z njo rokovali in slikali, sta jo ob koncu tedna prišla pozdravit tudi Janez Janša z družino in slovenski predsednik Borut Pahor; gl. foto na 1. strani).

Odprtje "slovenske vasi"

Mestno središče je kmalu preplavila množica ljudi od vsepovsod. V tem vzdušju je v ul. Crispi pod večer potekalo uradno odprtje t. i. "slovenske vasi", ki je kmalu krepko zaživela: pred palačo Trgovinske zbornice je Zveza slovenske katoliške prosvete postavila svoj veliki šotor; ob njem so bile stojnice društev KD Sabotin iz Štmarje, SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, MePZ Lojze Bratuž iz Gorice, PD Štandrež, ki se je tokrat predstavilo skupno s športnim združenjem Juventina, pa še Združenja staršev vrtca Pikaplonica iz Pevme in Vinoteke Števerjanski griči. Svečanega trenutka so se udeležili tudi vidni pred-

stavniki oblasti; med drugimi je bila prisotna konzulka RS v Trstu Eliška Kersnič Žmavc. Predsednica ZSKP Franca Padovan je povedala, da "smo spet tu, da vsem, ki nas bodo obiskali, pokažemo, da v Gorici obstajamo tudi Slovenci, ki s svojo kulturo in enogastronomsko tradicijo predstavljamo

sti, ki hoče živeti in biti protagonist". Okusi na meji naj bodo priložnost za promocijo zlasti krajevnih dobrot, je še dejal in zaželel, "da bi bilo vedno več okusov s te meje, ki se promovirajo v svetu, ne pa obratno. Zato morda kakšna pleskavica manj in več porcij z njoki z merjascem ...

"Delati namreč moramo, da bi naša področja živela in se razvijala". Predsednik Trgovinske zbornice Gianluca Madriz je dejal, da "to niso več Okusi ob meji, ker meja k sreči ne obstaja več; to so okusi in vonjave prijateljev-sosedov, ki imajo različne kulture in načine razumevanja življenjskih okusov". Župan občine Šempetra-Vrtojba Milan Turk je podčrtal, da z veseljem sodelujejo "z občino Gorico in z vsemi slovenskimi organizacijami na tej strani". Manifestaciji je zaželel veliko uspeha, pa tudi to, da bi z leti odpadla beseda "meja" in bi se raje preimenovala v "Goriški okusi ali kaj podobnega".

"Obračun"...

Zadnji večer smo se v "slovenski

Občinstvo na trgu sv. Antona

Župan Romoli je čestital organizatorjem in zaželel, "da bi ta praznik vedno bolj označeval naše mesto in da bi bil zgled mentalne odprtosti do vseh, ki na tem ozemlju živijo in delujejo". Podpredsednica pokrajine Mara Černic je v osebnem imenu in imenu predsednika Enrica Gherghette čestitala Zvezi za pomemben podvig. "Gorice bi brez Slovencev ne bilo", zato je prav, da imamo slovensko vas v centru mesta, kjer lahko pokažemo raznolikost naše skupnosti, kaj nam pomenijo naša društva, kultura

vasi" pogovorili z nekaterimi izmed prisotnih organizatorjev slovenskih stojnic. T. i. "supervizor" projekta, **Walter Bandelj**, nam je povedal, da je vsaka izkušnja dobra; že sedaj vedo, kaj bodo prihodnji lahko izboljšali. Že letos pa so bili tako organizirani, da so lahko porazdelili različnim ljudem različne zadolžitve: "Pomagalo je več ljudi, med njimi precej mladih". Razmišljajo, da bi na različne načine in z različnimi programi vsebinsko popestrili popoldneve. Šotor je postavljen na odlični poziciji, primeren je za različne dogodke. Ves čas so vrteli slovensko glasbo, zvečer so izmenoma igrali ansambel Briški kvintet, Trio Express in Ansambel 34070. "Bili smo edini, ki smo se lahko ponašali s tako bogato pobudo". Tonski mojster Niko Klanjšček je poudaril, da so predvajali "strogo slovenske pesmi, niti ene tuje"! "Prav je, da se v Gorici predstavimo, da ljudje vedo za nas". S posebnim zadovoljstvom nam je Bandelj povedal, da je prvi večer prišel mimo nadškof Redaelli in se rad usedel k mizi z našimi ljudmi: "To smo zelo cenili".

Walter Bandelj je tudi deželni predsednik SSO in, ne nazadnje, goriški občinski svetnik. Kot tak nam je povedal, da je župana pisno opozoril na nekatere organizacijske pomanjkljivosti, sploh pa si bodo prizadevali, da bo slovenska prisotnost drugi še vidnejša.

/ dalje na str. 16

Franca Padovan

Walter Bandelj

stavnik oblasti; med drugimi je bila prisotna konzulka RS v Trstu Eliška Kersnič Žmavc. Predsednica ZSKP Franca Padovan je povedala, da "smo spet tu, da vsem, ki nas bodo obiskali, pokažemo, da v Gorici obstajamo tudi Slovenci, ki s svojo kulturo in enogastronomsko tradicijo predstavljamo

in šport, pa tudi močna vez z zemljo. Podpredsednik deželne sveta Igor Gabrovec je pohvalil člane društev, ki delajo "vsak dan, vsak mesec in vsako leto", saj "društvo ni muha enodnevnica, društvo deluje, samo če vanjo vlagajo ljubezen, čas, profesionalnost, če verjameš v načrt skupno-

KCLB ZCPZ Koncertna sezona 2015-2016

Prepletanje sodobnosti s klasiko

Zelo lepo število ljubiteljev glasbe se je v torek, 22. septembra 2015, udeležilo prvega koncerta letošnje koncertne sezone, ki jo prireja Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica. Po že kar nekaj let ustaljeni navadi spada prvi koncertni večer v sklop Kogojevih dnevo, Mednarodnega festivala sodobne glasbe, ki se je začel s slovesnim odprtjem v Kanalu ob Soči 4. septembra in se bo končal v sredo, 21. oktobra, v katedrali sv. Justa v Trstu z nastopom Tria Seraphim.

Gost na torkovem večeru v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž je bil uveljavljen slovenski ansambel, Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije, ki ga sestavlja štirinajst godalcev, članov Slovenske filharmonije Ljubljana; ustanovljen je bil l. 1993 ob podpori Ministrstva za kulturo. Od l. 1999 deluje v sklopu istoimenskega društva. Vsi njegovi nastopi, večkrat oplemeniteni z znanimi solisti, bodisi na Slovenskem bodisi v tujini, vselej naletijo na zelo navdušene odzive pri kritiki in občinstvu. Do sedaj je prejel kar nekaj nagrad in priznanj: nagrado Prešernovega sklada l. 1999, Župančičevo nagrado l. 2004, Betettovo nagrado l. 2006 in plaketo Mesta Ljubljana l. 2012.

V Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici je koncertni spored uvedla skladba *Per archi*, ki jo je prav po naročilu tega komornega sestava zložil slovenski avtor Lojze Lebič (1934). Kot je napisal David

Bandelj v programskem listu, je skladba sestavljena "iz treh med sabo povezanih period, ki gredo od prve, dramatične, skozi centralno, meditativno sekcijo, ki nato preide v živahen zaključek. Napisana je bila predvsem, upoštevajoč možnosti in plemeniti zvok godal ter odlično muzikalno spretnost orkestra, kateremu je namenjena". Vse to so lahko zaznali poslušalci, ki sta jih prevzela predvsem izvajalska spretnost in mojstrsko podajanje sodobnih zvočnih raziskovanj, nad katerimi se najbolj navdušujejo tisti, ki radi spremljajo sodobne glasbene smeri.

Komorni orkester je poslušalce zvalil tudi v očarljivo in svojevrstno zvočnost Rezije, te skrivnostne slovenske dežele, izredno bogate z ljudsko literaturo, nabožno in posvetno. Uroš Krek se je navdihoval ravno ob rezijanski kulturni dediščini in k njej pristavil še pesmi rezijanske pesnice Silvine Paletti. Tako je nastal njegov *Canticum resianum* (1987), v katerem se zrcalijo vse glasbene in literarne značilnosti tega "najsevernejšega slovenskega narečja in kulture", kot je poudaril še prej citirani David Bandelj. Poseben žar je glasbi dal solističen nastop mezzosopranistke Barbare Jer-

nejčič Fürst, ki je na graški Univerzi za glasbo in upodabljačo umetnost z odliko končala študij zborovskega dirigiranja in glasbeno dramskega upodabljanja. Sedaj je profesorica solopetja na Akademiji za glasbo. Na graških, flamskih in dunajskih odrih je uspešno odigrala marsikatero operno vlogo in kot pevka sodelovala na pomembnih slovenskih

Violinistka Veronika Breclj

festivalih. Zelo rada izvaja dela sodobnih avtorjev, tudi v krstnih izvedbah. S takim solističnim kurikulumom ni nič čudnega, da je s prefinjenim smislom za zvočne in interpretativne odtenke zaznala vso sporočilnost zahtevne Krekove skladbe, ki je znal tako krasno vltiti rezijanski ljudski melos v svoje glasbeno čutenje.

Ob koncu je Komorni orkester Slovenske filharmonije podaril tistim poslušalcem, ki jim je še zmeraj bližja spevnost klasičnih mojstrov, koncert za violino v A duru K 219, ki ga je W. Amadeus

Mozart (1756-1791) napisal l. 1775, ko mu je bilo šele devet-najst let. Le dve leti starejša pa je violinistka, ki je izvajala to vrhunsko Mozartovo delo, Veronika Breclj (1994). Violinski lok je prvič držala v rokah pri štirih letih in kaj kmalu pokazala svoj glasbeni talent. Sedaj študira to godalo na Universität der Kunste v Berlinu pri prof. Tomaszu Tomaszewskem in je v letošnjem novem šolskem letu bila sprejeta na izmenjavo na Kunstuniversität v Gradcu v razred prof. Borisa Kuschniroja. Kljub zelo mladim letom je že prejela različne nagrade in imela samostojne recitale doma in na tujem.

Glede na dosedanje dosežke in glasbeno nadarjenost jo gotovo čaka sijoča poklicna pot. Njene poustvarjalne vrline so se zrcalile v sproščenem in interpretativnem lesku skladbe, pri katerem sta privreli na dan vsa Mozartova genialnost in tista zvočna privlačnost, ki najbolj vabi k poslušanju njegovih umetnin. Vidno navdušeni nad izvajanjem solistke in orkestrskega sestava, ki so se mu pri tem delu pridružila tudi trobila, so poslušalci s toplim, dolgotrajnim ploskanjem nagradili izvajalce in s tem izrazili zadovoljstvo z izbiro koncertnega programa.

Iva Koršič

Prva Pravljjična urica v Feiglovi knjižnici

Hvaležnost je lepa čednost!

Ko se poletje s svojimi toplimi žarki poslavlja od nas in ko se na stečaj odprejo šolska vrata in zazvoni zvonček, ki naznanja novo šolsko leto, se v mladinsko sobo v Feiglovi knjižnici na goriškem Verdijevem korzu 51 /1 vrnejo Pravljjične urice. Z njimi bodo tudi letos naši najmlajši obiskovalci knjižnega hrama poleteli v neizmeri domišljijiski svet, kjer se venomer kaj dogaja in je vse tako čudežno in kjer je dobrota zmeraj zmagovalka. Pri teh čarobnih uricah mali cibani ob pravljjičnih junakih

bolje spoznavajo sebe in svet, ki jih obdaja, in se marsikaj naučijo, ne nazadnje ob njih tudi spoznavajo nove besede in

izraze in s tem bogatijo svoje besedišče. Tudi letos so knjižničarke v Feiglovi knjižnici

poskrbele za niz privlačnih pravljjičnih srečanj, ki bodo po ustaljeni navadi ob ponedeljkih ob 18. uri. Prvi tak očarljiv stik s pravljjičnimi vsebinami je bil v ponedeljek, 21. septembra. V mladinski sobi se je zbralo kakih petindvajset otrok, ki so posedli po blazinah in čakali, da se bo začela pripoved. Tokrat sta jo ob majhnih lutkah na nizkem podolgovatem odruku z idilično sceno zasnovano oblikovali Polona Leban Grmek in Tadeja Faganel, vzgojiteljici iz Waldorfskega vrtca Kresnica v Bukovici, ki sta tudi v prejšnji sezoni bili gostji knjižnice. Ko so drobno zacingljali zvončki in je Polona prižgala svečko, ki ustvarja primer-

no ozračje, se je oglasila nežna melodija ob zvokih lire, ki jo je pred leti na ustvarjalni delavni

ci v Avstriji iz javorjevega lesa izdelala Tadeja. Potem pa sta, kot po navadi, tiho, umirjeno razvili v povezovalni pripovedi in z animiranjem lutk koroško ljudsko pravljico *Hvaležni medved*, ki smo jo še sami kot otroci tako radi poslušali. Nismo se namreč mogli načuditi hvaležnosti, ki jo je kosmatinec izkazal mladi mamici, ker mu je iz šape previdno zdrla trn. Ko je to storila, je medved odhlačal z zibelko v šapah in se pod večer vrnil z njo, polno rumenih hrušk. Otroci so mirno in pozorno spremljali vsebino in ob koncu še sami ob pomoči pripovedovalke ali mamic izrezali iz lepenke in rumenega ter rdečega papirja debele hruške in vabljliva jabolka.

Ob prvem obisku knjižnice v letošnji sezoni so se tudi ustavili pri knjižničarkah, da bi si izposodili ilustrirane knjige, ki se kar same ponujajo z dobro založenih polic. Naslednja Pravljjična urica bo v ponedeljek, 5. oktobra 2015, ob 18. uri.

IK

Obvestila

V soboto, 3. oktobra, ob 18. uri bo odprtje razstave "Tra Isonzo e Carso (Med Sočo in Krasom)" v hotelu Europalace v Trzinu (ul. Callisto Cosulich 20). Med razstavljalci bo tudi Maria Grazia Persolja. Razstava bo odprta do 31. oktobra od 10. do 20. ure.

V nedeljo, 4. oktobra, bo v Podgori tradicionalno slavje na praznik tradicionalne Marije. Ob 14.30 rožni venec, ob 15. uri dvojezična peta maša, sledi procesija z Marijinim kipom po vaških ulicah. Pred družabnim srečanjem bodo še litanije in blagoslov z Najsvetejšim.

V galeriji Kulturnega centra Lojze Bratuž je na ogled do 7. oktobra razstava slikarja Andreja Kosiča z naslovom "Trpeča metamorfoza". Ogled je možen ob prireditvah ali po domeni (tel. 0039 0481 531445, info@centerbratuž.org).

Društvo Jadro prireja dva tečaja slovenščine (začetnega in nadaljevalnega) za odrasle na društvenem sedežu. Tečaja bosta potekala od oktobra do maja: 50 ur, po dve uri tedensko. Organizacijsko srečanje bo ob 20. uri v petek, 9. oktobra 2015, na sedežu društva v ul. Monte 6 Busi 2. Informacije pri članih društva, v roški knjižnici in v mladinskem informativnem središču v Trzinu (Informagiovani).

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča udeležencem izleta v Rim, da bo odpeljal avtobus v ponedeljek, 5. oktobra, ob 5. uri iz Gorice, s trga pred Rdečo hišo v Italiji. Organizatorji priporočajo točnost!

SCGV Emil Komel sprejema vpise za novo šolsko leto. Urnik tajništva od 9. do 12. ure in od 17. do 19. ure od ponedeljka do petka. Telefon 0481 532163, e-mail info@emilkomel.eu.

Prosvetno društvo Štandrež vabi ljubitelje gledališča, naj se pridružijo dramskemu odseku. Dodatne informacije na tel. 328 6669048 (Božidar) in 347 9748704 (Vanja).

Mešani pevski zbor Štandrež toplo vabi nove pevce v svoje vrste.

Feiglova knjižnica na Verdijevem korzu je odprta od 10. do 18. ure vsak dan razen ob sobotah. Druga Pravljjična urica bo 5. oktobra ob 18. uri.

Romanje v Medjugorje bo od 2. do 5. oktobra. Prvi dan odhod avtobusa iz Rožne Doline ob 5. uri zjutraj. Prihod v Medjugorje v popoldanskih urah. Drugi dan bodo na vrsti vzpon na goro Križevac in pobožnosti. Tretji dan bodo romarji obiskali Cenacolo in hrib prikazanja.

Četrty dan odhod proti domu; prihod domov v večernih urah. Slovenski in italijanski državljani potujejo z veljavno osebno izkaznico. Vpis pri g. Darku 370 3201305 ali 0481 32121, za tržaške romarje pri g. Jožetu Markuži 040 229166. Tržaški romarji stopijo na avtobus pri bencinski črpalki na Kozini.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT C-VIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Male oglase bomo objavili prihodnjič.

Cestitke

Dramska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana je s predstavo Aulularia, na finalnem delu 54. Linhartovem srečanju, ki je bilo v Postojni, prejela posebno priznanje za likovno celovitost predstave. Za izreden uspeh čestita celotnemu dramskemu ansamblu Zveza slovenske katoliške prosvete.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 2.10.2015 do 8.10.2015)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 2. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 3. oktobra, ob 21. uri (vodil Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 4. oktobra, ob 12. uri: Ponovitev sobotne oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 5. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Narodnozabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Novice iz naših krajev - Obvestila in večerni vic.

Torek, 6. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 7. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Sv. Frančišek Asiški - Izbor melodij.

Četrtek, 8. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila in večerni vic.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
SCGV EMIL KOMEL

POGLEJ, MOJ DRAGI FIGARO...

Glasbena igra z izborom Mozartovih arij in duetov

Režija Emil Aberšek in Carolina Bagnati

Kulturni center Lojze Bratuž
Sobota, 3. oktobra 2015, ob 20.30

Rezervacija in nakup vstopnic na tel. št. 0039 0481 531445 ali pa na info@centerbratuž.org

KATOLIŠKA KNJIGARNA vabi na kavo s knjigo

Gost bo
prof. MATEJA GOMBOC
avtorica številne strokovne literature, učbenikov, literarnih prispevkov v otroških revijah in romana
DANTEJEVA HIŠA

Z avtorico se bo pogovarjal urednik Novega glasa Jurij Paljk

Katoliška knjigarna, četrtek, 8. oktobra 2015, ob 10. uri

Pod pokroviteljstvom JAK JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS

Kavo bo ponudilo podjetje Primo Aroma

Kulturni center Lojze Bratuž

Krožek Anton Gregorič

SREČANJA POD LIPAMI

Predstavitve raziskave
ŠOLA, DRUŽINA IN ZUNAJŠOLSKE DEJAVNOSTI
Raziskavo je pripravil ZŠSDI v sodelovanju s SLORI-jem.

Spregovorili bodo
Ivan Peterlin, Martin Maver in Norina Bogatec

Četrtek, 8. oktobra 2015, ob 20. uri
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

SNG Nova Gorica / Premiera: Hura, Nosferatu! S svetlobo obžarjena "drugačnost"

V mali dvorani Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica se je v sredo, 16. septembra 2015, začela nova gledališka sezona, ki bo v tem pomembnem primorskem gledališkem hramu – le lučaj "onstran nekdanje meje" stoji, pa ga "zamejci" še zmeraj premalo poznamo!! – potekala pod naslovom *Tujec*. V. d. direktorja, igralka in avtorica posrečenih dramskih tekstov o primorskih osebnostih in likih, Neda Rusjan Bric, in umetniška vodja Martina Mrhar bi si ne mogli zamisliti bolj primerne gesla za današnji čas, ko prav v našo staro Evropo, in seveda k nam, prihajajo cele trume tujcev, ki bežijo pred vojnimi žarišči in neznosnimi življenjskimi razmerami. Toda tujci v naših očeh niso le ti prišleki, pribežniki od blizu in daleč, tujci smo si lahko meščani v istem mestu, vaščani v domači vasi, pa tudi člani iste družine. Še sami sebi smo včasih tujci, saj še sebe večkrat ne poznamo v najbolj skritih kotičkih svoje duše. Prav zato se pogosto nočemo sprejeti takšne, kakršni pač smo, še bolj pa težko sprejmemo medse nekoga, ki je "drugačen" zaradi kateregakoli vzroka, fizičnega, psihičnega ali celo samo značajskega. Ko pa se v kakšni družini rodi otrok, ki "ni normalen" – kaj pa sploh pomeni "biti normalen"? –, zaznamovan z boleznijo, se takoj pojavijo predsodki, ki kar mrgolijo v nas ljudeh. Prav tak otrok "s posebnimi potrebami" je osvetljen v drami *Hura, Nosferatu!*, ki jo je ob lastni izkušnji, kot

oče deklice s hudo epileptično boleznijo, z velikim pogumom – o takih kočljivih temah se malo govori – napisal Andrej E. Skubic in z njo razgalil svoje intimno doživljanje ob tej preizkušnji, ki mu jo je navrglo življenje. To je pravzaprav njegov dramski prvenec iz l. 2007, ki je verjetno prav zaradi delikatne tematike ostal do sedaj v predalu, čeprav je bil nominiran l. 2009 za Grumovo nagrado, dokler ga ni SNG Nova Gorica uvrstilo v program sezone 2015/2016. Tako je delo končno prispelo do odrskih desk s krstno uprizoritvijo – prva premiera je bila konec avgusta na mednarodnem festivalu Neta v Bukarešti, tretja bo v Ljubljani – v koprodukciji z zavodom NETA – Nova evropska teatarska akcija, Slovenskim mladinskim gledališčem Ljubljana in Kulturnim društvom B-51 (EX PONTO) v režiji večkrat nagrajene dramatičarke, dramaturginje in performerke Simone Semečič. Tudi ona "sobiva" s svojo "drugačnostjo": epilepsijo, o kateri je odkrito pisala v tekstu, *Jaz, žrtev*. Prav ti lastni življenjski izkušnji sta Semečičeva in Skubica poklicno tako tesno zblížali. Avtor dela *Hura, Nosferatu!* (= živi mrtvec),

priznani in mnogokrat nagradjeni pisatelj in prevajalec Skubic je med drugim prejel nagrado Prešernovega sklada za roman *Koliko si moja?* (Beletrina, 2011), kresnik za romaneskni prvenec *Grenki med* (DZS, 1999). Letos je bil spet ovenčan s kresnikom za najboljši slovenski roman, *Samo pridi domov*.

Središčna oseba v njegovi drami *Hura, Nosferatu!* je šestletna deklica z Dravet sindromom, redko boleznijo s hudimi,

Foto atelje Pavšič Zavavlav

pogostimi, dolgotrajnimi epileptičnimi napadi, ki vplivajo na njen psihomotorični razvoj in jo privedejo do smrti. Na ta tragični dogodek v družini, kjer je mati tista, ki najbolj skrbi za hčerko, različno odreagirajo. Tudi tu se ženska, mati, kljub veliki bolečini, izkaže za močnejšo. Očeta ta izguba popolnoma zlomi; ko poslušamo njegove besede ali nas vznemirja njegov pomenljivi molk v pogovoru z odvetnico, ki ga želi braniti pri sodni obravnavi v zvezi z njegovim domnev-

nim umorom moškega, ne vemo, ali je res storil kaznivo dejanje ali so vse skupaj le njegove bolesterne blodnje, ki razjedajo njegovo psiho ob izgubi hčerke. Sicer pa se v izrezih iz čisto vsakdanjega življenja, ki želi biti tako kot v "normalnih" družinah, kljub težavam deklice in stalnemu strahu za njeno življenje, oče, ki je po poklicu pisatelj, izrisuje kot najbolj ranljiv, tudi egoističen, včasih nestrpen, premalo prisoten. Skrbi večkrat utaplja v alkoholu; ob koncu sicer ganljivo izpove, kako je imel hčerko neizmerno rad. Njegova žena in njegova mati drugače sprejemata situacijo, skušata živeti vsakdanjost bolj umirjeno, trezno. Želita, da bi deklica imela čim bolj normalno življenje, da bi se njena otroška razigranost lahko sprostila tudi zunaj med ljudmi, na svežem zraku, na cve-točem travniku. V tej zgodbi je malce v ozadje potisnjen Vidin brat Luka, a prav on realistično in zrelo sprejema

sestro, tako, kakršna je. Skubičovo delo, v katerem se prepletajo teme, ki jih človek premleval vse življenje, občutki krivde, bolečina ob izgubi drage osebe, kesanje, odpuščanje, razhajanje in večno odhajanje ..., gledalca še bolj pretrese, ker je avtor v dramo izlil svoje izkušnje, doživetja, travme, stiske, zato je vsebina še bolj presunljiva in seže do srca. Pa tudi režiserka jo je znala – skupaj z dramaturginjo Simono Hamer – jasno razčleniti. Obzirno in na trenutke "poetično" je iz

prizorov na belini prizorišča, ki prikliče v misli bolnišnične sobe, z minimalnimi scenskimi elementi – nekakšnimi premičnimi pručkami – (scenografinja in oblikovalka svetlobe Petra Veber) zvezila predstavo, ki se je zlila v pretresljivo, a kljub tematiki, nič kaj mračno celoto. Leto namreč vseskozi preveva neka svetla luč, ki najbolj izžareva prav iz lika protagonistke Vide; izjemno izrazito in prepričljivo jo je v otroški preprostosti, ne-bogljivosti med bolezenskimi napadi, pa tudi otroško razigrano in zasanjano v svoj svet izrisala Arna Hadžialjevič s skrbno naštudiranimi, a istočasno tako "naravnimi" kretnjami in gibi, izražajočimi Vidino veselje do življenja. Višek njene živjetosti v lik Vide je gotovo njen sklepni "monolog" oz. izredno občutena interpretacija *Pesmi za Jureta*, ki jo je napisala avtorjeva, sedaj štirinajstletna hčerka Lena in so jo prav ustvarjalci hoteli vključiti v predstavo. Zanimivo je tudi to, da je Luko, Vidinega brata, odigral Lenin brat, Skubičev sin Boštjan Narat, ki je tudi zložil glasbeno spremeljavo za predstavo in jo v živo izvajal na kitari. Zelo realistično in doživeto, a tudi ljubeče sta lika Vidine mame in babice upodobili Maja Nemec in Damjana Černe. Blaž Valič je oblikoval z veliko mero koncentracije in prevzetosti lik očeta, ki ga smrt hčerke privede do nekakšne apatije. Arna Hadžialjevič je z Vidinega lika, ki ga je, kot rečeno, izoblikovala z veliko občutljivostjo in lahkotnostjo, kot drobne ptičke, ki s šibkimi perutnicami želi preleteti neizmerne daljave svojih notranjih vzgibov in hrepenenj, prehajala v figuro odvetnice, ki ji poklic narekuje uradno, odmaknjeno držo.

Svoj delež sta predstavi prispevala tudi kostumografka Amanda Kapič in lektor Srečko Fišer z asistentko Lauro Brataševic, ki je bila v pomoč tudi režiserki.

Iva Koršič

PIKA NA (PESMI)

Majda Artač Sturman

Moj vrt

V mojem vrtu
živi nešteto
rastlin in živali.
Moj vrt
nima
ne vhoda ne izhoda,
nima ne vzhoda ne zahoda.
Moj vrt ni
kraj spomina.
Je zavetišče misli,
je središče sveta
v središču srca.
Vsak je dobrodošel,
lahko pride,
lahko gre.
Moj vrt
nima vrat,
ne ograje,
ne začetka ne konca.
Ima samo toplino in milino
modrega neba.
Je varen kraj
ljubezni.
Vseh ljubezni.

Katarina Jeretin Ferluga

ihni kažipoti po poteh duše". Slike so tako lepe, barvite in globoko poduhovljene, da je že listati po knjigi pravi užitek. In zaradi tega je bilo res težko izbrati... Toda odločila sem se. Ilustracijo k pesmi *Moj vrt*, obarvano v okrasto in zeleno ter razdeljeno na štiri polja, kot so štirje letni časi – tako kot marsikatero drugo – krasijo angelčki. Štiri drevesna debla na sredini rasejo v preplet

Kako preprost in vendar poetičen je izraz umetnice, ki se je v dvojni vlogi pesnice in likovnice predstavila leta 2014 s knjižnim prvencem *Narisala sem pesem zate* (Župnijski urad Dravljica, Celjska Mohorjeva družba, Društvo Mohorjeva družba)! Knjiga je pravi biserček, saj združuje besedno in likovno umetnost. Slike pa niso navadne ilustracije, temveč poslikave na svilenih rute: avtorica jih je ob predstavitvi zbirke v Pahorjevi knjižnici na Proseku novembra 2014 nekaj tudi razstavila, vse pa lahko občudujemo na straneh pesniške zbirke.

O njih je zapisala, da so pravzaprav *mandale*, izraz nekega globljega sporočila, vendar niso videti kot klasične budistične in hinduistične, ki jih sestavlja kombinacija geometričnih oblik, figur, likov in simbolov. Zanje pravi, da so "ma-

krošenj in ustvarjajo občutek povezanosti in medsebojne prepletenosti človeških poti. Pesem torej dopolnjuje mandala z doživetji letnih časov: cvetoče pomladi z metulji in rožicami, poletja s klasjem in vročim rdečim soncem, otožne jeseni z odpadajočimi listi in zimske pokrajine s snežakom in smrečico. Pesnica je svojo vizijo (duhovnega) vrta zaupala likom, barvam in podobam: v njih je zajeta simbolika obdobja človeškega življenja. Narisala je pesem za... me, ker ji je prav tako kot besedna blizu (s) likovna govorica. A naj preidem k verzom! Pesem sa-

ma se sprva zdi pesem v prozi, a to ni: poleg nekaterih ponavljanj v njej zazveni rima, tudi notranja (*vhoda/izhoda; vzhoda/zahoda; toplino/milino*). Osišče sporočila je v razsežnostih vrta, ki je neskončen, brez ograje, pregrad, brez vhoda in izhoda. Pesem se izrisuje kot alegorija človeške duše, kot prostor misli, predvsem pa ljubezni, ki korenini v srcu, je jedro in smisel življenja. Pesnica podarja vsem odprtost, bližino, toplino, milino – vsak je dobrodošel, a tudi svoboden, da odide iz njenega vrta, torej iz njenega sveta. Gre za kraj, prostor, domovanje ljubezni. Ne samo ene, kot poudarja edini eliptični zaključni stavek... *Vseh ljubezni*.

Torej vsakršne ljubezni: do moža in otrok, do prijateljev in znancev, do sočloveka, do narave, do rastlin in živali. Predvsem pa do življenja, do umetnosti, besedne in likovne.

V pesniški zbirki s svojstvenim naslovom se nagovarjata, pogovarjata, zblížujeta in spet odmikata dva umetniška svetova. Se je beseda ujela v (na) ris čarobnega čopiča, v njegovo božanje mehkih svilnatih pokrajin? Ali pa se je barvitost prelila v svetlobo verzov, ki pričajo o njihovi osvobajajoči moči? Oboje nam govori o Katarininih velikih ljubeznih, o njenem iskanju globin v sidriščih besed ter o njenem stremjenju v višine po mavričnih lestvah barv.

Kratke

Dr. Karl Bonutti gost v Ajdovščini

Gost XV. Večera pod Čavnom je bil v ponedeljek, 28. septembra, v Domu krajanov v Ajdovščini dr. Karl Bonutti, ki je predstavil svojo knjigo *Med izbiri in zgodovino*.

V pogovoru z novinarjem Tinom Mamičem je orisal svojo življenjsko pot, od mladostnih let, preživetih v Gorici, s katero je ostal v tesnem stiku zlasti z ustanovitvijo odbora za gradnjo Katoliškega doma, do ameriških izkušenj kot profesor na državni univerzi v Clevelandu in veleposlaniške službe pri Svetem sedežu, vse do upokojitve, ko se je vrnil na rodno Goriško.

Večerovala nagrada / Letošnji nagradjenec je Vojko Belšak

Letošnja Večerovala nagrada za igralske dosežke v sezoni 2014 / 2015 je šla v roke igralcu Vojku Belšaku (l. 9. 1970, Ptuj), ki ga prav dobro poznamo tudi pri nas, saj je v drugi polovici 90. let, takoj po diplomu na AGRFT v Ljubljani, kjer je študiral v letniku prof. Kristijana Mucka in Dušana Mlakarja, bil član Slovenskega

stalnega gledališča Trst. Nato je bil zaposlen v Gledališču Koper, v Drami SNG Maribor, septembra l. 2006 je bil angažiran v Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica, od l. 2009 pa je član ansambla SLG Celje. Belšak je nagrado Večera dobil za vlogo Simona Luzerja v Vorkšopu na Moljera Matjaža Zupančiča, za dve vlogi v Izgubljenih ljubeznih in za vlogo Godrnjača v Sneguljčici. V utemeljitvi je žirija, ki so jo sestavljali Zdenko Kodrič (predsednik) in Ivanka Mežan ter Alja Predan (članici), zapisala: "Lahko bi ga označili kot tip

ljudskega igralca, pri čemer je pridevnik ljudski mišljen v najboljšem in najlahtnejšem pomenu besede. Spontanost, neposrednost, samoumevnost, neizumetničenost, hiter refleks, smisel za improvizacijo in humor – to je tisto najbolj sežeto, kar odlikuje tega imenitnega igralca". O njegovi visoki profesionalnosti in igralskem talentu pričajo njegove odlike, med katerimi so navidezna lahkotnost, neposreden stik z občinstvom, prirojena spontanost in dar vživljanja in pripovedovanja. Vojku Belšaku so nagrado izročili ob premieri avtorskega projekta *Učene ženske* po motivih Molierovega dela *Učene ženske* iz l. 1669 v režiji Jerneja Lorencija in koprodukciji z Mestnim gledališčem Ptuj. Lansko leto je Večerovala nagrado dobil Branko Završan za vlogo Režiserja v predstavi Thortona Wilderja *Naše mesto* v režiji Matjaža Zupančiča. / IK

Kratke

Nagrada vesna tudi Ivo Barišiču

Na 18. festivalu slovenskega filma v Portorožu sta po oceni žirije izstopala grozljivka Idila Tomaža Gorkiča in kratki film Ljubezen na strehi sveta Jana Cvitkoviča. Oba sta dobila po štiri nagrade vesna, prvi med drugim za najboljši celovečerec, drugi za najboljši kratki film in režijo. Vesno za najboljšo glavno moško vlogo je prejel Ivo Barišič iz nagrajenega Cvitkovičevega filma, za najboljšo glavno žensko vlogo pa Mojca Fatur iz celovečerca Štiri stvari, ki sem jih hotel početi s tabo Mihe Kniflica. Občinstvo je nagradilo dokumentarec Dom Metoda Pevca, filmski kritiki pa celovečerec Psi brezčasja Mateja Nahtigala.

Prvi bienale Castra 2015 je v Ajdovščino privabil umetnike iz 45 držav sveta

Društvo likovnih umetnikov Severne Primorske je pripravilo prvi mednarodni bienale akvarela Castra 2015, ki je v treh galerijah v Ajdovščini potekal vse do konca septembra. Na mednarodni natečaj, ki ga je razpisal organizator, je v prvem krogu prispelo 648 likovnih del iz 54 držav, na razstavo pa se je uvrstilo 194 avtorjev. Mednarodna strokovna žirija, ki so jo sestavljali predsednik Aleksander Bassin, likovna kritičarka in kuratorka iz Hrvaške Jerica Zihel, kurator in likovni kritik iz Italije Ernesto L. Francalanci, likovna kritičarka in kuratorka Nataša Kovšca, slikar Danilo Jejčič, Franc Golob in slikar Azad Karim, je v drugi krog povabila 215 avtorjev, na mednarodno razstavo pa se je uvrstilo 194 ustvarjalcev. Komisija je tudi podelila deset odkupnih nagrad in pet častnih priznanj.

“Ker ima naše društvo v Ajdovščini svojo lastno galerijo, je bila to dovolj močna spodbuda, da smo šli v neki večji, mednarodni projekt. Lokarjeva galerija, ki deluje že nekaj let, si tudi na tak način išče svojo nišo, prostor za promocijo”, je za STA povedal izvršni sekretar bienala Castra 2015 Franc Golob.

K sodelovanju pri mednarodnem bienalu so zato poleg umetnikov podelili tudi druge, ki vidijo v dogodku priložnost za to, da bi združili kulturo z gospodarskim učinkom.

Ajdovski bienale akvarela, priljubljene slikarske tehnike, ki v zadnjem desetletju doživlja velik preporod v oblikovnem, vsebinskem in estetskem smislu, sledi zgledu številnih bienalnih razstav, ki se vrstijo po celem svetu. Bogati tradiciji te slikarske tehnike pa lahko sledimo tudi v slovenskem prostoru, kar naj bi pokazala pregledna razstava slovenskega akvarela, ki jo organizatorji napovedujejo za drugo edicijo Bienala Castra v letu 2017.

Zbornik simpozija Slovenska tržaška literarna šola

Deset tehtnih prispevkov

Avgusta lani je v prostorih ljubljanskega magistrata potekal simpozij pod geslom *Slovenska tržaška literarna šola*, s katerim je Mestna občina Ljubljana počastila 101. rojstni dan pisatelja Borisa Pahorja in 90-letnico Alojza Rebule. Ob letošnjem Pahorjevem 102. rojstnem dnevu pa je pri Cankarjevi založbi, poleg slovenskega prevoda njegovega dela *Triangoli rossi* – *Rdeči trikotniki*, izšel tudi zbornik istoimenskega simpozija. Naziv oziroma poimenovanje *Tržaška literarna šola* je 'skovala' prof. Antonia Bernard, prevajalka Borisa Pahorja v francoščino. Pokojna Bernardova je namreč iz svoje perspektive v slovenskih avtorjih iz Trsta videla skupek sorodnih prvin, ki utegnejo naše pisce povezati.

V brošuri je zbranih deset prispevkov, od katerih je bilo devet prebranih na simpoziju, zapis leta 2010 preminule Antonie Bernard pa je v knjigi natisnjen kot dodatek. Svoje referate so tako prispevali Boris Pahor, Marija Pirjevec, Elvio Guagnini, Evgen Bavčar, Katja Mihurko Poniž, Dragan Živadinov, Miran Košuta, Tatjana Rojc in Ana Toroš. Simpozij je hkrati predstavljal priložnost, da so v javnosti o slovenski književnosti v Trstu spregovorili tudi nekateri raziskovalci, predvsem mlajše generacije, ki so šele v začetku svoje kariere oziroma se komaj uvajajo v akademski in literarni svet. Prav njihove prispevke bomo v nadaljevanju tudi podrobneje razčlenili.

Uvodni zapis Borisa Pahorja je posvečen Alojzu Rebuli in ga posebej ne bomo predstavljali, saj je že v Rebulovem zborniku, ki smo ga na straneh našega dnevnika že izčrpno obravnavali. Starosti tržaških literarnih zgodovinarjev, Marija Pirjevec in Elvio Guagnini, sta svoja prispevka uglasila na valovno dolžino zgodovine slovenskega tržaškega literarnega ustvarjanja oziroma tržaške literarne “usmeritve” v slovenskem jeziku. Zelo kratek je zapis pariškega Slovenca, sicer vipavskega rojaka Evgena Bavčarja,

ki nosi naslov Nekaj beležk o slovenski tržaški literarni šoli. Dragan Živadinov je svoj poseg posvetil Konsom v prostoru gledališča množice, medtem ko je Miran Košuta v svojem referatu obravnaval življenje in delo Vladimirja Bartola. Tatjana Rojc pa se je posvetila tržaškemu ustvarjalcu Miroslavu Košuti.

Prispevka, ki ju bomo v nadaljevanju podrobneje osvetlili, prihajata izpod peresa oziroma tipkovnice Katje Mihurko Poniž in Ane Toroš. Prva se je posvetila ženskemu ustvarjanju v slovenski književnosti in pomenu Trsta pri razvoju le-te, druga pa je obravnavala slovensko in italijansko poezijo prve polovice 20. stoletja v mestu, po katerem je naredila neke vrste literarni sprehod. Obe avtorici spadata v mlajšo generacijo, saj sta se rodili v sedemdesetih letih preteklega stoletja.

Mihurko Poniževa v svojem izvajanju najprej osvetljuje nekatere manj znane vidike slovenske ženske književnosti, od Josipine Turnograjske, Luize Pesjak in Pavline Pajk. Trst je pomemben za razvoj slovenskega ženskega gibanja, saj je bilo to okolje zaradi odprtosti v svet bolj dovzetno za novosti oziroma prijazno ženskemu gibanju. Pri tem velja omeniti tržaško revijo Slovenka, ki jo je konec devetnajstega stoletja urejala Marica Nadlišek Bartol. V četrtem razdelku svojega referata, ki je tudi vsebinsko najdaljši, predsta-

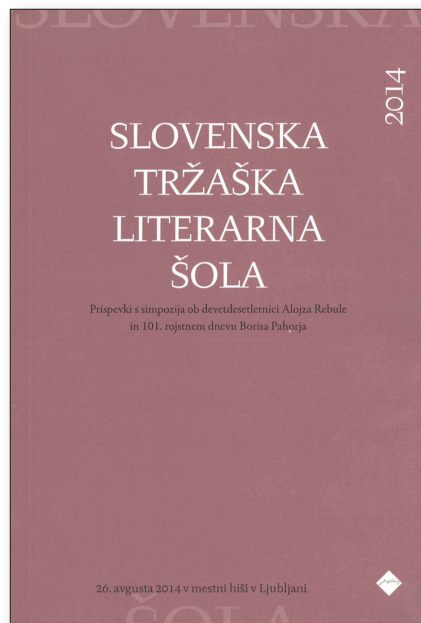
vlja avtorica pregled slovenske ženske tržaške književnosti od Marice Nadlišek Bartol in njenega romana Fata morgana dalje. Njej lahko postavimo ob bok Zofko Kveder in manj znano Marijo Kmet, ki je ustvarjala v času med obema svetovnima vojnoma. Po-vojna imena slovenske književnosti z ženskim predznakom pa so naši javnosti znana, in sicer Irena Žerjal, Ivanka Hergold, Evelina Umek – tej gre navsezadnje tudi zasluga, da je s svojim romanom Po sledeh fate morgane leta 2008 ovrednotila žlahtno dediščino Nadlišek Bartolove.

Popolnoma drugače pa je uglašen poseg Ane Toroš, ki je zaposlena na Univerzi v Novi Gorici. Toroševa se je rodila leta 1978 v Šempetru pri Gorici, doma pa je iz Barbane v Goriških Brdih. V svojem referatu je izpostavila tržaško pesništvo iz prve polovice dvajsetega stoletja, ki ga v slovenski književnosti zaznamujejo predvsem Dragotin Kette, Igo Gruden, Srečko Kosovel, pa tudi manj znani njegov brat Stano, poleg njega pa še Janko Samec, Mara Lamut in Vinko Šumrada. Med italijanskimi avtorji izstopajo Umberto Saba, Carlo Mioni, Mariano Rugo in Marcello Fraulini. Toroševa zanimivo ugotavlja, da se tematski fokus oziroma spekter, predvsem pri slovenskih avtorjih, v tem času skrči na narodno oziroma narodnoobrambne teme. Pojem nacije, če ne

nacionalizma, je prisoten tudi v nekaterih italijanskih avtorjih. Ob vsem pa svoj prostor najde tudi socialna, torej vsekakor angažirana tematika. Pesništvo posameznih avtorjev Toroševa povezuje z različnimi tržaškimi mestnimi predeli, denimo gradom Sv. Justa, molom San Carlo/Audace, pristaniščem, stariim mestom, Rusim mostom, Trgom Oberdan (k) in tako dalje.

Ob koncu naj zapišemo še podatek, da je vsak referat, ki je objavljen v zborniku, opremljen s kratkim povzetkom v slovenskem in angleškem jeziku.

Primož Šturman

SNG Nova Gorica / Jesenski vpis abonmaja

Nova sezona, poimenovana
Tujec, se je že začela

S predstavo *Hura, Nosferatu!* Andreja E. Skubica v režiji Simone Semenič se je 16. septembra 2015 začela nova gledališka sezona 2015 / 2016 v Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica, ki bo letos zanimivo in vsebinsko kar zahtevno paleto dramskih del prikazala pod naslovom *Tujec*, ki se navezuje na eno izmed devetih predstav v programu. Te bodo zaživele v lastni produkciji ali v koprodukciji z drugimi slovenskimi gledališči. Tujstvo in vse tisto oz. tisti, ki so drugačni od nas, bo namreč povezovalna nit dramskih vsebin. “Množice pribežnikov, brezdomcev, vojnih beguncev, ki se vsak dan zlivajo čez morje v Evropo, vzbujajo Evropejcem skrb za njihove vrednote in način življenja. Bolj jih preveva strah pred spremembo kot skrb in sočutje do ljudi, ki so se prisiljeni preseljevati /.../ Pa to ni edino tujstvo, ki se ga bojimo in ogibamo. Tujce najdemo tudi znotraj iste nacionalnosti, v družini, na delovnem mestu, v svoji okolici ... Tujec je, kdor ‘ni tak, kot sem jaz’, bodisi da drugače razmišlja ali je videti drugačen, se, skratka, družbi ne prilaga docela. Homoseksualci, invalidi, brezdomci, narkomani, predebili, presuhi, prepametni, preneumni, bohemski ... /.../ Zato želimo v naslednji sezoni odgrinjati človeške zgodbe vsakovrstnih ‘tujcev’ med nami; odstriti skrivnosti, razgaljati predsodke in spoznavati podobnosti, ki nas družijo. Da bomo razmišljali, se poglobljali, se smejali in mogoče nazadnje razumeli. Da bomo, kot bi rekel Kosovel, mogoče vsaj za korak bližje času, ko bo človek človeku človek!”, tako je zapisala Neda Ru-

sjan Bric v. d. direktorice, v programski knjižici, ki jo je izvirno izoblikoval Blaž Erzetič, tudi uradni fotograf SNG Nova Gorica.

Po krstni uprizoritvi drame *Hura, Nosferatu!* na malem odru SNG Nova Gorica je bila prejšnji teden na vrsti že druga premiera, tokrat na velikem odru, in sicer krstna uprizoritev novega dela v verzih Iztoka Mlakarja *Pašjon*. Predstava, v kateri se knjižni jezik prepleta z “mlakarščino”, značilno mešanico primorskih narečij, ki jo je za svoje dramske izpovedi, pa tudi “šansone”, skoval igralec, kantavtor in avtor dramskih besedil Iztok Mlakar, je nastala v koprodukciji Gledališča Koper, pod režijskim vodstvom Vita Tauferja. Ustvarjalna dvojica Iztok Mlakar – Vito Taufer je iskriivo igralsko zasedbo se je že v prvih dveh avtorskih delih Iztoka Mlakarja *Duohtar pod mus* in *Sljehrniki* izkazala kot izredno uspešna. O *Pašjonu* je avtor dejal, da je “sonata. Če je bil *Duohtar pod mus* improvizacija kot commedia dell’arte, commedia a braccio, pri *Pašjonu* prevladuje stroga forma, verzifikacija rime, laški enajsterec, v katerem so pisani soneti. Sonata pa zato, ker se prepletata dve temi: v *Sljehrniki* sta to bili minljivost in egoizem, pri *Pašjonu* pa je tematika upanja, ki jo prinaša Jezus, in človeške neumnosti, ki jo interpretira in

prepozna hudič. V vseh prizorih - štirinajst jih je kot postaj križevega pota - se prepletata ti dve temi oz. se izmenjujeta. *Pašjon* žanrsko ni samo burka, kot nekateri radi poudarjajo”, zatrjuje Mlakar, “ampak tudi satira, groteska, komedija, musical in melodrama, žanri, ki so ‘slabšalni’ le v slovenskem gledališču. To je edino, kar je ‘blasfemično’ v *Pašjonu*, sama Jezusova zgodba je nedotaknjena, Jezus govori v knjižnem jeziku, sicer v teh prizorih niso le goli citati iz evangelijev, nekaj humornega je dodanega: človeške neumnosti in norosti, s katerimi je povezana škoda, ki si jo človek sam dela, ker ne prepozna, kaj je dobro”. Predstava je premiero v Kopru že

doživela konec lanske sezone. Na velikem odru SNG Nova Gorica bodo še predstave *Kdo se boji črnega moža* (novembra 2015), krstna uprizoritev “dramsko plesne etude” v režiji Ivana Pernelja, ki je s Terezo Gregorič tudi soavtor koprodukcije z Zavodom MN produkcija, v kateri je središčno izhodišče ksenofobija; *Lepa Vida* našega velikega Ivana Cankarja kot “igra o prebujanju duše” oz. “pesem hrepenenja”, kot jo je označil O. Župančič, bo zaživela kot ko-

produkcija s Prešernovim gledališčem Kranj in Slovenskim stalnim gledališčem Trst v decembru 2015 v režiji Mihe Nemca, igralca SNG Nova Gorica, ki se je že nekajkrat z uspehom soočil z režijo. Marca 2016 bo krstno uprizorjena poetična groteska Franja Franciča *Tujec*, po nekaj letih bo spet gost v SNG režiser Jernej Lorenci. *Tujec* se strukturno navezuje na Grumov *Dogodek v mestu Gogi* in na brezupno ujetost njegovih protagonistov. *Ondina*, prva slovenska uprizoritev dela Jeana Girardouxa bo v maju 2016. Zgodbo o nemogoči ljubezni med eteričnim vodnim bitjem in vitežom, tragi-komično “pravljico za odrasle” bo na oder postavil Janusz Kica.

Štiri predstave pa bodo na malem odru. Krstna uprizoritev drame *Hura, Nosferatu!* Andreja E. Skubica v režiji Simone Semenič je, kot rečeno, že bila krstno uprizorjena in je nastala kot koprodukcija z zavodom NETA, Slovenskim mladinskim gledališčem Ljubljana in Kulturim. Krstno uprizoritev dela *Krvava gora* Gregorja Brazela v režiji Matjaža Pograjca v gledališču namenjajo 100-letnici prve svetovne vojne. Rainer Werner Fassbinder je avtor “igre čustvenih manipulacij” *Grenke solze Petre von Kant*;

režiral jo bo Arthur Nauzyciel kot koprodukcijo z Mini teatrom Ljubljana (prvič sodeluje s SNG Nova Gorica) in Mestnim gledališčem Ptuj. Ljudmila Razumovska pa je avtorica dela *Draga Jelena Sergejeva*, triler o šoli izsiljevanja; režiser bo Alen Jelen, prvič gost v SNG Nova Gorica; premiera bo februarja 2016. Poleg novih premiernih uprizoritev bodo na sporedu tudi ponovitve uspešnejših predstav iz prejšnjih sezon. Pestro ponudbo lastnih uprizoritev bo

SNG dopolnjevalo z gostujočimi predstavami v različnih abonmajih. V abonmaju Veliki oder bodo tudi *Srce na dlani* (SMG Ljubljana), *Švejk* (MGL in Gledališče Koper), *Hedda Gabler* (SNG Drama Maribor), v abonmaju Mali oder: *Hotel Modra opica* (SNG Drama, Mestno gledališče Ptuj), *Kdo se boji Virginie Woolf* (Gledališče Koper); v abonmaju Nedelja popoldan pa si bodo gledalci lahko ogledali tudi *Prevare* (MGL), *Boris, Milena, Radko* (SNG Drama Ljubljana), *Mame* (Kreker in SiTi Teater BTC).

Za najmlajše obiskovalce se bo tudi letos vrtel s svojimi pravljničnimi predstavami Goriški vrtiljak, z abonmajema Mali in Veliki polžek. Vsak izmed abonmajev ponuja sedem otroških predstav, izbranih med najboljšimi na Slovenskem.

Mladi gledališki navdušenci bodo gledališke zakonitosti in igralske prvine spoznavali z dramaturginjo Terezo Gregorič v Amaterskem mladinskim odru (AMO), ki je nastal daljnega l. 1977 in ga je vsa leta zelo zagnano in predano vodil režiser Emil Aberšek.

Jesenski vpis je možen do 3. oktobra. Dijaki in študentje lahko vpišejo abonma do 21. oktobra.

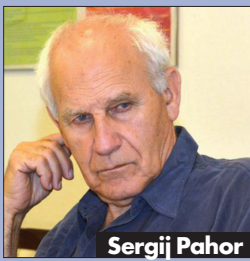
V času vpisa abonmajev je blagajna SNG Nova Gorica (Trg E. Kardelja 5) odprta vsak delavnik od 10.00 do 12.00 in od 15.00 do 18.00, ob sobotah od 10.00 do 13.00, ter uro pred začetkom predstav. Dodatne informacije o vpisu dobite na telefonskih številkah (predklicna številka iz Italije 003865) 05 0335 22 47 (blagajna) in 05 335 22 51 (informacije) ali po elektronski pošti blagajna.sng@siol.net in info@sng-ng.si.

Naj spomnimo, da zaradi dogovora med gledališči imajo abonenti SNG Nova Gorica, Gledališča Verdi iz Gorice, SSG Trst, Gledališča Koper in Kosovelovega doma Sežana pri nakupu vstopnic za domače reprize 20% popusta.

IK

Nova sezona DSI

Društvo slovenskih izobražencev, ki je pred mesecem dni spravilo pod streho 50. Drago in je pred dvema tednoma bilo deležno visokega priznanja slovenskega predsednika Boruta Pahora, začena novo sezono. 5. oktobra bo v Peterlinovi dvorani nastopil prvi letošnji gost. To bo svetovni popotnik, novinar in pisatelj Gregor Preac, s katerim bo tekel pogovor o novem migrantskem valu ter o problemih Bližnjega vzhoda in sožitja z Islamom.

Sergij Pahor

Kratke

Slavnostna akademija SKGZ v Kulturnem domu

Slovenska kulturno-gospodarska zveza bo 9. oktobra s slavnostno akademijo v tržaškem Kulturnem domu obeležila svojo aktivno prisotnost v slovenski narodni skupnosti v Italiji. Vsebinska in umetniška zasnova dogodka je bila zaupana pisatelju in režiserju Marku Sosiču.

V soboto, 16. oktobra, pa bo v goriškem Kulturnem domu deželni volilni kongres krovne organizacije, na katerem bodo izbrali novega predsednika. Tokratna skupščina prinaša nekatere novosti, kot npr. neposredno izvolitev predsednika. To pomeni, da bodo predstavniki včlanjenih organizacij in individualni člani imeli odslej večjo težo pri vsebinskih izbirah SKGZ.

Deželno tajništvo krovne organizacije je na zadnji seji pozitivno ocenilo premike pri obnovi Trgovskega doma v Gorici in Narodnega doma pri Sv. Ivanu v Trstu ter se zaustavilo pri vprašanju prihodnosti mladinsko-športnega središča na Stadionu 1. maj. Tu je treba po mnenju SKGZ skupaj z drugimi sogovorniki doreči okvirni obnovitveno-vsebinski načrt in ga realizirati, da ne bomo ostali le pri načelnih izjavah.

Tajništvo krovne organizacije se je seznanilo s poslovanjem Tržaškega knjižnega središča, ki je v prvih mesecih zabeležilo pozitiven rezultat. Sedaj potekajo pogovori s ciljem, da bi središče dobilo primerno osnovo za nadaljnje delovanje, ki se ne more omejiti le na trženje knjig.

SKGZ je z velikim zadovoljstvom spremljala priprave na Slofest, ki bo tudi tokrat ponudil številne zanimive dogodke v središču Trsta. Dejstvo, da so svojo prisotnost na slovesnem odprtju Slofesta najavili visoki predstavniki RS in dežele FJK, potrjuje, da postaja Slofest eden izmed pomembnejših dogodkov naše narodne skupnosti. SKGZ in SSO sta v zadnjem času namenili posebno pozornost dogajanju in problematiki Slovencev na Videmskem. Tu je potrebno poiskati primerne odgovore na nekatera vprašanja, ki bodo močno zaznamovala prihodnost teh krajev in celotnega obmejnega prostora. Zaradi tega bo SKGZ v kratkem pripravila posvet o družbenogospodarskem položaju na Videmskem.

Izšel je nov Galebov šolski dnevnik

Tudi letošnje šolsko leto bodo učenci šol s slovenskim učnim jezikom prejeli Galebov šolski dnevnik (GŠD), ki ga izdaja Zadruga Novi Matajur. Tokratni protagonist je Hopa Cupa – najhitrejši škrtar v gorskem gozdu, ki se odloči poiskati počasno misel. Poleg iskanja počasne misli pa Hopa Cupa otroke tudi vodi skozi različne vsebine in naloge, ki so smiselno razporejene skozi celotno šolsko leto. GŠD tako ni zgolj beležka, s pomočjo katere si otrok organizira šolske in obšolske dejavnosti, temveč predstavlja tudi učni pripomoček, ki ga lahko s pridom uporabljajo učitelji in učiteljice pri pouku. Vsebinska pestrost in raznovrstnost lahko obogatita marsikatero učno uro ter v proces učenja povežeta učence, učitelje in tudi starše. GŠD je sicer namenjen šolarjem in šolarkam, a tudi njihovim učiteljem ter staršem.

Vedno hitrejši tempo življenja, v katerega so vpeti tudi najmlajši, nam velikokrat jemlje dragocene minute, ki bi jih lahko preživeli z otroki. Zato je lahko GŠD tisti povezovalni člen, ki bo otroka in starše dodatno povezal v skupnem iskanju odgovorov na številna zastavljena vprašanja.

Vsebinsko letošnjega Galebovega šolskega dnevnika je uredil Marko Gavriloski, ilustracije in oblikovno podobo pa je prispevala Dunja Jogan. Skupaj z odgovorno urednico revije Jogan in odgovorno urednico Založništva tržaškega tiska so nov Galebov šolski dnevnik predstavili v torek, 15. septembra 2015, v Tržaškem središču v Trstu.

Dodatek k zapisu o dekanijiški reviji v Škednju

V zvezi z revijo zborov openske dekanije, ki je letos v cerkvi sv. Lovrenca pridobila dodatno razsežnost, saj je potekala kot skupna prireditev med uvodnimi dogodki Slofesta 2015 in v spomin na msgr. Dušana Jakomina, so nas nekateri zvesti bralci iz Škednja in okolice opozorili na dejstvo, da je v zapisu, ki je izšel v številki Novega glasa dne 17. septembra, izostalo ime krajevnega dušnega pastirja, g. Carla Gamberonija. On je namreč na prireditvi spregovoril poleg predstavnice ZSKD Ksenija Majovski, predsednika ZCPZ Marka Tavčarja in organistke škedenjskega zbora Tamare Cetin, ki je nagovorila navzoče v imenu krajevnne skupnosti. G. Carlo je prisotnim in nastopajočim voščil lep koncert: glasbeni in pevski večer mu je bil posebno pri srcu, saj je bil posvečen liku letos preminulega g. Jakomina, s katerim je sam v preteklosti zgledno sodeloval.

POGOVOR Matej Tul, predsednik SPD Mačkolje

Skrbimo za ohranjanje našega etnološkega bogastva in zgodovinskega spomina

Novi glas nadaljuje pogovore z načelniki manjšinskih društev na Tržaškem. Tokrat je na vrsti SPD Mačkolje; njegovega predsednika Mateja Tula smo povabili, da nam razčleni delovanje breškega društva, ki ima velik pomen za krajevno skupnost.

Slovensko prosvetno društvo Mačkolje ima v sklopu vaše breške vasi dolgo zgodovino. Njegovo delovanje je tesno povezano z vaškim kulturnim in verskim dogajanjem. Ali bi lahko rekli, da je društvo dejansko katalizator vaškega družbenega življenja?

Društvo ima poleg vsega drugega zelo pomembno vlogo prav pri združevanju vaščanov. V njem sodelujejo različne generacije, od otrok do starejših oseb. Društvo organizira raznovrstne prireditve, predavanja, izlete, na katere vaščani gledajo z zanimanjem in k njim radi pristopajo. Dobesedno si ne predstavljam domačega okolja brez našega društva in mislim, da tudi ostali člani čutijo podobno. Zavedati pa se moramo, da se je tudi naša vas v teh letih zelo spremenila. Imamo celo vrsto novih, priseljenih sovaščanov, ki niso vključeni v to družbeno življenje. Nekateri med njimi pa radi pridejo na društvene prireditve.

Kako dolgo v čas sega društveno delovanje, kako se je razvijalo njegova dejavnost?

Prosvetno društvo Mačkolje je ustanovil takratni vaški duhovnik Stanko Janežič. To je bil čas, ko so se vojne rane še celile, a življenjsko navdušenje je bilo veliko. Mladi so se radi družili, prepevali... G. Janežič je spodbujal vaško mladino k prirejanju srečanj s kulturno in izobraževalno vsebino. Imenoval jih je Slovenski večeri. Organizirano obliko je društvo dobilo 5. maja 1952. Od takrat se je zvrstilo mnogo srečanj, predavanj, prireditev in razstav. Delovanje je bilo bogato in je pestrilo vaško življenje, še posebno v tistih letih, ko so bili ljudje radi skupaj in niso še prevladovali televizija ali računalniki. Leta 1962 se je porodila tudi zamisel za prireditev na prostem, ki bi bila hkrati kulturna in družabna: tako se je rodil Praznik češenj. V vseh teh

letih je imelo društvo zares pestro in bogato delovanje in mislim in upam, da bo šlo še tako naprej.

Kakšne so osnovne programske in idejne smernice društva?

Najpomembnejša smernica društva je "prosveta": vzgajanje h kulturnim in duhovnim vrednotam. Kot sem prej povedal, je imelo celotno delovanje na

začetku močan verski predznak. V letih se je tudi to spremenilo. Prepričan pa sem, da lahko še naprej uspešno delujemo, če se zavedamo svojega izvora. Zaradi tega je pomembna stalnica v društvenem delovanju tudi skrb za ohranjanje našega etnološkega bogastva in zgodovinskega spomina.

Začenja se nova sezona. Kako bi nam jo predstavili? Kaj pravzaprav snujete letos?

Tudi letošnja sezona bo zelo zanimiva in pestra. Kot je postala navada v zadnjih letih, jo bomo začeli z društvenim izletom: letos si bomo ogledali mesto Padovo. Jeseni načrtujemo nekaj predavanj. Upam, da bomo lahko tudi letos imeli v gosteh sovaščana, zgodovinarja Roberta Toderia. Želeli bi prirediti fotografsko razstavo na temo "Mačkolje od leta 1970 do 2010" – prepričani smo, da bo zanimiva, saj se je vaška slika v zadnjih štiridesetih letih zelo spremenila. Seveda bomo imeli predbožični koncert, Prešernovo proslavo, kakšno dramsko uprizoritev in še druga srečanja. V mesecu maju pa vsakoletni Praznik češenj.

Kakšno vlogo ima v društve-

nem dogajanju sloviti Praznik češenj? Kdaj je ta praznik nastal, kako se je razvijal in kdaj je postal tako prepoznaven po celotnem tržaškem ozemlju?

Praznik češenj, ki ga prirejamo vsako leto zadnji konec tedna v maju, ima za društvo z več vidikov bistveno vlogo. Ne nazadnje je pomemben vir samofinanciranja, s katerim omogočamo izvajanje vseh ostalih društvenih dejavnosti. Zato se vsi člani, še posebej pa odborniki, zelo potrudimo, da praznik uspe na najboljši način.

Prej sem že omenil, da je bil prvi Praznik češenj prirejen leta 1962, na binkošno nedeljo. Prvotna zamisel je bila, da bi se vaščani in obiskovalci iz bližnjih vasi srečali na kulturni prireditvi na prostem, ob dobrem vinu in pršutu.

Že od začetka so ponujali tudi domače češnje, ki so potem dale ime prazniku. Praznik je postal vedno bolj priljubljen in obiskan. V sebi je združil tudi tradicijo vaške šagre oz. plesa, ki je bil do polovice šestdesetih let še na trgu "pod li-po". Verjamem, da nihče od prvih obiskovalcev in prirediteljev si ni mislil, da bo v petdesetih letih postal praznik ena najbolj priljubljenih šlager na Tržaškem. Sedanji praznik je sicer s svojo množičnostjo in povsem spremenjenim povpraševanjem izgubil tisti pristen čar prijateljske družabnosti ob slovenski besedi in domačih dobrotah. Še vedno pa izpričuje pomen začetne zamisli in njeno prenašanje iz roda v rod.

Kakšno vlogo pa ima pri društvu pevska dejavnost?

Pevska dejavnost ima že po svoji tradiciji pomembno vlogo. Pod okriljem društva deluje mešani pevski zbor Mačkolje. Zbor - nekda le cerkveni - je nastal še prej kot samo društvo, leta 1949. Zbor je bil skozi vso svojo zgodovino najživahnejši društveni odsek. V več kot šestih desetletjih obstoja so se v sestavu zvrstili kar trije rodovi pevcev in pevk. Zbor ne sodeluje samo pri društvenih prireditvah, aktiven doprinos daje tudi vsem pomembnejšim pevskim prireditvam v zamejstvu in Sloveniji.

Pred letom dni je večina društev v Bregu sprožila s SPD

Mačkolje polemiko glede nekaterih terminov pri snovanju vaških praznikov. Ali bi lahko kaj več povedal o tem?

Ne bi se rad vračal k tej zadevi. Lahko rečem samo, da smo bili primorani organizirati tiste dni Praznik češenj, glede na to, da nam je v prejšnjih dveh letih slaba predla, ker nam je slabo vreme "skrčilo" praznik. Res si nisimo smeli privoščiti še ene negativne izvedbe. Našo korektnost pa potrjuje tudi dejstvo, da smo nato z istimi društvi sodelovali pri raznih pomembnih občinskih prireditvah.

Verska prisotnost v Mačkoljah je izjemno močna. V tem vidiku se vaše vaško okolje nekoliko razlikuje od ostalih breških naselij. Ali ta ugotovitev sploh drži? V primeru, da drži, kako doživljate to razliko?

Lepo, a zahtevno vprašanje: mislim, da je ta ugotovitev o teh razlikah skoraj pravilna. Nalašč pravim skoraj, ker je zelo težko opredeliti pojem "verske prisotnosti". Lahko rečem, da daje društvo svoj doprinos tudi verskemu dogajanju, predvsem zunanjim slovesnostim. Tako na primer sodelujemo pri organizaciji praznovanja vaškega zavetnika sv. Jerneja, ki je bilo prav pred kratkim. Ta povezava je del naše tradicije. Ne smemo pa pozabiti, da so tudi v bližnjih vaseh prisotne skupine, ki so nastale v župnijskem krogu, kot sta Mladinski krožek v Dolini ali Mladinski dom v Boljuncu.

Včasih pa občutim to razliko, še posebno ko primanjkuje spoštovanje do različnih idej. Prepričan sem, da je medsebojno spoštovanje najpomembnejše in da mora biti vedno prisotno.

Kdaj si postal predsednik društva? Zakaj si to funkcijo sprejel in kaj ti kot domačinu sploh pomeni ta družbeni-društveni angažma?

Predsednik društva sem postal marca lani, po volilnem občnem zboru. To funkcijo sem sprejel v prepričanju, da je prišel čas, da prevzamem pomembnejše odgovornosti za društvo, v katerem sodelujem že od otroških let. Društveni člani vidijo v figuri predsednika osebo, ki bo naredila vse, kar je v njenih zmožnostih za dobro društva – upam, da mi to uspeva.

IG

V Kulturnem domu na Proseku

Kulturni večer ob odprtju razstave

Članice društva Ženska toponomastica - Toponomastica femminile si prizadevajo zato, da bi občinske uprave v Italiji in Sloveniji poimenovala ulice, vrtove, kraje po ženskah, pomembnih protagonistkah naše preteklosti. Prav tako si v občini Trst članice društva prizadevajo, da bi znotraj tržaške občine prišlo do več poimenovalj ulic, trgov, vrtov po Slovenkah, ki so pustile neizbrisno sled v naši preteklosti. Tržaška podžupanja Fabiana Martini je ob prvem odprtju fotografske razstave o ženski toponomastici v Sloveniji, ki je bila v Peterlinovi dvorani 1. junija, uradno sporočila, da bo tržaška občinska uprava jeseni poimenovala dva vrtova po pisateljici Marici Nadlišek

slovenskih izobražencev je društvo Toponomastica femminile priredilo drugo odprtje fotografske razstave v sredo, 23. septembra, v Kulturnem domu na Proseku. Glasbeni del večera so izoblikovali učenci Glasbene matic in Ženski pevski zbor Prosek-Kontovel, članice slovenskega dramskega društva Jaka Štoka pa so v slovenščini in italijanščini prebrale odlomke iz literarnih del avtoric Zofke Kveder, Marice Nadlišek, Alenke Rebula in Irene Žerjal. Ob tej priložnosti je bil možen ogled Knjižnice

in po partizanki Mariji Bernetič. V sodelovanju s Komisijo za enake možnosti občine Trst, I. Okrajem za Zahodni Kras ter z Društvom

Borisa Pahorja. Razstava v dvorani sedeža I. Okraja Zahodni Kras na Proseku 159 je bila odprta do 1. oktobra, ob 10.30 do 13.00 in

Foto Branimir Ritonja

od 16.00 do 18.00. Tretje odprtje razstave bo v Ljubljani, v Knjižnici Šiška, 5. oktobra, ob 19.30. Za podrobne informacije: Elena Cerkenič, tel. šte. 3290224074.

S 1. strani

Ne samo o ...

Zakaj se je Združenje slovenskih športnih društev v Italiji odločilo za raziskavo tovrstnega značaja?

ZSSDI je v vseh teh letih že večkrat izvedlo raziskave, s podrobnimi analizami dejavnosti športnih društev, včlanjenih v ZSSDI. Leta 2008 smo ob raziskavi o naših društvih opravili tudi anketo med šolsko mladino, s katero smo se želeli približe seznaniti z zanimanji mladih, njihovo zaposlenostjo v prostem času, angažiranostjo v športu itd. Po tem "poskusu" si je ZSSDI želelo še bolj poglobljeno raziskati nekatere vidike naše zamejske stvarnosti. V sodelovanju s Slovenskim raziskovalnim inštitutom Slori in šolami smo tako lahko opravili raziskavo z namenom, da bi imeli podatke, na katere se lahko sklicujemo, ko govorimo o pomembnosti druženja ob zunajšolskih (v našem primeru športnih) dejavnostih v slovenskem jeziku.

Ali nam bi lahko predstavili osrednje strokovne znanstvene koordinatore oziroma smernice, na podlagi katerih ste v sodelovanju s Slovenskim raziskovalnim inštitutom speljali raziskavo? (Obdobje, v katerem ste jo izvedli, populacijo, ki ste jo vzeli v poštev, kako ste sestavili vprašalnike za ankete itd.)

Samo anketiranje smo opravili med marcem in junijem 2014. Vprašalnik smo razdelili med dijake in učence vseh šol s slovenskim učnim jezikom v Trstu, Gorici in Špetru. Odgovarjali so vpisani v 3., 4. in 5. razrede osnovnih šol ter v vse razrede nižjih in višjih srednjih šol. Skupno je na vprašalnike odgovorilo 2135 anketirancev med 7. in 21. letom od skupno 2464 vpisanih (86.65%). Vprašalnik je bil sestavljen iz 15 (osnovna šola) oz. 17 vprašanj (srednja in višja srednja šola). Pri osnovnošolskih smo izpustili vprašanja o morebitnih izbirah italijanskega društva in o spremljanju športnega dogajanja. Na vprašalnik so anketiranci, s privolenjem staršev, odgovarjali v razredu. Sodelavci ZSSDI so skupaj z učitelji in profesorji pomagali pri morebitnih nejasnostih. Odgovore anket smo postavili v računalnik na ZSSDI po navodilih, ki jih je dal SLORI, tako da je bila računalniška obdelava podatkov z njegove strani poenostavljena.

Raziskava, ki razčlenjuje življenje naše mladine na različnih področjih (od šolskega do športnega), je pokazala nekaj zanimivih dejstev. Najprej to, da je slika jezikovne pripadnosti vezana tudi na starostno stopnjo: odstotek neslovenskih otrok na osnovnih šolah je bistveno višji kot odstotek istih otrok na višjih šolah s slovenskim učnim jezikom. To kaže na porast vpisov neslovenskih otrok na osnovne šole, hkrati pa tudi na to, da ti nadaljujejo študijsko pot na italijanskih šolah. Kako komentirate ta podatke?

Podatek, da neslovensko govoreči, ki se prvotno vpišejo na naše šole

in se nato izpišejo pred koncem kompletnega ciklusa, kaže po mojem na nekakšno nedoslednost. Prvo je verjetno to, da ob vpisu v šolo ni jasna predstava o tem, kar vpis v slovenske šole pomeni. Obenem smo po mojem tudi vsi izvenšolski dejavniki nekoliko soodgovorni, saj mislim, da bi celostna ponudba pošolskih dejavnosti v slovenskem jeziku močno olajšala tudi učni proces v slovenskem jeziku. Zato pa bi morali šole, pošolske dejavnosti in vse, kar spada še zraven, se zmeniti in ustvariti strategijo in celotnostni projekt o tem, kako bi lahko naše ponudbe posodobili, jih popestrili in izboljšali.

Raziskava kaže na to, da je športna angažiranost navečja pri otrocih med 11. in 13. letom starosti, "po koncu nižje sred-

naših društev pomanjkljiva v odnosu do ženskega spola.

Presenetljiv je tudi podatek, po katerem se kar 51% anketirancev v goriških okoliških občinah, se pravi v okolju, kjer je družinski narodnostni sestav bolj 'slovenski', udeležuje v italijanskih klubih. Zakaj je po vašem mnenju tako?

Kot rečeno, je "krivdo" za to iskati marsikje. Po eni strani so prav družine s svojimi motivacijami krive za tak pojav, po drugi pa moramo tudi športniki ustvariti tako ponudbo, ki bi odgovarjala povpraševanju na terenu.

Iz raziskave med drugim izvemo, da so otroci neslovenskih družin, ki obiskujejo slovensko šolo, bolj aktivni v italijanskih športnih društvih, v slovenske klube pa zahajajo predvsem mladi, ki obiskujejo italijanske šole. V študiji je ta vidik ocenjen kot paradoks ...

Foto IG

nje šole pa pride do velikega osipa", piše v študiji. Zakaj to, ali je morda višja šola postala zahtevnejša kot nekoč?

To je povsem običajen pojav. Upam si trditi na državni ravni in naša mladina pri tem ni posebnost. Med drugim je bil ta pojav vedno prisoten. Od nekdaj je ta prestop na višjo šolo "kritičen". Res pa je, da so današnji mladi na splošno manj aktivni. O tem, ali je višja šola postala bolj zahtevna, se ne bi izrazil, čeprav menim, da je morda pri dijakih občutek zahtevnosti malce prezgoden.

"Športna aktivnost v polovici (50%) primerov poteka izključno v društvih, včlanjenih v ZSSDI. Kar 39% pa je primerov udeleževanja izključno v italijanskem društvu", piše v študiji. Kako si razlagate ta podatek? Ali nas mora kot pripadnike slovenskega etničnega telesa to skrbeti?

Podatek o visokem vpisu v italijanska športna društva smo kar dobro razčlenili. Vidno je, da se motivacije take izbire zelo razlikujejo glede na družinski sestav. Slovenski anketiranci kažejo navezanost na naša društva in se za italijanska društva odločajo predvsem, ko pri slovenskih društvih ne dobijo ponujene panoge, ki bi jo hoteli gojiti. Neslovenski anketiranci se odločajo predvsem na praktični bazi, glede na bližino športnega objekta, ustreznost urnika itd. To nas naj ne skrbi, kvečjemu se moramo ob takih podatkih zamisliti, predvsem o tem, kako ustvarjamo športno ponudbo za naše mlade. Nekatera vprašanja so tudi širša, očitno je namreč ponudba slovenskih športnih društev v videmski pokrajini nezadostna, na Goriškem pa kar precej pomanjkljiva. Ravno tako je ponudba

To je sicer moje sklepno mnenje. Kot sem prej povedal, bi se mi zdelo bolj smiselno, ko bi v naša društva zahajali mladi, ki so že na kak drug način vpeti v našo stvarnost z obiskovanjem slovenskih šol, da bi bila neka jezikovna kontinuiteta, če lahko tako rečem. Velja pa omeniti tudi dejstvo, da so večkrat take odločitve podvržene družinskim dinamikam po principu jutraj slovensko, popoldne italijansko, ali pa obratno. Verjamem pa, da bi bilo možno tudi družine seznanjati s

Naša šola je slika naše skupnosti. Tako je v vseh resorjih naše narodnostne skupnosti. Naše šole se preživljajo zaradi vpisov iz mešanih in neslovenskih zakonov. Naša društva, krožki, zbori ravno tako. Ali naj se delamo, kot da nič ni, in gremo svojo pot naprej?

tem, katere so lahko primernejše izbire, predvsem v korist samim otrokom.

Jezikovna politika ZSSDI v prid slovensčini se na podlagi zbranih podatkov obrestuje. Ali bi nam lahko predstavili, zakaj je tako?

Iz raziskave izhaja, da je percepcija otrok, ki se udeležujejo v naših društvih, ta, da treningi in predvsem pogovori s trenerji potekajo v slovensčini. S tem nam potrjujejo, da je načelnost našega Združenja pri nagrajevanju in zagovarjanju slovenskega kadra pri delu z mladimi realna. Ne lastimo si kakih zaslug, ki jih nimamo. Sami anketiranci nam potrjujejo, da se jezikovna politika našega

Združenja izvaja na terenu. Podatek, da se 367 anketirancev iz mešanih družin, ki se doma ne pogovarjajo izključno v slovenskem jeziku, s trenerjem na treningu pogovarjajo samo v slovenskem jeziku, je po mojem zelo po-

Martin Maver, Ivan Peterlin in Devan Jagodic (foto IG)

memben. Celo 67% anketirancev iz neslovenskih družin (vzorec teh je sicer nizek), ki se udeležujejo v naših društvih, se s trenerjem sporazumevajo v slovenskem jeziku.

V pogovorih s prijatelji na treningih je viden močan upad uporabe slovenščine: kaj se lahko v zvezi s tem naredi z vidika jezikovnega načrtovanja?

No, to pa je vprašanje, na katerega bi morala odgovoriti stroka. Namreč, od raziskovanja do analize, ustvarjanja strategije in nato njenega uresničevanja je pot res dolga. Mi pa smo s to raziskavo komaj "razumeli, kje smo", v kakšnih okoliščinah se gibljemo. Sedaj sta še na vrsti debata, ustvarjanje strategij itd. Mislim pa, da je ta pojav povsem razumljiv. Vsi mi, ko imamo med sabo neslovensko govoreče sogovornike, "preklopiamo" na neki skupni imenovalec, na jezik, ki je razumljiv vsem. To je nekaj čisto naravnega in pri tem ne gre nujno za zanemarjanje slovenskega jezika. Po mojem je uporaba slovenskega pogovornega jezika v šoli, v prostem času, pri glasbenem pouku, na gledaliških vajah, na treningih, na taborjenjih prvi pogoj. Žal, pa marsikdaj še tega ne spoštujemo. Biti načelen pri uporabi jezika ni vedno lahko.

Zanimiv je tudi podatek o tem, kako mladina spremlja po medijih športno dogajanje.

Vprašanje o tem, ali anketiranci spremljajo slovensko športno dogajanje, je zanimivo z dveh zornih kotov. Prvi je ta, da izvemo, ali se mladi sploh zanimajo za to področje delovanja v naši skupnosti. Spremljati športno dogajanje pomeni biti seznanjen s tem, kar se dogaja, ne glede na to, ali si v njem aktivno sodelujemo. Gre torej za širše zanimanje, ki presega aktivno športno udeleževanje. Po drugi strani pa smo izvedeli, po katerih "kanalih" se mladi seznanjajo s športno dejavnostjo. Če posplošimo, lahko rečemo, da približno polovica anketirancev redno oz. pogosto spremlja slovensko športno dogajanje. Zanimiv je podatek o tem, kako mladi sledijo športnim dogodkom. Slovenski časopisi so s tega vidika zelo "močan" medij.

Naša mladina dokaj redno bere in prav iz časopisa izve, kaj se dogaja v našem športu. Pomeni, da je šport v tem vidiku pomemben tudi za širjenje slovenskega pisanega jezika, za branje slovenske besede. Presenetljiv se mi je zdel podatek,

je že preseženo, saj po naši raziskavi je med 3. razredom osnovne šole 18% vpisanih iz popolnoma neslovenskih družin. Naša šola pa je slika naše skupnosti. Tako je v vseh resorjih naše narodnostne skupnosti.

Naše šole se preživljajo zaradi vpisov iz mešanih in neslovenskih zakonov. Naša društva, krožki, zbori ravno tako. Ali naj se delamo, kot da nič ni, in gremo svojo pot naprej? Ali naj se učitelj v

osnovni šoli ravna, kot se je ravnal, ko je učil nas, ko je bila situacija povsem drugačna? Ne moremo si zatiskati oči in to realnost skrivati pod preprogo. Strategije, o katerih smo govorili, morajo upoštevati številke, ki jih naša in druge raziskave postavljajo na dlan.

Ker spremljate manjšinsko dogajanje s privilegirane položaja, se pravi od 'znotraj', kako ocenjujete, da se je razvila slovenska mladinska populacija v zadnjih desetletjih: skratka, kako komentirate izsledke raziskave z osebne vidika?

Mladina potrebuje stimuliranje. Sama od sebe bo težko prišla na površje. Za to smo mogoče krivi tudi sami. Mladim bi morali dajati še več priložnosti, da stopijo v ospredje. Mladi gotovo dobivajo navdih od tistih, ki znajo iz njih povleči vso mladostnost, vitalnost in energijo. Ko govorimo o pomanjkanju motivacije, o apatiji mladih, se moramo po mojem zelo dobro zazreti vase. Kakšen zgled smo zanje. Ko pravimo, da nič ne pripomorejo k naši skupnosti, se moramo vprašati, ali je ta skupnost res v čem vabljava. Mnoge stvari, ki so za nas tako problematične, je za mlade povsem naravne in enostavne. Mi, ki smo rasli v povsem drugačem okolju, lahko številke naše raziskave vidimo kot problem, medtem ko mladih to sploh ne preseneča. Pa četudi se čutijo del slovenskega naroda in ljubijo slovenski jezik.

Ali je možno primerjati te izsledke z izsledki raziskave poskusne narave, ki jo je ZSSDI izvedlo leta 2008?

Primerjava bi bila zelo težka, ker je bila metodologija dela zelo drugačna in tudi vzorec je bil veliko manjši. Mislim pa, da bo to naše sodelovanje s slovenskim raziskovalnim inštitutom obrodilo lepe sadove, saj je lahko ta raziskava obenem tudi baza, na kateri bomo lahko še nadalje raziskovali stanje, po katerem naj vodimo in usmerjamo našo športno in jezikovno politiko.

Obvestila

Radijski oder sporoča, da se vpisujejo abonmaji za 18. Gledališki vrtljak od ponedeljka do petka, od 9.00 do 16.30, po telefonu na številki 040 370846 ali osebno na ul. Donizetti 3, III. nadstropje (pozvoniti Mladika). **Narodna in študijska knjižnica** na ul. S. Francesco je odprta od 10. do 18. ure vsak dan, razen ob sobotah. **ROMANJE V MEDJUGORJE** bo od 2. do 5. oktobra. Prvi dan odhod avtobusa iz Rožne Doline ob 5. uri zjutraj. Prihod v Medjugorje v popoldanskih urah. Drugi dan bodo na vrsti vzpon na goro Križevac in pobožnosti. Tretji dan bodo romarji

Čestitke

Vsi pri Radijskem odru čestitamo **Manici Maver**, ki je z odliko in pohvalo zagovarjala diplomsko delo iz magistrskega študija 2. stopnje Oblike govora na AGRT Univerze v Ljubljani. Želimo ji nadaljnjih uspehov!

Pomemben športni in turistični projekt

Benečija se veseli Gira d'Italia 20. maja 2016

V Benečiji že vlada veliko pričakovanje za etapo slovitke kolesarske krožne dirke po Italiji "Giro d'Italia", ki bo v petek, 20. maja 2016, zaobjela Benečijo. Vsi se namreč zavedajo, da bodo Nadiške in Terske doline prizorišče ene izmed odločilnih etap druge najpomembnejše kolesarske dirke na svetu. To bo izjemen športni dogodek in enkratna turistična promocija.

Tisti dan se bo ob beneških cestah zbralo na desetisoče ljudi. Po televiziji pa bo svetovni vrh kolesarjev spremljalo na milijone ljudi. Videli bodo lepote krajev in kako so primerni za kolesarski šport. Marsikdo se bo potem prišel vozit po cestah, po katerih bodo tekmovali zvezde kolesarstva.

Beneško etapo so predstavili 21. septembra na deželnem sedežu Civilne zaščite v Palmanovi. Kolesarji bodo startali v Palmanovi, nato bodo ob samostanu Rožac in preko Čedadada prispeli v Špeter. Po dolini Aborne bodo nadaljevali do Sovodnje, kjer se bo začel strmi vzpon preko Jeronišč in Strmice v vas Matajur, kjer bo postavljen prvi gorski cilj. Spustili se bodo nato do Čeplesišč, povzpeli na Sveti Martin do Prevala in se nato ponovno spustili do Hlodiča. Tam se bo začel nov vzpon do Trušenj in Kraja, kjer bo postavljen drugi gorski cilj. Sledil bo spust do Tarbija, Sredenj, Svetega Lenarta in Mostu. Preko Čedadada, Mojмага, Ronchisa in Fojde bodo kolesarji prispeli v Ahten, kjer se bo začel nov vzpon do Porčinja, tam jih bo čakal tretji gorski cilj. Sledil bo spust do Čenebole in Podklapa ter

nov vzpon do Podcerkve, kjer bo postavljen četrti gorski cilj. Nazadnje se bodo kolesarji spustili do Čampeja in bodo prispeli do končnega cilja v Čedadu.

Krajevni upravitelji se Gira veselijo tudi iz drugih razlogov, saj bodo dobili finančna sredstva, da bi popravili vse ceste, po katerih bo šel Giro, in očistili svet ob poti. "Ti

posegi so zares potrebni, da bi kolesarjem zagotovili varno vožnjo in omogočili televizijske posnetke. Potem pa bodo urejene ceste in očiščeni gozdovi ostali za naše ljudi in turiste", je poudaril dreški župan Mario Zufferli, ki skupaj s kolegom iz Ahtna Sandrom Rocco pripravlja projekt za te posege. Zamisel o Giru v Benečiji je najprej prišla Giorgiu Banchigu, predsedniku združenja Blankin in takratnemu predsedniku Sveta slovenskih organizacij za videmsko provinco. Bilo je leta 2009. "Mislim sem, kaj bi se dalo narediti ob stoletnici prve svetovne vojne, da bi cela Italija spoznala naše kraje, na katerih je bila vojna tako huda. Prišlo mi je na misel, da bi bil prav Giro d'Italia velika priložnost, zato ker preko televizije in drugih medijev pritegne oči v vse kraje, skoze katere gre. To naj bi se zgodilo letos, ravno sto let po vsto-

pu Italije v vojno. Bo pa prihodnje leto in tega se veselimo", je komentiral.

Banchig je svojo zamisel zaupal načelniku upravne enote Tolmin Zdravku Likarju: "Zdelo se mi je pametno, da bi se Giro dotaknil tudi Posočja, ki je zaradi vojske trpelo kakor mi. Prijatelj Likar je to zamisel hitro sprejel in jo začel širiti.

5. junija 2010 jo je javno povedal na srečanju v Bardu. Začel je tudi iskati stike z ljudmi, ki bi jo speljali naprej. Prišel je tudi do takratnega predsednika Republike Slovenije Danila Türka, ki je o Giru govoril s takratnim predsednikom Italije Giorgiom Napolitanom". Dober trenutek za ta projekt so bila novoletna srečanja med Slovenci videmske pokrajine in Posočja. Na teh srečanjih so

to misel vsi podprli in jo je sprejel dreški župan Mario Zufferli. Jeseni 2012 je dreški občinski svet odobril dokument, v katerem je bila napisana prošnja za Giro v Benečiji.

"Jaz sem samo dal idejo, Zufferli pa je največ naredil, da bi prišla do pravih ljudi. Zadovoljni bi že bili, če bi šel Giro na hitro skozi naše doline. Zelo pa smo veseli ob novici, da bo skoraj cela etapa v Benečiji", pravi Banchig, ki obenem obžaluje, da etapa ne bo čezmejna. Vsekakor so iz Posočja dali vedeti, da so veseli, da takšen dogodek poteka pri sosedih v Benečiji. Dreški župan Zufferli pa je izrazil upanje, da bo do čezmejne etape prišlo kdaj drugič, že v prihodnjih letih, saj se bodo spominke slovenosti ob stoletnici prve svetovne vojne vrstili vse do konca leta 2018.

U. D.

pa jo tvegamo izgubiti?! Reforma je zato popolnoma zgrešena.

Svet je danes tako globaliziran in kompleksen, da ga je težko upravljati iz nekega središča; družbenim izzivom si lahko kos, samo če podkrepiš krajevno življenje. Kako naj iz Rima ali Bruslja upravljajo probleme beguncev na naši zemlji?! Mi, ki tu živimo, se soočamo z vsakdanjimi težavami; ti ljudje hodijo v naše šole... Zadeve so praktične. Zato centralizacija oblasti ne more biti kos današnjim izzivom družbe, ki bo vedno bolj komplicirana.

Država ima vedno manj denarja in ga očitno noče porazdeliti po ozemlju. Skupaj z denarjem pa v središču zadržuje tudi "oblast".

Kako gleda provinca na problem beguncev?

Mislimo, da ni pravilno pustiti, da ljudje živijo na bregovih Soče ali da kdo tam celo umre. Zato spodobujamo pristojne, naj se organizirajo, ne moremo se namreč zapirati in vse odklanjati. Pri raznih omizjih, ki jih vodi prefektura, si prizadevamo za čim boljše sprejemanje teh ljudi, pač v spoštovanju zakonov. Mislimo, da župan pretirava; ima pač svojo politiko... Nova Gorica je pripravila šotorišče za 300 oseb, naši šotori so jih lani sprejeli okrog 75 in je bil problem... Če ljudi pustiš same, se lahko marsikaj zgodi. Zato je za vse skupaj najbolje, da so organizirano sprejeti v okvirih, ki jih določajo zakoni.

Kanalska dolina

V Žabnicah počastili zavetnika sv. Egidija

V Žabnicah so potekala dvodnevna vaška praznovanja v čast vaškemu zavetniku svetemu Egidiju.

V soboto so mladi Žabničani morali podreti "majo". Za njeno pripravo in postavitve blizu vaške cerkve poskrbijo pred Svetim Rešnjim Telesom fantje, ki so v konti. To so sicer vaški naborniki – fantje, ki so v letu stari osemnajst let (torej letos tisti, ki so rojeni leta 1997). Postavljeno majo krasijo tudi kranceljni, se pravi vencji, ki so jih v dneh pred postavitvijo napravila žabniška dekleta.

Naslednji dan so se predvsem Žabničani pa tudi drugi Kanalski po stari navadi zbrali na Filji – to je na zahodnem delu Žabnic. Žabniška dekleta so v košaricah imele "pušlje", da bi jih prodajale in pripenjale na prsi, na desno stran oženjenim in na levo stran neporočenim. Pušelj je šopek, ki pomeni ljubezen in srečo. Sestavljajo ga rdeči nagelj, rožmarin, roženkravt, pozlačeno žito in pozlačen lan.

Godba iz Kanalske doline je zagrnila in s Filje so vsi udeleženci, oblečeni v nošah, krenili v sprejodu proti cerkvi. Dekleta in fan-

tje iz konte so bili vedno vredišču pozornosti. Sprevod se je ustavljal pri gostilnah, kjer so slavljenji slavili z belim vinom,

in končal pred cerkvijo. Slovesna maša je bila pretežno dvojezična (v italijanščini in slovenščini), delno trijezična (sicer z Očenašem tudi v nemščini); domači cerkveni pevski zbor je med kratko procesijo okrog cerkve in med mašo pel slovenske pesmi. Ta dan je bila monštranca okrašena z nageljni.

Po maši, ki jo je daroval domači župnik, zlatomašnik msgr. Dio-

nisio Mateucig, so se žabniški moški postavili v krog blizu lipe; v sredini, v krogu, so bili fantje in dekleta iz konte. Prva pesem, ki so jo moški zapeli pod lipo, je bila *Rasti, rasti rožmarin*. Ta je precej stara žabniška

pesem, ki jo pojejo prav za žegen. Nato so moški zapeli po eno pesem v nemščini in fur-lanščini.

Godba in ljudje v nošah so se potem spet uvrstili v sprejodu in šli proti vasi. Sprevod se je še večkrat ustavil, da bi moški zapeli; vsi udeleženci so nato šli na kosilo tja, kjer so potekala praznovanja – blizu nekdanjega župnišča. Tu so bile, kot že v soboto, do pozne ure na voljo tipične jedi, poskrbljeno pa je bilo tudi za glasbo.

Luciano Lister

Nove pridobitve vojaškega muzeja V Pivki so stalinisti premagali hitlerjance

Z uprizoritvijo bitke za Berlin iz leta 1945 so vojaški orožjem in celo tankom pripravili spektakel za staro in mlado. A glavna pridobitev *Parka vojaške zgodovine* v Pivki je nov paviljon, v katerem je tudi razstava, posvečena osamosvojitvi.

Že pred leti so v Pivki, ko niso vedeli, kam s starim vojaškim želez-

jem in velikanskimi vojašnicami nekdanje jugoslovanske vojske, iz velikega problema naredili veliko zgodbo o uspehu. Danes, po desetih letih, je namesto razpadajočih stavb nastal velik muzej, ki ga obiskuje vedno več obiskovalcev iz Slovenije, zamejstva in tujine. Muzejske dejavnosti ne financira kulturno ministrstvo kot pri drugih slovenskih muzejih, ampak manjša občina Pivka, za kustose pa skrbi Vojaški muzej Slovenske vojske. Od nastanka naprej zato muzej skuša preživeti na trgu. Zato veliko bolj kot v drugih muzejih skrbijo za nove pridobitve, novosti in obiskovalcu prijazne rešitve. Število obiskovalcev se zato iz leta v leto večja. Zglede iščejo v najboljših svetovnih muzejih. Nedavno so pripravili celo posebno parkirišče s priključki za avtodome in električne avtomobile. Park postaja vse bolj park, kjer je muzealstvo samo del celovite turistične ponudbe.

Gre za največjo vojaško-zgodovinsko muzejsko zbirko v tem delu Evrope, ki postaja tudi največji slovenski muzej. Začeli so skromno, ob pomoči občine in Slovenske vojske. Z dobrimi štirimi mi-

lijoni pa so sedaj dokončali že četrto muzejsko stavbo in podvojili razstavne površine. Glavna razstava v novem paviljonu ima naslov *Pot v samostojnost*, ki prikazuje osamosvajanje Slovenije in zmago v poletni vojni leta 1991. "S tem je odpravljen pomemben manko na nacionalnem nivoju, saj Slovenija do sedaj ni imela celostne muzejske pred-

stavitve tega viška nacionalne zgodovine. Pomenljivo je, da je muzej nastal prav v vojašnici, od koder so 26. junija 1991 na ceste zapeljali prvi tanki in s tem začeli agresijo jugoslovanske vojske na pravkar osamosvojen Republiko Slovenijo", je povedal od vsega začetka prvi mož Parka Janko Boštjančič.

V novi stavbi je na ogled tudi podmornica P-913, ki je zadnja leta najprepoznavnejši eksponat Parka. Zanimivo, da je podmornico iz Črne gore v Pivko pripeljal Silvan Corniali iz Gorice: ko je v časniku prebral, da muzej nima denarja za prevoz, je vzel telefon in takoj ponudil brezplačno pomoč.

Sodobna muzejska zbirka je dopolnjena z umetniškimi razstava-

mi (sedaj so razstavljene umetniške slike na temo plinskih napadov na soški fronti) in multimedijsko tehnologijo. Čeprav gre za vojaški muzej, pa Park jasno pokaže ne le domovinsko, ampak tudi mirovno sporočilo. Tank, ki je pod gosenicami zmel rdečega juga (gre za verjetno daleč največkrat predvajani posnetek iz osamosvojitvene vojne), obiskovalca ne pusti ravnodušnega. Razstava namreč na prvo mesto postavi človeka in njegovo dožemanje vojne. "Posebej dragocen je prispevek RTV Slovenija, ki je za novo muzejsko postavitve pripravila več krajših filmov in posnetkov", je povedal Boštjančič.

Slovesnemu odprtju – trak je prerezal predsednik Republike Borut Pahor – je sledilo še odprtje za večjo množico. Na "bojnem polju" za muzejem so postavili dva vojaška tabora iz časa druge svetovne vojne. Dve rdeči zastavi, ena s

svastiko, druga s srpom in kladi-vom, sta vihrali visoko nad vojaškimi šotori in barakami. Nastopajoči iz različnih društev pa so bili oblečeni v prave nemške in sovjetske uniforme in nosili pravo orožje iz tistega časa. Le naboji so bili slepi: taki, ki samo počijo, povzročijo ogenjček in po nekaj metrih padejo na tla. V bitki, ki se je razvnela ob velikem navdušenju mnogih fantičev, so tako kot v resnici zmagali Sovjeti. Čeprav v Parku niso z dogodkom proslavljali zmage komunistične ideologije nad nacistično, ampak predvsem obeležili zmago nad nacizmom in fašizmom v Evropi, pa so nekateri obiskovalci bitko dojeli precej bolj čustveno. Prav navijaško.

Tino Mamić

S 3. strani

Naše področje, ljudi ...

Po mojem je ukinitve naše pokrajine zelo velika napaka. Niso upoštevali dejstva, da v Trstu in Gorici živi slovenska manjšina, to je hudo že z ustavnega vidika! Medobčinske zveze gotovo ne bodo ščitile manjšin. Naša pokrajina je za nas veliko naredila, pomislimo le na dvojezične table. Naša pokrajina je majhna, imamo možnost se pogovarjati z ljudmi, reševati njihove težave. Zdaj uvajajo centralizacijo na deželni ravni in vsega tega ne bo več. Med ljudmi bo samo več zmede, že dolgi postopki bodo še daljši. Izgubil se bo osnovni stik z ljudmi. Občinam in novim unijam dosti ne zaupam. Župani so izgubili politično vizijo, mislijo, da gre zgolj za funkcionalnost. Krajevna samouprava pa ima tudi političen prizvok: mora biti odraz skupnosti, idej, vrednot nekega prostora. Niso dovolj samo uradi, krajevna uprava ni podjetje, ki nudi storitve! Občine in medobčinske zveze na našem ozemlju so premajhne, da bi upravljale nekatere sektorje, kot npr. sistem upravljanja z vodo, kanalizacijski sistem, odpadke itd.

V Sovodnjah in Števerjanu občinska sveta nista odobrila statutom medobčinskih unij, tako da zdaj čakata komisarja. Tu-

di trije slovenski občinski svetniki iz vrst SSK so v Gorici z ustanovitvijo nove svetniške skupine dali močan signal...

Prav je, da sta se občini Števerjan in Sovodnje zavzeli za slovenski naziv. To je bistveno. Kako nas prizadene, kdor zgreši naše ime! Zakaj? Ker ime ima opraviti z identiteto, je nekaj intimnega. Naše področje, ljudi in njihovo identiteto je treba zaščititi! Na deželni ravni poenostavljajo in posplošujejo vse, v resnici pa razlike krepijo identiteto. Če teh ne bo več, bo dežela FJK le privesek Veneta... Kaj imamo potem drugega od Veneta? Ekonomsko smo revnejši, nič nas ne razlikuje... Zato sta slovenski občini naredili prav! V tej luči cenim tudi nastop svetniške skupine SSK v goriškem občinskem svetu. Demokratska stranka izgublja stik z ozemljem, mi pa delamo na teritoriju, živimo z njim. Za nas je pomembno, da se soočamo z ljudmi. Demokratska stranka je na Goriškem pokazala precejšnjo kratkovidnost, saj bi lahko zavzela jasno stališče. Naš partner ni imel očitno nobenega posluha za bistvene vrednote, ki so pomembne za Slovensko skupnost. Politična avtonomija je za Slovence bistvenega pomena. Slovenija jo je končno le dosegla, mi

Na politični desnici o pogojih za alternativo vladi

Obravnava prebežnikov tudi ideološka preračunljivost?

V razmerah, ki jih je povzročil prihod prvih skupin prebežnikov, se je zgodilo nekaj, kar ostaja bolečina v zavesti mnogih ljudi, a se skoraj nobenemu javnemu občilu ali drugačnemu glasniku javnosti ni zdelo vredno poudariti. V javnosti so namreč skoraj izključno govorili in objavljali svoja stališča le tisti posamezniki ali skupine, ki v prebežnikih vidijo žrtve vojn in zločinov, Slovenci in Slovenke, ki bi do zadeve s prebežniki imeli pridržke, čeprav dobronamerne in torej človekoljubne, pa svojih stališč in pomislekov praviloma in brez večjih težav niso mogli in še vedno ne morejo pojasnjevati. V javnih občilih, zlasti pa na TV Slovenija in na osrednji komercialni TV postaji, velja trditev, da je solidarnost s prebežniki edina in največja vrednota, ki kaj šteje, in jo je treba upoštevati, ne glede na to, koliko prebežnikov bi prišlo v Slovenijo. V jeziku in razumevanju nas t. i. navadnih ljudi bi to pomenilo, da lahko prebežniki za vedno ostanejo v Sloveniji, Slovence in Slovenke po številu postopno nemara celo presežejo, in bi s svojim prebivanjem ter načinom življenja povzročili celo razkroj oziroma razpad države. Takšna perspektiva se zdi morda nestvarna, toda ni nemogoča.

Predsednika SDS Janeza Janšo, ki je zasnoval svoj načrt s predlogi za rešitev krize s prebežniki - ta je vzbudil zanimanje in priznanja tudi v tujini -, nobena od obeh osrednjih TV postaj v državi ni povabila v informativni pro-

gram, da bi omenjeni načrt s predlogi za premostitev krize lahko predstavil in utemeljil. Po volji politične leveice mora Janez Janša očitno tudi v hudih časih ostati v senci političnega dogajanja, lahko in mora pa zmeraj biti, tako je videti, cilj žalitev in blatenja javnih občil. V povezavi s prebežniki navajam trditev dr. Ivana Klemenčiča, muzikologa in pu-

ki naj bi bili seveda demokratskihazorov in prepričanja". 30.000 mladih Slovencev je moralo oditi v tujino po delo in zaslužek. Te odgovorni politiki in javno obveščanje puščajo v nemar, zelo zavzeto pa so pripravljeni skrbeti za sprejem muslimanskih priseljencev. Za naše ljudi skratka ni delovnih mest, za druge, tudi tiste, ki kot prebežniki pri-

Janez Janša

blicista, ki zatrjuje, "da slovenskih novinarjev pri njihovem pisanju ne vodita krščanska ljubezen in usmiljenje, marveč ideološka preračunljivost proti lastnemu narodu. In to ob dejstvu, da že zdaj prebiva v Sloveniji več kot enajst odstotkov tujcev, daleč največ iz nekdanje Jugoslavije. Največ je Muslimanov in pravoslavni vernikov. Še znošna številka bi bila tri odstotke tujcev,

hajajo v Slovenijo, pa se bodo očitno našla. Slovenija bo v primeru prihoda novih večjih skupin prebežnikov, ki se zdi precej gotov, za zavarovanje državne meje in varnost v državi, poleg okrepljene policije, uporabila tudi vojsko. Takšna je bila zahteva SDS in Nove Slovenije sprejeta na izrednem zasedanju državnega zbora, sklicanega na zahtevo obeh opo-

zicijskih strank. Obveščevalne službe namreč dobivajo potrditve in dokaze, da so med prebežniki tako teroristi kot tudi drugi skrajneži. Nasploh pa se tudi v Sloveniji širi prepričanje, da bosta celotno krizo prebežnikov s sporazumom o koncu spopadov v Siriji dokončno rešila šele predsednika ZDA in Rusije, Barack Obama in Vladimir Putin.

V Sloveniji pa se je kot del izredno obsežnega in raznolikega političnega dogajanja zgodil pogovor, ki zaradi neposrednosti in ostrine zasluži posebno pozornost. Peter Sušnik, predsednik Nove slovenske zaveze, je namreč v daljšem intervjuju, objavljenem v reviji Reporter, ostro kritiziral nekatere osebnosti in vidike razmišljanja slovenske politične desnice, v njenem iskanju alternative za zamenjavo sedanje vlade oziroma oblasti slovenske leve politične opcije. V nekaj primerih je dejal, da želi odgovore odgovornih oziroma obravnavanih politikov. Sušnik opozarja, "da naša politična desnica ni nikdar analizirala krivde pri sebi in zadev popravljala. Vedno so krivi drugi. Nekaterih vprašanj se ne sme postavljati na nobenem strankinem organu, ker velja, da s tem služiš interesom tekmecev. Tihovprašanje, ki izzzveni v vsakem pogovoru, je, ali si kdo zna predstavljati, kako bi lahko pod vodstvom Janeza Janše desnica sestavila trdno vodno koalicijo. Če se ozremo na bolj zrele in dinamične demokracije, se mora politik, ko ne ustreza več zmagovalnemu principu, posloviti. Pri nas pa je ta premislek preveč čustven, lojalnost je na prvem mestu. Interni kritični dialog v stranki velja za izraz nelojalnosti. Kritika predsednika SDS ali predsednice Nove Slovenije je nedopustna. Če se volivcem ob podobi predsednika SDS prikazuje Patria, ne poslušajo več, kaj pripoveduje o zunanji politiki. Diskreditiranje Janeza Janše pa je škandalozno. Storjene škode njemu

ni mogoče oceniti. Ne glede na klavrn propad procesa Patria so omadeževani. Ni sodišča, za katerega bi lahko dejali, da je odločilo tako, kot bi bilo prav. Tudi Ustavno sodišče zadeve ni pripeljalo do konca, pa bi jo lahko".

Po prepričanju Petra Sušnika je vlada Mira Cerarja po enem letu delovanja "uspešna", saj opravlja svoje glavno poslanstvo. Preprečuje namreč, da na oblast pride druga politična opcija. V pogovoru za revijo Reporter je tudi povedal, da bo 4. oktobra slovesnost na Teharjah, s katero bo Nova slovenska zaveza zaokrožila svoje slovesnosti, prirejene ob 70-letnici konca druge svetovne vojne. "Hvala Bogu večina ljudi spoznava, da zgodovine ni mogoče zapreti na temelju laži", je zadovoljen, ko dodaja, "da so prišli do dialoga s predsednikom države, kar je pripomoglo k drugačnemu pogledu na to, kaj se je slovenskemu narodu zgodilo med vojno in po njej. Ne morem reči, da je vse tako, kot smo si v Novi slovenski zavezi želeli, a premik vendarle je".

Ob tem, ko so tudi v Delavski enotnosti, glasilu Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, največji sindikalni organizaciji v državi, opozorili, da pri nas živi v revščini oziroma socialni izključenosti kar petina prebivalstva, na nekaterih osnovnih šolah že potekajo razne oblike islamizacije pouka. Na tistih šolah, kjer je večji delež muslimanskega prebivalstva, muslimanski starši zahtevajo, naj šolske kuhinje pripravljajo posebne jedilnike za njihove otroke. Torej brez svinjine, nadalje, da svojim hčeram ne dovolijo šolskih aktivnosti, pri katerih bi razkrile preveč telesa (denimo pri plavanju), pa da potrebujejo ločen pouk za fante in dekleta. Direktor Osnovne šole Livada v Ljubljani Goran Popović pripoveduje, da je na njihovi šoli dve tretjini otrok muslimanske veroizpovedi, zato je do nekaterih prilagoditev pouka, tako on, moralo priti.

Marijan Drobež

Poti miru od Alp do Jadrana še bogatejše

Odslej bo tudi pot po Škabrijelu

Na Škabrijelu nad Novo Gorico je bilo med prvo svetovno vojno eno izmed številnih bojišč celotne soške fronte, kjer so padli pripadniki različnih evropskih narodov. Društvo soška fronta 1915-1917 in Ustanova Fundacija Poti miru v Posočju sta zato po Škabrijelu uredila poti, jih opremila z informacijskimi tablami ter očistila tamkajšnje kaverne. S pohodom so simbolično odprli nov del Poti miru od Alp do Jadrana. Denar za ureditev poti so pridobili iz čezmejnega evropskega projekta *Poti miru*, ki ga je vodila sosednja Pokrajina Gorica.

"Škabrijel je znan kot eno najhujših bojišč prve svetovne vojne, zato smo se odločili, da tudi to bojišče vključimo v *Poti miru*", je za STA povedal podpredsednik Društva soška fronta 1915-1917 Erik David Pipan.

Na Škabrijel je speljanih več poti z različnih izhodišč. Vodijo mimo urejenih ostalin soške fronte, ki so bile v sklopu projekta očiščene in delno tudi obnovljene. Vse to so označili ter postavili več informativnih tabel.

"Naše društvo je aktivno delalo na terenu, čistili

smo torej nekdanje vojaške položaje in prispevali strokovne vsebine, strokovno besedilo in fotografije za informativne table", je še pojasnil Pipan.

Škabrijel je tako kot bližnji Sabotin in ostale vzpetine na območju nekdanje soške fronte ob praznovanju stoletnice prve svetovne vojne bolj obiskan kot doslej.

"Vsaka stvar, kjer je nekaj obnovljeno ali so na novo speljane poti, pritegne obiskovalce in pohodnike. Vsekakor pa je k večji obiskovanosti Škabrijela prispevala tudi stota obletnica. Nekaj je k temu prispevalo tudi to, da se o tem več govori, po drugi strani pa smo se tako Slovenci kot tujci začeli bolj zavedati svojih korenin, saj smo skoraj vsi imeli kakšnega prednika, ki se je boril v prvi svetovni vojni", je še dejal Pipan. Zamisel za *Poti miru* je nastala pred več desetletji, ko je bilo po Posočskih vrhovih še veliko ostankov iz bojev prve svetovne vojne, je povedal pobudnik poti in ustanovitve Fundacije Poti miru Zdravko Likar. Prve poti so začeli urejati še v prejšnjem stoletju, fundacijo pa so ustanovili leta 2000.

Bogata ponudba prireditev v Občini Hrpelje-Kozina

Občina Hrpelje-Kozina, ki leži na stičišču treh svetov, Brkinov, Krasa in Čičarije, ponuja v začetku jeseni raznovrstne družabne in kulinarčne prireditev, s katerimi želi predstaviti svoje naravne danosti in sodelovanje z občinama na mejah Hrvaške in Italije. Sedaj poteka prvi festival Brkinska sadna cesta, v sklopu katerega bo na Tatrah 4. oktobra potekal 4. Festival brkinskega sadja. Sklenil pa se bo 10. oktobra s kostanjevim praznikom v Rodiku. Festival se je pričel v začetku septembra z občinskim praznikom, ki temelji na plemeniti pobudi odprte meje v Vodicah (Občina Laniše - HR) in Botaču (Občina Dolina - IT). Zamisel za Festival Brkinske sadne ceste je vzknila na srečanju gostincev občine Hrpelje-Kozina. Naslonili so se na obstoječo brkinsko sadno cesto, ki povezuje več kot 100 sadjarjev v občinah Divača, Pivka, Hrpelje-Kozina in Ilirska Bistrica. Letos so pričeli v OHK, naslednje leto nameravajo razširiti Festival tudi na ostale občine. Na Festivalu potekajo delavnice, bodisi strokovne za gostince bodisi praktične za gospodinj in otroke. Gostinci v menijih ponujajo brkinske dobrote, kot so češpovi njoki in štrudel.

Prvi konec tedna v septembru je Občina Hrpelje-Kozina z nizom prireditev obeležila svoj

drugi občinski praznik, ki ga je postavila na 7. 9. 2015, to je na datum podpisa Listine o pobratenju s sosednjima občinama v Italiji in na Hrvaškem, in sicer z Občino Dolina ter Občino Lanišče. Praznik temelji na plemeniti pobudi Odprtih meja in gre za nadaljevanje več kot tridesetletnega prijateljstva in odprte meje na Botaču v Dolini Glinščica. Med prireditvami velja poudariti odprtje tržnice na Kozini pri trgovskem centru na Reški cesti. Že prvi dan so brkinski in istrski kmetje ter pridelovalci medu zapolnili šest razpoložljivih miz. Upati velja, da bo ponudba tudi v prihodnje tako pestra in bogata. Sobota je bila namenjena odprti meji v Čičariji na cesti Obrov - Golac - Vodice, kjer so si na rampi župani stisnili dlani. Ob tej priložnosti je bil mogoč prost prehod meje, kar so izkoristili pohodniki in drugi obiskovalci. V hrvaških Vodicah so letos pripravili kulturni program, na katerem je spregovoril župan Lanišča Neven Mikac. Srečanje je podprla županija OHK Saša Svetelšek Likavec in župan dolinske občine Sandy Klun. Kot je povedala vodja projekta Ester Mihalič, so bili z letošnjo izvedbo zelo zadovoljni. Želijo si, da bi praznik doprinesel k turistični promociji Občine Hrpelje-Kozina in ponudbe Brkinov. / Jba

Vipava / Lanthierijeva palača

V dvorcu tudi fakulteta za znanosti o okolju

Vipavski župan Ivan Princes in rektor Univerze v Novi Gorici Danilo Zavrtnik sta v petek, 18. septembra, podpisala aneks k dolgoročni najemni pogodbi obnovljenega drugega in tretjega dela dvorca Lanthieri v Vipavi. V novem delu bodo dobili prostor fakulteta za znanosti o okolju z vsemi laboratoriji, biotehnična fakulteta in mogoče še kakšen program. Univerza bo celoten obnovljen

kompleks Lanthierijevega dvorca uporabljala 85 let, kar jim daje možnost dodatnega razvoja. "V Vipavo se bomo selili postopoma, predvidoma do konca letošnjega leta", je ob robu slavnostnega podpisa povedal Zavrtnik.

Univerzitetno stavbo v Rožni Dolini bodo tako izpraznili, v njej bodo ostali programi humanistike in poslovno-tehniška fakulteta do prihodnjega študijskega leta, v Gorici pa visoka

šola za umetnost. Prav to bodo verjetno preselili v delno izpraznjeno stavbo v Rožni Dolini, saj morajo sedaj za prostore fakultete v Gorici plačevati najemnino.

Princes je bil po podpisu zadovoljen: "Končala se je dvajset let dolga zgodba o obnovi dvorca. Mislim, da smo zanj našli pravo vsebino". Ob tem še upa, da bodo v dogovorjenem roku našli tudi rešitev za univerzitetni kampus. Na vipavski občini pričakujejo soglasje Agencije za okolje RS, potem pa bo za šest hektarov veliko območje ob reki Vipavi potrebno spremeniti tudi občinski prostorski načrt.

Zavrtnik pa je povedal še, da razmišljajo o nakupu in obnovi še dveh starejših in trenutno

propadajočih stavb, vendar dokončne odločitve o tem še ni. Osrednji del dvorca Lanthieri

ima novogoriška univerza v namenu od leta 2013, ki ga kot protokolarni objekt uporablja tudi

Občina Vipava. Drugi in tretji del dvorca, nekdanja služila kot gospodarski del dvorca, pa bodo postopoma naselili do konca leta. S podpisanim aneksom so pridobili dodatnih 2200 kvadratnih metrov površin, ki jih bodo namenili za predavalnice, raziskovalne laboratorije kot tudi za garsonjere za gostujoče profesorje in muzej vinogradništva in vinarstva do leta 2018. Vrednost naložbe v drugi in tretji del dvorca je znašala 3,8 milijona evrov, od katerih je 77 odstotkov dala država skupaj z evropskimi sredstvi, dobro petino pa je prispevala vipavska občina.

Lanthierijev dvorec bo tudi v prihodnje ostal kulturni spomenik državnega pomena.

Po Jantarjevi poti ... ali (4)

Reportaža o potepanju po Poljskem

Kot sem rekel, stopali smo v tišini, nihče ni govoril. Pod nogami nam je škripal pesek, najbrž isti pesek kot še pred sedmimi desetletji, ko so zaporniki po tistih stezah stopali v smrt. Mi smo bili živi, zunaj bodočih žic nas je čakalo življenje, to je bila samo neka nočna mora, ki se bo kmalu končala, smo vedeli. Veliko jih je jokalo, tudi možje, krepki dedci, so si brisali solze. Jok nad gorjem tistih, ki ne morejo več jokati, a njihovi kriki in obup so še vedno nemo odmevali iz podzemnih celic blokov taborišča. Odnegli smo ta odmev s seboj, tudi v taborišču Birkenau nas je spremljal. Na sredi taborišča, kjer se konča železniška proga, je bilo mesto odločitve. Ločitve in slovesa.

Nosečnice, starci in otroci so iz vagonov odhajali takoj v slačilnice in v plinske celice, moški, sposobni dela, so odhajali na drugo stran, v barake. Ti bodo morali skrbeti za odvoze tisoč in tisoče trupel v krematorij, dokler se ne bodo onemogli zrušili in še sami končali v pečeh. Točka slovesa je v tistem julijemskem popoldnevu delovala povsem običajno, sonce je žgalo, pokošena trava na poljih naokrog je dišala; lahko bi to bil povsem navaden travnik, če ne bi bil nabit z grozo spomina in pepelom žrtev.

Na fotografiji, ki jo je posnel eden izmed paznikov, je skupina žensk z otroki, zapuščajo vagon, grejo v smrt. Fant ob materi zre v fotografski objektiv in njegove oči sprašujejo: – Zakaj? Mu danes, po toliko letih, po vseh učenih razpravah, knjigah in filmih, ki so se vsi ukvarjali s tem zločinom, lahko kdo odgovori, njemu, desetletnemu fantiču, da bo razumel zakaj? Ne verjamem.

Edino, kar človek na tistem mestu danes lahko reče – kaj reče, zavpije! –, je: Nikoli več!

To so tudi besede, zapisane na spomeniku v Treblinki, prav tako taborišču smrti, kakšnih 40 kilometrov severovzhodno iz Varšave. Tam ni nobenih ostankov taborišča, le temelji barak in zrušenih plinskih celic ter travni-

ki, obkroženi z mladim borovim gozdom. Čudovit prostor za piknik v naravi, če ne bi –

Še to: v 6. razredu osnovne šole sem na koncu šolskega leta dobil v šoli za nagrado knjigo *Treblinka*. Takrat sem za Treblinko, taborišče smrti, prvič slišal. Sicer mi še danes ni jasno, kako sem takrat dobil to knjigo, ko sem leto poprej za enak uspeh dobil Grimovo Sneguljčico – ki sem jo že predelal pri svojih štirih letih ... Kakorkoli, knjige *Treblinka* sem bil vesel, bila je kar zajetna za branje, in ker sem bil knjigožer, sem jo prebral – čeprav ni šlo zlahka. Ne takrat – ne danes ne morem razumeti te morije. Ime *Treblinka* sem si za vedno zapomnil, še zdaj imam prizore iz pripo-

vedi pred očmi, in čeprav je bilo kraj taborišča težko najti – obvozi, delo na cesti, pomanjkljiva signalizacija –, nama je uspelo se prebiti do tja. Do točke, ki je zame kot otroka pomenila nočno moro, nekaj nepredstavljivo groznega. Knjiga ima podnaslov *Zog nit keyn mol, az du geyst dem letstn veg* – kar v jidišu, židovskem jeziku, pomeni – Nikoli ne reci, da si prišel na konec poti. To je prvi verz himne preživelih v holokavstu.

Ko sem hodil po tistih travnikih, prepojenih s smrtjo in grozo, tudi tisto mojo iz otroštva, me je ta verz pesmi tolažil. Kot me je tolažil kot otroka in me pomirja tudi danes.

Mesto Gdansk, staro hanzetsko mesto ob izlivu Visle v Baltsko morje, naju je pričakalo z moko dobrodošlico. Komaj sva v gneči parkirala, se je vsula ploha. Vedri- la sva pod napuščem neke prodajalne in opazovala pogumne redke sprehajalce v dežju, ki jim mokrata očitno ni šla do živenga – ali

pa niso imeli dežnika. Kmalu pa je spet posijalo sonce in na ozke ulice so se spet zgrnile množice obiskovalcev. Do naslednje plohe, ki je kmalu sledila. In tako še nekajkrat. Vreme nad Baltikom je preizkušalo najino potrpežljivost. Nazadnje se je le napravil lep konec večera in mesto je obsijala zlatorumena svetloba večernega sonca. Takšno je vreme ob Baltskem morju, zelo spremenljivo, so nam zaupali domačini. Drugi dan je bilo vetrovno, a lepo. Privoščila sva si izlet na polotok Hel, ki se v ozkem pasu, 40 kilometrov v dolžino, a ponekod le dobrih sto metrov širine, zariva v Gdanski zaliv. Ob poti sva občudovala surferje, ponekod tudi pogumne kopalce – za kopanje v vodi pod

20 stopinjami Celzija človek potrebuje pogum, kajne? – ter čudovite peščene plaže, katere bi jim lahko zavidali tudi kakšni kraji ob toplih morjih. Njihovo idilično podobo bi lahko zamenjal s kakšnimi plažami v tropih, le če bi bila zraven še kakšna palma. Plaže niso bile osamljene, vseeno pa je bilo več ljudi na obali kot

v vodi. Polotok Hel je poleg Sopota, klasičnega turističnega kompleksa s hoteli, priljubljeno turistično področje, kampi – nabito polni – se ves čas vrstijo ob cesti.

Mesto Gdansk si je mogoče ogledati peš, tudi z vode, s turističnimi ladjami, ali pa z vrha ogromnega kolesa, v stilu dunajskega Praterja. In videti je res kaj. Mestne ulice in prodajalne pa ne ponujajo samo ogledov starih pročelj hiš nekdanjih trgovcev in kapitanov, temveč vse, kar popotnik potrebuje in ne potrebuje. Vse je stvar okusa in globine dernarice. Res pa je, da obale Baltika ni mogoče zapustiti brez kosa okrasja iz jantarja, te okamenele smole, ki jo že tisočletja naplavlja morje na svoje obale. Od tu je to zlato severnih morij romalo v kraje globoko na jug Evrope, po znanih jantarjevih poteh. Eden izmed krakov poti je vodil tudi čez ozemlje današnje Slovenije.

/dalje

Milan Petek Levokov

Slovensko zdravniško društvo Trst Gorica (4)

Prelestni koroški biseri

Preden so si zvedavi primorski izletniki privezali duše v gostini Seiser, katere lastniki proizvajajo tudi svetlo in temno pivo Hirter (tega so kupili tudi naši gostje za domačo pokušnjo),

so si ogledali še zelo lično, najstarejše mesto na Koroškem, Breže (Friesach) iz l. 680. Mestece očara s svojimi še vedno dobro ohranjenimi srednjeveškimi zgradbami, kot so mestno obzidje, vodni jarek, kjer visi tudi nekakšna kletka, kamor so zapirali peke, ki so sleparili, in jih potunkali v vodo. Po vsej verjetnosti je bilo mesto obzidano že v 12. stoletju, sedanje obzidje je iz 13. stoletja.

Nad mestom so vidne razvaline gradu Petrova gora, v bližini gradu je cerkev sv. Petra, cerkev sv. Blaža s konca 13. stoletja pa je izven obzidja, do danes je bila že večkrat prezidana. V 12. stoletju so bile Breže pomembno središče na tedanjih slovenskih tleh.

Preden so se vrnili domov na Primorsko, so si dvodnevnici "popotniki" ogledali še mesto Krka in romarsko cerkev iz 13. stoletja, v kateri počiva Hema Krška, ki jo častijo kot svetnico zaradi njenega svetniškega življenja, ki ga je kot nuna živela po smrti obeh sinov in moža Viljema II. Bila je ena izmed najbogatejših žena svojega časa, zelo velikušna donatorica, tudi samostana l. 1043, v katerega je stopila tudi sama, s cerkvijo, posvečeno Marijinemu Vnebovzetju. To je romarska in samostanska cerkev v Krki (Gurk). Krško stolnico je začel graditi škof Roman I. okoli l. 1140. Do l. 1174 je bila dokončana kript s stotimi stebri, kamor so pokopali dobrotnike. Tu je svoj zadnji počitek na jugovzhodnem delu kripe našla tudi sv. Hema, ki so jo razglasili za blaženo l. 1287. Grob je obdan s kovano rešetko. Baročna preobleka Heminega sarkofaga ima razgibano oltarno mizo v rdečem

marmorju in nad njim so figuralni prizori Hemine smrti. Izdelal jih je beneški kipar Antonio Corradini v belem carrarskem marmorju in prikazujejo Hemo ali Emo na visoki postelji z rokami,

nevni izlet je udeležencem ob temperamentni, neustavljivi vodički gospe Sonji odstrl pogled na enkratne kulturnozgodovinske bisere prelepe Koroške, ki zmeraj znova očara in napolni dušo z le-

pimi, čeprav otožnimi občutki.

Žal, na letošnjem junijskem izletu ni bilo več ne gospe Nadje Dolhar ne dr. Živka Lupinca (oba sta še bila na Martinovem v jeseni), ki sta se za vedno poslovila in ju bodo člani zdravniškega društva ohranili v trajnem spominu.

Letos so izletniki v sproščnem vzdušju med vožnjo v avtobusu pogrešali prvo pomoč dr. Mirana Dol-

harja. Njegovi zdravilni leki so bili namreč zmeraj dobrodošli, posebno po obilnih kosilih.

Udeleženci izleta se za ta lepi

sklenjenimi v molitvi; v ospredju jo spremljata redovnici. Zgoraj sta še putta, ob straneh pa ženski figuri, simbola vere in upanja. Šele

leta 1925 so pri restavratskih delih odkrili prvotni romanski sarkofag s tremi portretnimi kapiteli. V stolnici so med drugim čudovita gotška okna z barvanimi stekli in poslikavami, gotski oboki, Hemini relikvarij, gotske freske, vratni krili s poslikanimi romanskimi reliefi na portalu vhodne lope, romanski stopničasti portal in seveda še marsikaj.

Z znamenitostmi natrpan dvod-

obisk Koroške toplo zahvaljujejo dr. Wuttiju za kot vselej izkazano gostoljubnost in prijaznost, gospe Mariji Zdovc za družbo, gospe Sonji za izredno izčrpne razlage, dr. Marijanu Spetiču za "superrevizijo" vsega in gospe Elviri Kalc Feri, natančni tajnici društva, ki vedno poskrbi, "da so vsi računi čisti".

/konec
Iva Koršič

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (82)

STAROSTNIKI

V tem tednu imam osebno nekaj več priložnosti doživljati starostno obdobje: projekt naturopatske krepitve posameznika v domu ostarelih Dosor v Pomurju in doma, naš nono namreč praznuje 90. rojstni dan.

Veliko sem razmišljala o starosti, kako preživljati kakovostno in nebolečo starost. Naturopatski pristop h krepitvi posameznika vsekakor ne izključuje uradnega zdravniškega zdravljenja, ampak ga samo dopolnjuje v preventivni in integrativni sferi. V domu ostarelih Dosor smo v šestih mesecih dosegli izjemne rezultate krepitve posameznika s celostno naturopatsko obravnavo: v poštev so prišle samomasaza, pravilna prehrana, moxa terapija, kopeli in pro-bio terapije. Delo celotne ekipe je bilo popolnoma brezplačno in polno navdušenja. V pol leta smo poželi rezultate. Neka gospa, stara 63 let, je v pol leta shujšala 14 kg in odstavila s privoljenjem zdravnika tablete za povišan krvni tlak in holesterol, ki naj bi bile doživljenjske. Poleg tega se gospa najbolj veseli počutja, saj ima več energije, več zadovoljstva s samo seboj, več moči, več upanja in predvsem nima bolečin. Drugi lep primer je gospa, ki je pri 81 letih

shujšala v pasu 16 cm, v skupnem - 9 kg, srce ji ne razbija več, noge ji ne zatekajo več, veliko lažje hodi oziroma si lahko privoščijo sprehod, ki ga poprej ni mogla izvesti, saj je bila takoj zadahana in utrujena.

Doma imam pa še najlepši primer starosti: ta teden praznuje 90 let naš nono, najstarejši kmetovalec v Štandrežu. Pri 90 letih še vedno

preživlja 6 ur na dan na polju, vsako jutro gre tudi na goriško pokrito tržnico, kjer prodaja svoje pridelke.

Da ga bolje opišem, bom povedala tole. Zdravje in s tem lepa starost sta v glavi, nekateri ljudje so v duhu in življenjski drži močni,

hrabri, neomajni, trdni, ponosni, skromni, delavni, premišljeni kot drevo – hrast, ki vsak dan tiho, vztrajno, veličastno kljubuje življenju. Kakoli se taki osebi zgodi, si reče, tako pač je, pogleda naprej in nadaljuje svojo pot. Z globokim spoštovanjem, s hvaležnostjo in ponosom zrmo na starostnike, lahko so nam za zgled, vzor in uteho vse naše žive dni!

Iščimo zdravje!

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIT2C,

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo

zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo

za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 29. septembra, ob 14. uri.

Čas neizbežno hiti ...

Nasmeh v večernem soncu

Čas hiti. In še kako... Kot bi bilo včeraj, se spominjam začetka poletja, ki je ravnokar minilo. Prve tople poletne noči, potem zvezde in murni. In kresnice, med neбом in gozdom, v večerih z neskončnimi obzorji. Potem je prišel avgust, tisto brezobzirno sonce, prah in suhe trave, zarjavel nasmeh v morju obzorij in voda. Koliko načrtov..., kot bi tem poletnim nočem ne bilo nikoli konca. Kot bi bili samo travniki in samo veter. In kljub poletju problemi, kljub soncu hitenje, kljub neizmernemu veselju in travam, ki se upogibajo v vetru, nekje mesto, ceste in skrbi. Življenje se tudi sredi najlepšega in najbolj prelestnega letnega časa ne ustavi, gre naprej, hiti, požira načrte in briše sanje. Kot utrinki se rojevajo nove, da prepoteni tekamo za njimi. In ne veš, kdaj in kako, a že so dnevi krajši, večeri hladnejši, tema in tista zahrbtna nostalgija sta pred pragom. Nostalgija, ki upočasnjuje misli in trga navdušenje. Še eno poletje, še eno leto, še nekaj neuresničenih sanj. Kako hiti čas, za njim in skupaj z njim pa še mi. In vedno, povsod in za vsakogar iste besede... nimam časa, mudi se mi, moram

naprej. Hitimo. Vsi. Mimo trav in vetra, mimo ljudi, mimo sonca. Naprej, pa čeprav v neznano. Brez postanka naprej. Kam, še sami ne vemo. Moji dnevi in tedni in letni časi tečejo, kot bi polzeli, kot reka v najbolj deževnih dneh. Ko jo poslušam v nočeh, spodaj v dolini, ko mi buči v tolmunih, je njen tek neizprosni. Moji dnevi se začnajo že na večer, predno ležem in ko ležem. Tedaj se kopičijo načrti in želje in se stekajo v slutnjo dneva. Ki se še ni rodil, a je v njem že sedaj vsega veliko in preveč. Potem pride jutro. S soncem je začetek lažji, ko dežuje, pa so obveznosti manj težke, saj zanje ne žrtvujem gozdov in gora. In potem gre vse tako hitro, da te že zalezuje večer, da se ponedeljek takoj prevesi v petek. In spet, čeprav nerada ponavljam tisti večni... nimam časa, mudi se mi, kdaj bom vse to končala. Kot ne bi vedela, kako lepi so postanki. Kako dragocen je mir. Pred dnevi sem se odpeljala v Kostanjevico, da bi mlademu paru, ki sedaj živi v naši hiši, pokazala, kako deluje peč, kako se čistijo dimniki, in podobno. Prihaja namreč zima in vsi bomo morali, čeprav neradi, zapreti okna in

zakuriti. Prej ali slej. Upam, čim pozneje. Mimogrede smo se seveda zglasili tudi pri sosedih in izvedeli, da je ravno prejšnji večer za vedno odšla starejša znanka, gospa Ema. Niso naju še utegnili obvestiti in ravno prav sva z možem prišla, da sva se pridružila nekdanjim sovaščanom, ki so se zbirali v njeni stari kuhinji, da bi z družino izmenjali nekaj besed. Delal se je že večer, a jesensko sonce je še grelo kamenje in ulice in na poti skozi vas se je morje bleščalo nekje na obzorju. Tja pod Kraško planoto, kjer se griči odpirajo od Istre do Gradeža, nam je uhalaj pogled, ko smo šli do njene hiše. To je pot, po kateri sva, ko sva še živela tu in nas niso sanje odpeljale daleč v Benečijo, z možem vsak dan hodila na njivo in nazaj. Včasih na delo, včasih, da sva se vračala s košarami, polnimi zelenjave. Ema je vedno sedela pred hišo. Tam na soncu je bil ves njen svet. In vsakič naju je ogovorila in naju spraševala, kako nama gre, kako je z mamo, kaj imava na njivi. In seveda še nekaj besed o vremenu, o vnukih, o življenju na vasi. Zanj, ki je bila zaradi let vedno doma, sva bila okno v svet. Tako kot vsi mimoidoči,

ki jih je bilo vsak dan le za peščico. O naši njivi je hotela vedeti vse, kaj rase, če je suša, kdaj bomo nabirali. In ko smo nosili domov košare, ni mogla prikriti radovednosti, kajti Ema je bila ena tistih starejših ljudi, ki še znajo ceniti potolčeno in

kdo večerjal ob njej, ura, ki jo je treba samo naviti, in slike, tiste slike, ki vedno lepšajo življenje ljudem, ki ne gredo veliko od doma. Vnuki, otroci, domači. Tako prijetna je kuhinja polna svetlobe, primerna, da se ljudje zbirajo v

črvido sadje in domačo zelenjavo. Vedno sva ji nekaj pustila na kamniti mizi pod orehom. Kako je bilo dobro in okusno, nam je povedala najslednjič, ko smo šli mimo. Rada je imela nekaj graha, bučke ali marelice. Znala je biti hvaležna. In poznala je tistih nekaj besed, ki rojevajo zadoščenje. In prijetne odnose med ljudmi. Sedaj sedimo tu, v njeni kuhinji, sredi katere je velik "špargert" in nad njim veliko okno s soncem, ki mu ni konca. Miza, kot bi še včeraj

njej. Kuhinja, ki vabi. Sram me je in težko mi je pri srcu, da šele danes prvič sedim za to mizo. Prvič, ko Eme že ni več. Tisti prekleti čas, tisto prekleto hitenje. Zagrizem v ustnice. Težko mi je, ko se spominjam, kako vesela je bila, ko nas je zadnjič videla po dolgih mesecih. Prvič, odkar smo se odselili. Izmenjali smo samo nekaj besed. Mudilo se mi je in vem, da sem jo razočarala. Gledala je za mano. Pomislila sem, drugič se ustavim in poklepetam. Ko bo priložnost. A sedaj je ne bo več. Hitenje,

opravki, življenje, ki polzi, in dnevi, ki so prekratki. Za sočloveka so vedno prekratki. Klepet se nam, mladim, ki nismo več mladi, zdi vedno izguba časa. Predvsem nam, ki smo rojeni v mestu in nismo nikoli hodili na kavo k sosedu.

Ko sem še živela v Kostanjevici, sem se rada zaklepetala. Spominjam se, da je mož vedno govoril, da potrebujem več časa do trgovine kot do Ljubljane. Trgovina je bila seveda od naše hiše oddaljena samo sto metrov. Kratka vaška ulica, nič semaforjev vmes, samo sosedu. A vendar sem hitela. Nikoli nisem stopila v hišo, klepet s ceste, izza žive meje in za ograjami. Tako je, ko imaš tisoč opravkov in tisoč skrbi. Tako je danes, ko smo navajeni, da na dan prevozimo na stotine kilometrov. In ne razumemo tistih, ki jim to ni dano, ki tega niso nikoli delali. In jim je svet samo tista krpa zemlje pred domačim pragom. Emini domači nas pogostijo z narezkom in sladkarijami. Pravijo, da je bila njena želja, da nekaj spijemo in pojemo. Čeprav se nam mudi, ostanemo, vsaj tokrat. Za Emo in za njene domače. Čeprav nas čakajo dolge poti in obveznosti, ki jim ni konca. Tak je namreč svet nas mladih in manj mladih, tistih, ki smo se že v najstniških letih navadili, da te avto lahko v nekaj urah pripelje na skrajni konec Slovenije, in tistih, ki mislimo, da je svet premajhen za nas. In ravno zato vedno pozabimo na stol pod orehom in nasmeh v večernem soncu. In na prijazno, enostavno, preprosto besedo.

Suzi Pertot

Košarkarji "na pohodu"

Po Jadranu spet pod koše tudi deželni ligaši

Jadran je v nedeljo, sicer z domačim porazom, začel svoj pot v državni košarski C ligi Gold. O združeni vrsti smo pred mesecem dni povedali že marsikaj, tako da naj bo tokratni sestavek namenjen zlasti ostalim štirim slovenskim peterkam, ki bodo v tem zadnjem delu 50-letnice Borove in s tem vse slovenske košarke v Italiji zastopali zamejsko gibanje igre pod košema na deželnih ravni. To sta v C ligi Silver (ali po starem C2) Bor in Breg, v D ligi pa Kontovel in Sokol. Pretekli konec tedna so vse štiri postave sodelovale na tradicionalnem Memorialu Boris Tavčar na Prvem maju, Breg je v finalu ugnal borovce, Kontovel pa za tretje mesto sokolovce.

Začnimo pri tretjeligaših, ki bodo med soboto in nedeljo, kot običajno vsi na istem prizorišču za že preverjeni, tako imenovani Basket Day, začeli z boji za prvenstvene točke. Breg, ki je že vrsto sezon v zgornji polovici ali v samem vrhu lige, je po oceni poznavalcev letos celo prvi favorit za napredovanje. Potrjeni trener Tomo Krašovec računa na sila izkušeno in kakovostno zasedbo. Marco Carra, ki je junija napovedal konec profesionalne kariere, je bil še lani kape-tan in steber tržaškega A2-ligaša, ki se je potegoval celo za

napredovanje v najvišjo italijansko ligo. Levoroki organizator igre pomeni za Brežane vrhunsko okrepitev, pod košema pa so dodali tudi veterana Vecchieta (tako kot Spigaglia, ki mu bo delal družbo, je svojčas igral tudi v poklicni B1 ligi) ter mlada Gellenija in

Zobca. Šibkih točk dolinska ekipa na papirju nima, proti njej pa bodo zagotovo vsi nastopili s podvojeno vmeno. Bor pa nadaljuje po poti vrednotenja mladih igralcev. Kot vodje na igrišču dvajsetletnikom pomagajo edinole izkušeni Bole, Marušič in povratnik Crevatin, zelo hudo izgubo pa predstavlja odhod sijajnega play-makerja Bonette v Tržič v višjo ligo. Cilj moštva potrje-

nega trenerja Deana Oberdana je – tako kot lani – miren obstanek v ligi, na Prvem maju pa so prepričani, da so v dveh letih obiranja trdega kruha mladi že dovolj dozoreli, da pokažejo kaj več.

V D ligi na startu više kotira Kontovel, ki je bil udeleženec play-offa že v zadnjih dveh sezonah, lani je igral sploh prepoznavno. Letos pa ima potrjeni trener Marko Švab v bistvu na razpolago povsem nedotaknjeno postavo, ki je še za leto dni izkušenejša. Nekaj novosti pa je v Nabrežini, kjer so še dodatno pomladili igral-ski kader in angažirali v vlogi trenerja starega mačka Walterja Vatovca. K Sokolu je prišel predvsem trenirat mladince, ki so obetavni, štirje izmed njih so že priključeni članski ekipi in ni izključeno, da bodo tu pa tam že dobili priložnost. Srednjo starost dokaj mlade ekipe tako malce višajo le nekateri senatorji, ki ostajajo na svojem mestu, na primer zimzeleni Hmeljak, Babich in Doljak. Če smo optimisti, lahko napovemo uvrstitev v osmerico obeh naših peterk (lani je Sokol pristal v play-outu za obstanek). V bolj rekreativnem promocijskem prvenstvu na Goriškem pa bo zelo mlad Domov kolektiv tudi v novi sezoni igral predvsem sebi v zadovoljstvo. Srečno vsem!

HC

Ganljiva zgodba, povezana z drugo svetovno vojno

Vrnitev v domačo zemljo

Strica Danijela se ne spominjam, saj so ga Nemci odpeljali, ko sem bil star le deset mesecev, njegov sin Jože pa poldrugo leto. Danijel Terčon je bil starejši brat moje mame Zofije, rojen leta 1903 v Klancu pri Gorjanskem. Bil je postaven in zgleden mladenič, najstarejši sin, na katerega je bila mati Marija ponosna. Sinu Jožetu in meni je nona v otroških letih veliko pripovedovala o njem. Bil je zelo pobožen in vsak prvi petek je šel v Komen k spovedi in obhajilu. Poročil se je z najmlajšo sestro mojega očeta Ano Čotar, ki še živi v Klancu in je stara 95 let. Takrat so ljudje govorili, da sta bila v tistem času najlepši par v širši okolici. Spomladi leta 1943 so fašisti odpeljali strica v posebne bataljone na italijanski jug. Takrat je ista usoda doletela mojega očeta in njegovega brata Danijela. *Priložena slika* je iz tiste dobe v Potenzi: levo stoji stric Danijel, desno oče Jože Čotar, v sredi sedi drugi stric Danijel, očetov brat.

Po kapitulaciji Italije je večina počakala na zavez-nike in Američani so Slovence sprejeli v svoje vrste. Marsikoga pa je domotožje premamilo in se je takoj odpravil na tvegano pot domov. Tako je storil

tudi stric Danijel Terčon. Medtem so Primorsko že zasedli Nemci. Stric se je pred njimi previdno skrival, a nekaterim domačinom, ki so podpirali komunistično revolucijo, je bil trn v peti, predvsem ker je bil goreč katoličan. Ovadili so ga Nemcem, češ da je partizan. Ti

so ga takoj prijeli in novembra 1943 odpeljali v taborišče v kraju Benberg. Aprila 1945, ko so ameriški bombniki rušili nemška mesta, je stric obležal

hudo ranjen pod ruševinami. Za njim se je izgubila vsaka sled. Svoji so iskali grob na bližnjih poko-

pališčih, a zaman. Usoda je hotela, da sta se lansko leto zakonca iz Hamburga ustavila na turistični kmetiji pri Lupinčevih v Praprotnu. Moja sestrčna Bogomila se je pogovarjala z njima in jima povedala žalostno stričevo zgodbo. Ko sta se vrnila domov, sta začela iskati in po dveh tednih sta že poslala fotografijo stričevega groba. Našla sta ga na italijanskem pokopališču v Hamburgu.

Tako je po 70 letih prispela iz Nemčije majhna krsta s posmrtnimi ostanki, da jo je soproga Ana lahko enkrat objela. V petek, 25. septembra, je bila v farni cerkvi v Gorjanskem res posebna pogrebna maša, ki je ni zaznamovala tista žalost za komaj umrlim, temveč bolj ganjenost in zadovoljstvo, da je bil po toliko letih najden izgubljeni grob. Velikemu številu sorodnikov je pretresljivo stričevo zgodbo prebrala med mašo mala pravnujka Ana.

Stric Danijel se je končno vrnil v domačo zemljo, kjer bo med svojimi dragimi v miru počival in dočakal vstajenje.

Daniilo Čotar

54. Linhartovo srečanje v Postojni

Posebno priznanje tudi števerjanskim igralcem

V soboto, 26. septembra 2015, se je v Postojni s svečano podelitvijo nagrad končalo 54. Linhartovo srečanje, festival ljubiteljskih gledaliških skupin Slovenije in zamejstva, ki ga ob podpori občine Postojna prireja Javni Sklad RS za

groše B. Brechta. Tako posebno priznanje žirije je šlo tudi Dramski družini SKPD F. B. Sedej iz Števerjana za likovno celovitost predstave *Aulularia*. V utemeljitvi je zapisano: "Dramska Družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana je predstavila domiselno upri-

zoritev antičnega komedijskega besedila, Plautove *Aulularie*. Njihova predstava se izrazito odlikuje z doganinimi vizualnimi rešitvami, ki po eni strani natančno členijo odrski prostor, po drugi pa ponujajo celovito likovno podobo pred-

kulturne dejavnosti. Nanj se je letos prijavilo 125 predstav, ki so nastopile na lokalni ravni, od teh se jih je 24 uvrstilo na regijsko raven. Selektorica in igralka Ana Ruter je izmed teh izbrala sedem predstav za finalni del, ki je bil od 24. do 26. septembra v Postojni. Med to sedmerico je bila tudi Plautova *Aulularia*, ki jo je v živahni balkanski preobleki uprizorila Dramska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, v režiji Franke Žerjale. Žerjal je ob sebi, poleg vseh drugih imenitnih sodelavcev, imel kot scenografko Jasmin Kovic, vedno polno novih idej za možne postavitvene različice. Žirija, ki so jo sestavljali igralka in večkratna Borštnikova nagrajenka Nataša Barbara Gračner, prevajalec in dramaturg Primož Vitez in režiser Predrag Tojmenović, je po ogledu teh predstav odločila, da prejme matička za najboljšo predstavo v celoti KUD "Zarja" Trnovlje - Celje za predstavo *Blazinec* Martina McDonagha v režiji Tomaža Krajnc. Uprizoritev je tako preprčila strokovno žirijo, da ji je podelila še matička za najboljšo režijo, pa tudi dva matička za igralski stvaritvi; prejela sta ju Nejc Jezernik za vlogo Michala in Žiga Medvešek za vlogo Ariela. Za vlogo Tupolskega je v isti predstavi bil deležen posebnega priznanja ali diplome žirije Živko Bešković za vlogo Tupolskega. Posebno priznanje je šlo še Mlajši gledališki skupini KPD Planina Sele iz avstrijske Koroške za glasbeno interpretacijo v uprizoritvi *Opera za tri*

stave, v kateri se iz prizora v prizor oblikujejo prepričljive in estetsko presežene gledališke slike. Števerjanska *Aulularia* je premišljeno dodelana likovna kompozicija". Vsi tisti, ki radi pobliže spremljamo ljubiteljsko gledališko prstnost in občudujemo nenehno rast in ustvarjalno zagnanost naših zamejskih gledaliških skupin, se veselimo s števerjanskimi igralci in z vsemi njihovimi sodelavci ter jim iskreno čestitamo za priznanje, ki je pomemben dosežek v življenju te naše gledališke skupine. Spomnimo naj, da je Dramska družina iz Števerjana na 52. Linhartovem srečanju 1. 2013 odnesla najvišjo nagrado za najboljšo predstavo v celoti in nagrado za režijo; takrat je na festivalu sodelovala s Campanilejevo kriminalno *Umor v vili Roung*. Tudi na letošnjem območnem Linhartovem srečanju Severne Primorske je *Aulularia* bila med nagrajenci, Ilaria Bergnach je namreč prejela priznanje za najboljšo žensko stransko vlogo; na 11. festivalu zamejskih amaterskih dramskih skupin v Mavhinjah, v letošnjem juliju, je *Aulularia* pristala na drugem mestu v kategoriji odraslih skupin. Za ponovno priznanje v Postojni čestitamo števerjanskim gledališkim ustvarjalcem in njihovem režiserju in jim želimo, da bi jim bilo tudi to za spodbudo na nadaljnji ustvarjalni poti, na kateri se jim trud in napor vselej obrestujeta.

Iskrene čestitke!

IK

Fotoklub Skupina75 / 40-letnica delovanja Ob jubileju dve razstavi

Letos poteka 40-letnica ustanovitve Fotokluba Skupina75 iz Gorice. Krožek bo ta mejnik proslavil s tradicionalnim, letos že 17. Fotosrečanjem. Člani fotokluba bodo imeli tudi skupinsko razstavo o mestni Pokriti tržnici. Fotosrečanje bo poklon osebnostim, ki so pripomogli k rasti krožka Skupina75, tako da je postal stičiščna točka za navdušence fotografije in umetnosti. Prisrčen spomin članov fotokluba gre Milenku Peganu in Marii Fini Ingališo. Njihovo delo nadaljuje Rafael Podobnik. Proslavljanje obletnice bo Skupina75 še obogatila s skupinsko razstavo Na placu - Al mercato - In place v prostorih pokrajinske galerije Art Open Space v ul. Diaz v Gorici. Odprtje obeh razstav bo v soboto, 3. oktobra,

ob 17. v galeriji Art Open Space v ul. Diaz 4, ob 18.30 pa v galeriji Kulturnega doma v Gorici. Kulturni dogodek prirejata Fotoklub, Kulturni dom, Glasbena matica in ZSKD. Pokrovitelj sta goriška Pokrajina in Občina. Dogodek bodo z glasbenim utrinom popestrili gojenici Glasbene matice, o avtorjih bo spregovorila umetnostna kritičarka in fotografinja Lorella Klun, zgodovinsko-družbeni opis pokrite Tržnice pa bosta podala Diego Kuzmin in Joško Princič. Razstava o pokriti Tržnici bo na ogled do 15. oktobra, ob delavnikih med 17. in 19. uro, ob sobotah in nedeljah od 10.30 do 15.30 in med 16. in 19. uro. Razstava Fotosrečanja v Kulturnem domu bo odprta do 16. oktobra, ob delavnikih od 10. do 13. ure in od 16. do 18. ure. Vse informacije dobite na: info@skupina75.in in www.skupina75.it

S 6. STRANI Okusi na meji

Enogastronomski praznik ...

Tudi podpredsednik ZSKP Miloš Čotar nam je potrdil, da so lani prvič nastopili na Okusih skoraj malo improvizirano, letos pa so izkušnjo nadgradili z boljšo pripravo. "Manifestacija raste iz leta v leto, in vendar je bilo občutiti pomanjkanje krajevne - enogastronomske in širše - kulture". S svojimi specialitetami so prihajali ljudje iz vse Evrope, goriških Slovencev pa je bilo prav malo. Tudi zato je nastala "slovenska vas". Bistvenega pomena je veliki šotor, ki ga je lani kupila ZSKP: tako so povezali društva, ki so že imela izkušnjo vaških praznikov, in jim nudili velik prostor z mizami in klopmi. Hkrati spodbujajo sodelovanje med društvi, da bi ponudili čim širšo paleto dobrot. "Obračun je zelo pozitiven tako z ekonomskega kot s 'človeškega' vidika", saj sodelovanje že rojeva nove zamisli za naprej. Vzdušje med različnimi slovenskimi stojnicami je bilo zelo dobro, saj "smo si pomagali, ko nam je kaj zmanjkalo, kot na vasi" ... Skupna

Stojnica MePZ Lojze Bratuž; prvi z desne Miloš Čotar

jačine, po navadi rad izbere raco". Letos so se številni ljudje ustavljali že prvi dan, v soboto zvečer jih je bilo največ: "Porabili smo vse njoke in na koncu kuhali pasto" ... Prijazni predsednik Vinoteke Števerjanski griči Fabjan Koršič

Standreška stojnica; prvi z leve Marko Brajnik

"slovenska vas v mestnem središču je prav manjkala in smo jo postavili mi"! Miloš Čotar je veliko delal tudi okrog stojnice Mešanega pevskega zbora Lojze Bratuž, saj je njegov dolgoletni pevec in odbornik. "Naš predsednik Marko Terčič nas je spodbujal, da bi se pridružili tej pustolovščini, čeprav kot zbor nimamo tradicije v ponujanju hrane. Mislim, da je imel prav". V mestu nimamo možnosti imeti praznikov, kakršni so na vasi, zato so Okusi lepa priložnost, "da tudi meščani stopimo za 'šanke'". Predsednik Prosvetnega društva Štandrež Marko Brajnik nam je povedal, da je bila skupina društvenih članov preobremenjena in ni mogla sodelovati. "Nastal je problem, ali bi lahko nudili določeno kakovost". Gre jim namreč za to, da gostom ponudijo "enostavno in domačo, a pristno" kvaliteto. Ker so bili doslej

je izrazil veselje nad zelo uspešnim nastopom na Okusih. Lepo opremljena velika stojnica gotovo pritegne pozornost. "Vino zahteva tudi primeren 'okvir'. Tudi za to smo se potrudili. Lepa ekipa, ki so jo sestavljali člani Vinoteke in društva

Šimavrska stojnica; tretji z leve Gabrijel Figelj

Sedej, je zelo uspešno delovala". Veliko je bilo "zainteresiranih ljudi, obiskalo nas je veliko Slovencev in domačinov, morda malo manj iz drugih krajev". Gostom so ponujali vina desetih vinarjev Vinoteke ter - kot prigrizek - pršut, sir in po-hanega divjega prašiča, ki je zelo navdušil. Član Združenja staršev iz pevškega vrtca Kristijan Miklus je povedal, da so letos - po lanski prvi izkušnji - startali bolj umirjeno, ker so vedeli, kaj jih čaka. "Četrtek in petek sta šla bolje kot lani, sobota nas je malo razočarala, nedelja je šla spet bolje". Starši so radi prihajali pomagat in so bili pripravljeni delati tudi ponoči, da bi vse pospravili. Bili so "zelo zadovoljni"; kot ne-profitno združenje so namreč nabrali kar nekaj sredstev, ki jih bodo seveda uporabili za otroke iz vrtca v Pevmi.

(več fotografij na www.noviglas.eu)

Števerjanska stojnica; peti z desne Fabjan Koršič

prisotni že desetkrat, se niso hoteli odpovedati letošnjim Okusom, zato so v vasi vprašali za sodelovanje člane Juventine. "Mislim, da je bilo zelo pozitivno, nekaj novega. Bolje smo se spoznali in skupaj delali". Veliko je bilo povpraševanja po "vržotah" in krompirju, pa tudi po njokih s češpljami, vampih in joti, "ki je res dobra, garantiram"! Fantje Juventine "so korektni in disciplinirani, vajeni delati, moram jih pohvaliti". Predsednik društva Sabotin Gabrijel Figelj je bil z letošnjimi Okusi vidno zadovoljen. "Ljudstvo je prihajalo in se lepo odzivalo tudi zato, ker smo imeli meni, prilagojen odraslim in družinam". Ustavljali so se mlajši in starejši, Italijani in Slovenci, znanci in tujci. "Nekateri nas že poznajo in prihajajo tudi iz bolj oddaljenih krajev". Jedi so člani društva pripravljali na sedežu društva, kjer imajo primerno opremo; iz Štmavra so jih prinašali v mesto, segrevali in delili. Tokrat so ponujali zlasti merjasca s polento in račjo pečenko z njoki, za otroke hrenovke oz. dunajski zrezek s krompirčkom; goste so posladkali z njoki z nutello. "Držimo se našega tradicionalnega menija in ponujamo jedi, ki jih drugi ne nudijo; tako se tudi ne 'krijemo' z drugimi. Kdor noče div-

Stojnica pevškega vrtca; drugi z leve Kristijan Miklus